

GÖZ

SAYI : 9 / 2019

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ HABER AJANSI TARAFINDAN 2012'DEN BERİ YAYIMLANMAKTADIR.

● Menzilahir ● Çok Kültürlü, Çok Dilli ve Çok Dinli Hindistan
● Bir Dünya Müzesi: British Museum ● Troya: Tüm İnsanlığın Paylaştığı Öykü

Bir İstanbul Özeti

İAHA muhabirleri - renkli haberler

Değerli Göz Dergisi Okurları,

Yüksek öğrenim yolculuğum boyunca üniversitelerimizdeki uygulamalı eğitimin teorik eğitimin hep birkaç adım gerisinden geldiğine şahit oldum. Oysaki bugün dünyanın hatırı sayılır üniversitelerine bir göz attığımızda teori ve pratiğin aynı potada eritildiğine şahit oluyoruz.

Bu nedenledir ki İstanbul Aydın Üniversitesi'nde uygulamalı eğitim konusunun titizlikle üzerinde durdum. Üniversitemizdeki her fakültenin, her bölümün, her programın uygulamalı eğitim konusundaki yaptıkları her türlü girişimin arkasında durdum. İstanbul Aydın Üniversitesi ailesi olarak İletişim Fakültemizde de uygulamalı eğitim konusuna ciddi önem veriyoruz. Bugün İletişim Fakültesi öğrencilerimizin eğitime yönelik toplam 900 metrekare alan üzerine kurulu fakültemizde mevcut her anabilim dalına yönelik uygulama alanlarımız bulunuyor.

Değerli Göz Dergisi okurları, üniversitemizin en köklü ve hiç kuşkusuz bizim için en değerli uygulama alanlarımızdan biri de İstanbul Aydın Haber Ajansı. Burada büyük bir özveriyle çalışan genç gazeteci adaylarının her yıl yayımladıkları Göz Dergisi de uygulamalı eğitime ne denli önem verdiğimiz en önemli göstergesi.

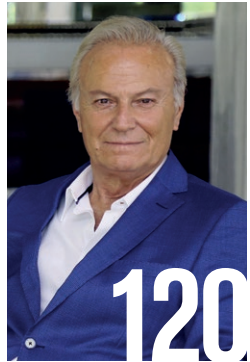
İAHA'nın çok kıymetli öğretim görevlisi Kayıhan Güven hocamızın kaptanlığında yayımlanan Göz Dergimiz, yine dopdolu içeriklerle sizlerin karşısına çıkıyor. Yeni sayısında Göz Dergimiz bizlere, bu coğrafyanın eşsiz kültürel mozaiklerinden olan Romanların hayatlarını bir dosya konusuyla bizlere aktarıyor. Göz Dergisinin her sayısını özenle hazırlayan İstanbul Aydın Haber Ajansı ekibini kutluyor ve başarılarının devamını diliyorum...

Doç.Dr. Mustafa Aydın

İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı

İÇİNDEKİLER

- 10- Doç.Dr. Mustafa Aydın: “Üniversiteler Yerel Kalmamalı”
- 18- Seni ve Fotoğraflarını Çok Sevdik Ara Güler...
- 26- Menzilahir
- 34- “Fotoğraf Çekmek ve Yaşamak Arasında İnce Bir Çizgi Var”
- 40- Edirne'nin Kıyısı
- 50- Roman Kültürü Değil Yoksulluk Kültürü
- 56- Oynamaya Geldik Oynamaya
- 66- Çiçekçilik Zor Zanaat
- 74- Çok Kültürlü, Çok Dilli ve Çok Dinli Hindistan
- 84- Bir Dünya Müzesi: British Museum
- 96- Troya: Tüm İnsanlığın Paylaştığı Öykü
- 104- Moğollar Yaşamaya Devam Ediyor
- 110- Müziğe Doyuran Bir Dükkân
- 114- İşportaya Düşmüş Siyah Beyaz Anılar
- 120- Yeşilçam'dan Bir Jön: Ediz Hun
- 126- Tefvik Fikret'in “Kuş Yuvası”
- 132- Rumelihisarı Surları Altında Bir Mezarlık: Aşıyan
- 140- Kuşbazların Tutkulu Güvercin Sevgileri
- 148- Ünlü Değil Tarihi Süleymaniye Fasulyecisi
- 154- Bisiklet Şehri: Oxford
- 170- Sincap Karamel Proteze Kavuştı

MAYIS 2019

KÜNYE

İstanbul Aydın Üniversitesi
Mütevelli Heyeti Başkanı
Doç.Dr. Mustafa Aydın

Yayın Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Yedigâr İzmirli

Yayın Danışmanı

Prof. Dr. Hülya Yenğın

Genel Yayın Yönetmeni

Öğr. Gör. Kayıhan Güven

Yazı İşleri Müdürü

Semra Dursun

Editör

Ayşe Sema Sayar

Fotoğraf Editörü

Sinan Daşpınar

Düzeltili

Dibanur Küfrevi

Sebahat Çağla Kara

Aylin Gökdemir

Tasarım

Serkan Velioğlu

Kapak Fotoğrafı

Serkan Şentürk

Baskı ve Cilt

Altan Basım Ltd.

Muhabirler

Ayşe Sema Sayar,
Başak Nur Gökçam, Bengü Uzun,
Coşkun Aşar, Dibanur Küfrevi,
Kayıhan Güven, Muhammet Hasan Artun,
Nesrullah Hasdemir, Ömer Durmaz,
Rumeysa Yılmaz, Sebahat Çağla Kara,
Semra Dursun, Sercan Şenyıldız,
Suna Aktaş, Umur Bedir

Adres

İstanbul Aydın Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Florya Halit Aydın Yerleşkesi
Beşyol Mah. İnönü Cad. No.38
Sefaköy/ İstanbul
Tel: 212 444 14 28
Faks: 212 425 57 59

Dergimizde yayımlanan
yazı ve fotoğraflar izinsiz
kullanılamaz. Dergimizde yer
alan ilan, yazı ve fotoğrafların
sorumluluğu sahiplerine aittir.

Sevgili Göz Okurları,

Bir üniversitenin kök saldıgının en büyük göstergelerinden biri de o üniversitede yayımlanan yayınlardır. Göz Dergisinin son sayısını yani dokuzuncu sayısını elime aldığım da İstanbul Aydın Üniversitesi ailesinin bir üyesi olarak nasıl kökleşmeye başladığımızı bir kez daha görmüş oldum. Göz Dergisinin genç muhabirleri, Genel Yayın Yönetmenleri Kayıhan Güven'in önderliğinde dergilerinin ilk sayılarından itibaren hep şu tezi savunup durdular: "Türk basınında röportaj yanlış biliniyor". Genç gazeteci adaylarımız ve çok kıymetli Kayıhan Hocam, Türk basınında yanlış kullanılan ve dolayısıyla bizlerin de yanlış bildiğimiz "röportaj" türünü evrensel anlamıyla Göz Dergimizde yaşatmayı amaçladıklarını her fırsatta dile getirdiler.

Şimdilerde soru-cevap konuşmaya röportaj deniliyor. Oysa bunun adı söyleşi. Röportaj ise edebiyatla gazeteciliğin harmanlandığı bir yazı türü. Türkiye'deki çağdaş röportajın kurucusu olan edebiyatımızın çınarı Yaşar Kemal'i bu anlamda anmadan geçmek olmaz. Üstat şöyle diyordu kendisiyle yapılan bir söyleşisinde; "Röportaj bir sanat, bir edebiyat türü, bir yaratma eylemidir. En az romanlarım kadar röportajlarıma emek verdim. Hatta romandan daha çok önem verdim; çünkü yeni bir şey yapıyordum ben," diyordu. Üstat aynı söyleşisinde; "Bize insan yaşamının ve doğanın gerçeğini en güzel veren bir daldır röportaj," diyerek "röportajın" önemine değiniyor.

Bizler de onların sayesinde ana akım medyanın göz ardı ettiği insanı merkez alan haber konularını röportaj türünün ağızda edebi bir lezzet bırakan gücüyle okuduk. Öğrencilerine röportaj yazı türünü aşıl原因 ve bu türün yok olmaması için elinden geleni yapan Kayıhan Güven hocama bir kez daha teşekkürlerimi sunuyorum. Evet, bu dergiyi bizlere hazırlayan genç gazeteci adayı öğrencilerimiz, Türkiye'deki röportaj geleneğini devam ettirmek adına "Yeni Hayat" adı altında güzel bir kitaba da imza attılar. Onları bu çabalarından dolayı yürekten kutluyorum.

Bir sonraki Göz Dergisi'nde buluşmak dileğiyle, Sağlık dolu günler sizlerle olsun...

Prof. Dr. Yadigâr İzmirli

İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü

Fotoğraf • Sinan Daşpınar (İAHA)

Karşınızda Roman dünyası...

C yngan', 'cigano', 'gypsy', 'zingaro' her dilde farklı seslenilen Romanların hayatlarına sızmanın bir yolunu bulup elimizden geldiğince bu kapalı toplumu keşfetmeye, tanımaya çalıştık. Aylarca etraflarında dolaştık, konuşmaya çalıştık, kovulduk ama bir şekilde "Roman dosyası" nı kapsayan bu sayıyı yayımladık.

Romanlar kendilerine özgün yaşam biçimleriyle dikkatleri üzerlerine toplayan, gelenek ve göreneklerine bağlı, dışa kapalı bir yaşam biçimini tercih eden ve bu sınırların içinde debelenen bir etnik grup veya millet olarak adlandırılırlar. Kökenlerinin Hindistan'dan geldiği bilinmekle beraber dünyada altmış kadar Roman grubu olduğu bilinir.

Göz dergimizin bu sayısı için Roman dosyası yapmayı kararlaştırdığımızda attığımız ilk adım Geleneksel Kakava Bayramı'na katılmak oldu.

"Bana bak kırarım o elindekini sakın çekmeyesin beni"

"Çek ama janti olsun be, şöyle tam gerdan kırarken" Hem cilveli hem sert hem içten hem korkak çingenele bizlere böyle sesleniyorlardı. Seslerine darbukalar, klarnetler, davullar, zurnalar karışıyor, güzel gerdanlar kırılırken ince beller ahenkle kıvrılıyordu... Boşuna değildi müziğe olan yatkınlıkları ve eğlenceli bir toplum olarak tanınmaları.

Yüzyıllara rağmen gizemlerini koruyabilmiş çingenelelerin dünyalarına girmek zordu. Giovanni Scognamillo bu gizem için bir makalesinde şöyle yazmıştı:

"Onlar ilginç oldukları kadar gizemlidirler, en azından kimi gizemleri taşıdıkları söylenir ve onlar da bunu inkâr etmezler; aksine bu gizemli gelenekleri ile övünürler."

İstanbul'da belli semtleri belirleyip çok kez yollara düştük. Çoğu yerden de olumsuz hatta sert cevaplar alarak ayrıldık.

"Adi ordan be yürü yürü ne yazcaan belli diil, adi işi-

ne" veya "neyi merak ediyon neyi, adi oyalama beni be" Vazgeçmedik. Roman Eğitim Gönüllüleri Derneği Başkanı Turan Şallı'ya ulaştık. Kapalı bir toplum olan bu gizemli milleti yakından tanımak istediğimizi söyledik. Kendisi Edirne Menzilahir Mahallesi'nde yaşadığından bize seve seve yardımcı oldu, rehberlik etti. Edirne Menzilahir Mahallesi'ne gittiğimizde kendimizi yok sayılanların hâkim olduğu bir medeniyette bulduk. Yoksulluğu tartışmasız sindirmiş gözler, soba dumanları tüten mahalleler, çöp dolu çıkmaz sokaklar, bu sokaklarda yürüyen dünyadan habersiz genç kızlar, koşuşturan çocuklar ve tanıklığımız sırasında bizlere eşlik eden Turan Şallı'nın "Roman kültürü yoktur yoksulluk kültürü vardır" demesinin haklı yanını gördük.

En girilmez denen mahalleleri, sokakları köşe bucak arşınladık, buradaki havayı soluduk, semt sakini çingenelele tanıştık, evlerine girdik, misafirleri olduk, bütün bu tanıklıklar bizlere şunu gösterdi; bu insanlar ürkekler, kapalılar, yoksullar, hatta belki hırçınlar ama içlerine girip evlerine misafir olduğunuzda bütün yargıları kırabilecek kadar da içtenler.

Bizi heyecanlandıran bir sayının sonuna geldik. Romanların hayatlarına dair eksiklerimiz oldu, bu kadar geniş bir konuyu bir dosyaya sığdırmak çok da kolay bir iş değildi. Dosyamızı elimizden geldiğince zenginleştirmeye çalıştık. Bu süreçte, bizlere büyük yardımı dokunan ve Edirne'nin mahallelerinde yalnız bırakmayan Turan Şallı Bey'e, Menzilahir mahallesinde yaşadığı döneme ait tanıklıkları ve fotoğraflarıyla dergimizi destekleyen Coşkun Aşar'a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

İşte karşınızda hem canlı hem de solgun renklerle bezenmiş Roman dünyası...

Ayşe Sema Sayar

GÖZ Dergisi Editörü

bizi takip edin

IAHA

twitter.com/iahahaber

facebook.com/istanbulaydinhaberajansi

instagram.com/istanbulaydinajansi

iaha.haber@gmail.com

youtube.com/istanbulaydinhaberajansi

www.iaha.aydin.edu.tr

IAHA

İSTANBUL AYDIN HABER AJANSI

Değerli okur,

H iç unutmuyorum GÖZ dergimizin ilk sayısının kapak konusu 2011 senesinde yaşadığımız Van Depremiydi. Şimdilerde medyada hatırı sayılır bir üne sahip İstanbul Aydın Haber Ajansı henüz kuruluş aşamasındaydı. Çiçeği burnunda Haber Ajansımızdan iki gönüllü genç muhabir adayımızı Van’a göndermiştik apar topar. Genç gazeteci adaylarının ilk işleriydi, ciddi de bir işti. Genç muhabirlerimiz dönmüştü ve beraberlerinde “Depremi yıkamadığı bir üniversite” ve “Depremi Çocukları” başlıklı yazılı-fotoğraflı iki koca dosya konusu getirmişlerdi. Doğrusunu söylemem gerekirse gelen malzeme karşısında şaşırmıştım.

2012 senesinin son günleri bir söylenti ortalığı kasıp kavuruyordu. Mayalara göre 21 Aralık 2012 senesinde Marduk Gezegeni dünyaya çarpacak ve bu da dünyanın sonunu getirecekti. Ama İzmir’in Şirince Köyü ve Fransa’nın Bugarach Köyü’nün kılına zarar gelmeyecekti. Medyanın da büyük katkılarıyla ülke gündemine oturan Ege’nin şirin köyü Şirince’ye düşürmüşlerdi bu sefer yollarını genç gazetecilerimiz. “Kıyamet dediler geldik işte” GÖZ dergimizin ikinci sayısının kapak konusu olmuştu böylelikle. Göz dergisinin üçüncü sayısının kapak konusunu her okuyuşumda ağlarım. Bu sefer Türkiye tarihinin belki de büyük acılarından birine tanıklık etmişti genç muhabirlerimiz. Bu seferki kapak konumuz Soma Faciası olmuştu. Muhabirlerimizin kaleme aldığı “Kimsenin gözünde yaş kalmamıştı Soma’da” başlıklı yazının her satırına sinmişti oradaki acı.

Dördüncü sayının kapak konusu için Evliya Çelebi’nin izini sürmeyi kafalarına koymuştu genç muhabirler, “Evliya Çelebi’nin İzinde İstanbul” olmuştu üst başlıkları. Beşinci sayıda Türk Sineması denince akla gelen Yeşilçam’ın bugüne merak sarmışlardı. Ortaya şu çıkmıştı: “Yeşilçam’dan geriye hiçbir şey kalmamış” tı. Altıncı sayı ise savaştan kaçıp İstanbul’a yerleşen Suriyeli’lerin “Yeni Hayat”larına ayrılmıştı. Yedinci sayıda ise Boğaz’ın iki emektar vapuruydu kapak konusu. Beykoz Belediyesi tarafından batırılmak üzere olan Paşabahçe Vapuru batırılmaktan son anda kurtulmuştu.

Sekizinci sayımızın kapak konusu Usta Fotoğrafçı Ara Güler’di. Dergimiz vefatından çok kısa bir süre önce yayımlanmış Ara Hoca’ya da iletilmişti muhabirlerimiz tarafından.

Değerli okur, elinizde tuttuğunuz Göz Dergimizin kapak konusu ise “Romanların bin bir renkli dünyası”. Genç muhabirlerimiz bu sayımızda köklü bir kültürel geçmişe sahip Romanların yaşamlarına tanıklık ettiler, kaleme aldılar ve fotoğrafladılar.

Göz dergimiz aynı zamanda hayatın farklı renklerine ışık tutmakla birlikte bir gazetecilik eğitiminin ne denli ciddiye alındığının da bir göstergesi. Ben uzun yıllardır kendini çeşitli üniversitelerde kurduğu köklü öğrenci haber ajanslarında iletişim fakülteleri arasında adını duyuran Kayıhan Güven Hocama sonsuz teşekkür ediyorum.

İAHA’da ve GÖZ dergisinde emeği geçen tüm muhabirlerimizi de kutluyor ve başarılarının devamlı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Hülya Yenğın

İAÜ İletişim Fakültesi Dekanı

Doç.Dr. Mustafa Aydın: “Üniversiteler yerel kalmamalı”

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ’NİN 2018 YILININ EN BÜYÜK 500 HİZMET İHRACATÇI FİRMASI LİSTESİNDE EĞİTİM HİZMETLERİ ALANINDA EN ÇOK HİZMET İHRACATI YAPAN VAKIF ÜNİVERSİTELERİ KATEGORİSİNDE YİNE ÖDÜLE LAYIK GÖRÜLDÜ. PEKİ, TÜRKİYE HİZMET İHRACATINDA NEREDE DURUYOR? İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI VE HİZMET İHRACATÇILARI BİRLİĞİ (HİB) YÖNETİM KURULU ÜYESİ DOÇ.DR. MUSTAFA AYDIN İLE HİZMET İHRACATINI KONUŞTUK.

Eğitim ihracatının Türkiye için önemi nedir?
“Öncelikle, eğitimin ülkelerin kalkınmasında çok önemli bir role sahip olduğu gerçeğini en başa yazmak lazım. Öte yandan, Türkiye’de eğitimdeki gelişmelerin ekonomik büyümeyi olumlu etkilediğini gösteren bulgulara ulaşıldı. Uluslararası öğrenciler, günümüzde yükseköğretim sistemlerinin ve kurumlarının uluslararasılaşmasının en önemli göstergelerinden biridir. Bugün Dünya çapında üç milyondan fazla uluslararası öğrenci var. Ve son yıllarda yükseköğretim kurumları bu öğrencileri kurumlarına almak için birbirleriyle rekabet etmekte.”

Türkiye yabancı öğrenciler için bir cazibe merkezi konumunda mı?

“Uluslararası eğitim talebini birçok faktör etkilemektedir. Asya ve Afrika’daki birçok ülke arasında yükseköğretime erişim eksikliği, yirminci yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşen öğrenci akışının önemli bir faktörünü oluşturmakta. Şöyle bir gerçeğin altını çizmek lazım. Uluslararası bir öğrencinin karar sürecini, en az üç ayrı kriter belirliyor. Birinci kriter, öğrencinin yerel olarak değil uluslararası olarak çalışmaya karar vermesi. Yurtdışında eğitim kararı verildiğinde bir sonraki karar ev sahibi ülkenin seçimi. Üçüncü kriter ise kurumun kalitesi. Bir kurumun

“İstanbul Aydın Üniversitesi’nin ulusal ve uluslararası girişimcilik faaliyetlerini artıramaya, Ar Ge çalışmalarının bilimsel yayına, ürüne ve patente dönüştürülmeye devam edeceğiz”

kalitesi ise, eğitim yatırımları, uluslararası bilinirliği, diplomasının kabul görmesi, iş birlikleri ve saygınlığı. İşte bu noktada özellikle de son yıllarda yükseköğretimde Türkiye çok özel bir yere geldi. Bu da bizleri eğitim alanında yeni yatırımlara teşvik etmekte.”

Eğitim ihracatında İstanbul Aydın Üniversitesi nerede duruyor?

“Biz İstanbul Aydın Üniversitesi olarak, Uluslararası öğrenci teminine yönelik özel bir önem atfetmekteyiz. Çok geniş bir uzman kadromuz ile birlikte 118 ülkede tanıtım, etkinlik, çeşitli akademik ve kültürel çalışmalar yürütüyoruz. Başta ülkemiz yükseköğretim sistemi olmak üzere yüksek kalitedeki eğitim fırsatlarımızı, araştırma ve proje imkânlarını ve teknolojik altyapımızı tüm dünyaya tanıtıyoruz. Bu konuda onlarca üniversiteyle ikili iş birliği anlaşmaları

imzaladık. Bu anlaşmaların gereklerinin yerine getirilmesi konusunda da hızlı yol almaktayız. İstanbul Aydın Üniversitesi geçmiş yıllarda olduğu gibi 2018 - 2019 yılında da hizmet ihracatında etkin çalışmalarına devam etmekte. Bu alanda daha yapılacak çok işimiz var.”

İAÜ’ nün özellikle eğitim ihracatındaki hedefi nedir?

“Hedefimiz uluslararası öğrenci sayımızı 10 binin üzerine çıkarmak. Cumhuriyetimizin 100’üncü yılında Türkiye’nin ilk 5, dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında yer almak en büyük hedefimiz. Bununla birlikte, uluslararası öğrenci sayısını toplam öğrenci sayısının yüzde 25 ve üstüne çıkarmak istiyoruz. Bu da şu anlama geliyor: Şu an 42 bin civarında öğrencimiz var. Bunların yaklaşık 6 bin kadarı uluslararası öğrenci.

Bugünkü rakamlar üzerinden konuşursak hedefimiz uluslararası öğrenci sayımızı 10 binin üzerine çıkarmayı hedefliyoruz.

"Bilgiyi inovatif yaklaşımla ürüne dönüştürerek Türk ekonomisine uluslararası düzeyde katma değer sağlayarak uluslararası öğrenci sayısı ve çeşitliliğini arttırarak ülkemizin uluslararası alanda kamu diplomasisine ve eğitim hizmeti ihracatına katkı sağlamak da amaç ve hedeflerimiz arasında. İstanbul Aydın Üniversitesi'nin ulusal ve uluslararası girişimcilik ve yenilikçilik faaliyetlerini arttıracak, Ar Ge çalışmalarının bilimsel yayına, ürüne ve patente dönüştürülmesini geliştireceğiz. Sürdürülebilir yeniliklerin hayat bulduğu global, öncü ve lider bir yükseköğretim kurumu olmak; akademi, iş dünyası ve STK'lar ile ulusal ve uluslararası düzeyde iş birliklerinin sayısını artırmak istiyoruz."

Sizin ısrarla altını çizdiğiniz bir konu da üniversitelerin yerel kalmaması gerektiği.

"Evet. Ben her platformda bu konunun altını ısrarla çiziyorum. Bir üniversite yerel olamaz, yerel olursanız yerel kalırsınız. Yukarıdan aşağıya saydığımızda dünyanın 'A' kategorisinde üniversiteler var; Oxford, Cambridge, Harvard, Berkeley bu okulların da pek çok eksikleri var. Biz Türkiye'de iyi bir üniversiteyiz fakat benim Türkiye'nin en ücra köşesindeki üniversiteden de alacağım şeyler vardır. İşte bu yüzden üniversite iş birlikleri, öğrenci değişimleri, Erasmus programları çok önemli. Bu çalışmalar üniversitenin evrensel olmasını, bir dünya üniversitesi olmasını sağlıyor. İstanbul Aydın Üniversitesi'nde 141 ülkeden 6087 uluslararası öğrenci var. Yani burada 141 ülkenin kültürü var. Böyle olunca 'Ben dünya üniversitesiğim' diyorsunuz. Her dinden, her dilden, her mezhepten,

A Blok VIP salonundaki ödüllerin bir bölümü

*İstanbul Aydın
Üniversitesi'nde
141 ülkeden 6087
uluslararası
öğrenci eğitim
görüyor*

her siyasi görüşten, her dilden insanı barındırıyor-sunuz. Üniversite işte bu yüzden 'universal' demek. Bir üniversite yerel olamaz, yerel olursan yerel kalırsın, bu yüzden universal kavramının altını doldurmak için bu iş birliklerini yapmak zorundayız."

Amerika bugün dünyada yükseköğretimde en iyi durumda. Kızınız Fatma Nur Aydın da Amerika'nın en iyi üniversitelerinden Berkeley'de endüstri mühendisliği alanında öğrenim görüyor. Oradan buraya uygulamayı düşündüğünüz unsurlar var mı?

"Üniversiteler veya kişiler, kurumlar hepsi için geçerli bir durum var. İnsanlar hangi yaşta, kültürde, mevkide olurlarsa olsunlar birilerinden bir şeyler alırlar. Amerika'da bizim yaklaşık 60 bin civarında

öğrencimiz var. Okumuş, okuyor, mezun. Bunların hemen hemen tamamı Türkiye'ye dönüyor çok az bir kısmı Amerika'da kalıyor. Bu öğrenciler oradan buraya teknoloji, bilim, uygulama, güzel örnekler getiriyorlar, bizden de oraya götürüyorlar. Dolayısıyla hangi uygulama diye somut bir şey söylemem doğru değil ama birçok uygulamayı biz de oraya aktarıyoruz oradan da bize geliyor. Sadece okuduğunuz üniversiteyle alakalı değil, dünyanın neresine giderseniz gidin bu böyledir.

"Ben 44 yıllık eğitimciyim, bir köy okulundan bile alacağım şeyler vardır. Almasını biliyorsan alırsın, eğer almasını bilmiyorsan Harvard'dan da bir şey alamazsın, İstanbul Aydın'dan da bir şey alamazsın. Almasını bilmek lazım. Buğday ambarında aç kalan

*Doç.Dr. Mustafa
Aydın: “2023’te
dünyanın ilk
500’üne Türkiye’nin
de ilk beşine
gireceğiz”*

“İstanbul Aydın
Üniversitesi’nde
her alanda ciddi
yatırımlar yaptık”

çok fare gördüm ben ama boş ambarda karnını doyuran fareler de gördüm. İstanbul Aydın Üniversitesi bir ambar değil mi?"

Peki biz öğrenciler almayı biliyor muyuz?

"Ne yazık ki çoğu arkadaşımız almayı bilmiyor... Öğrenciler bu üniversiteyi sömürmüyorlar, ben bu konudan çok rahatsızım. Teknolojisi, alt yapısı, laboratuvarları, kütüphanesi, bilgisayar donanımı, öğrencinin bu merkezlere girebilmesi için kapıda sıra beklemesi lazım diyorum ama o yoğunluğu göremiyorum.

"İstanbul Aydın Üniversitesi'nde her alanda ciddi yatırımlar yaptık. Örneğin, İletişim Fakültemizde ciddi bir yatırım var. Belki de Türkiye'de çok az sayıda İletişim Fakültesinin sahip olduğu imkanlarımız var. Aziz Sancar Teknoloji Merkezimiz var, o yatırım başka nerede var, robotik laboratuvarlar, CNS laboratuvarları, mekatronik laboratuvarları, makine laboratuvarları, telekomünikasyon laboratuvarları, bilişim laboratuvarları Türkiye'de böyle bir şey yok. Sağlık alt yapısını dolaştınız mı? İşte sorunuzun cevabı, öğrenci buradan yeterince istifade etmiyor. Bu sadece bizim problemimiz değil, bu Türkiye'nin problemi."

Bizde yol göstermede de sıkıntı var?

"Ben bu konuda sadece öğrenciyi suçlamıyorum. Üniversitenin laboratuvarından, akademik kadrosundan, bilişim, iletişim alt yapısından yeterince istifade etmediği için sadece öğrenciler suçlu değil. Ben burada akademik personeli de suçluyorum, onun da yönlendirmesi lazım, onların da öğrenciyi oraya doğru kanalize etmesi, anlatması, öğrencinin onu yapması halinde ne tür kazanımlar elde edeceğini anlatması, ikna etmesi lazım. Yani tek taraflı değil. Öğrenci zaten öğrenmek için buraya geliyor, bunları biliyor olsaydı buraya gelmezdi. O zaman öğretme görevinde olanlarda da eksiklik var. Öğretme görevi olanların bu işle biraz daha ilgilenmesi lazım. Biraz daha özverili, sabırlı, tahammüllü, yol gösterici, öğrenci odaklı olan bir anlayışla çalışmalarını yürütmesi lazım."

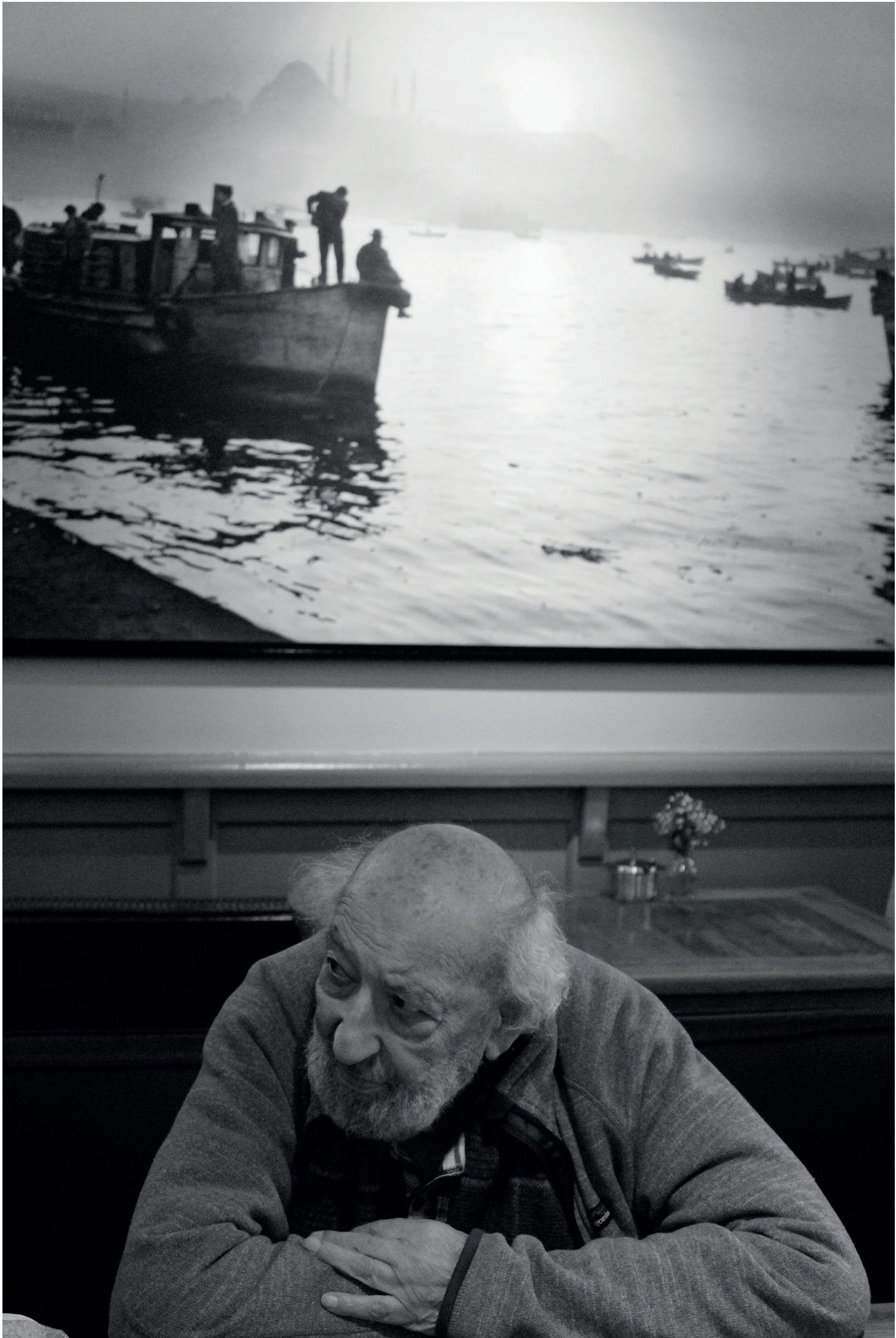
Seni ve fotoğraflarını çok sevdik Ara Güler...

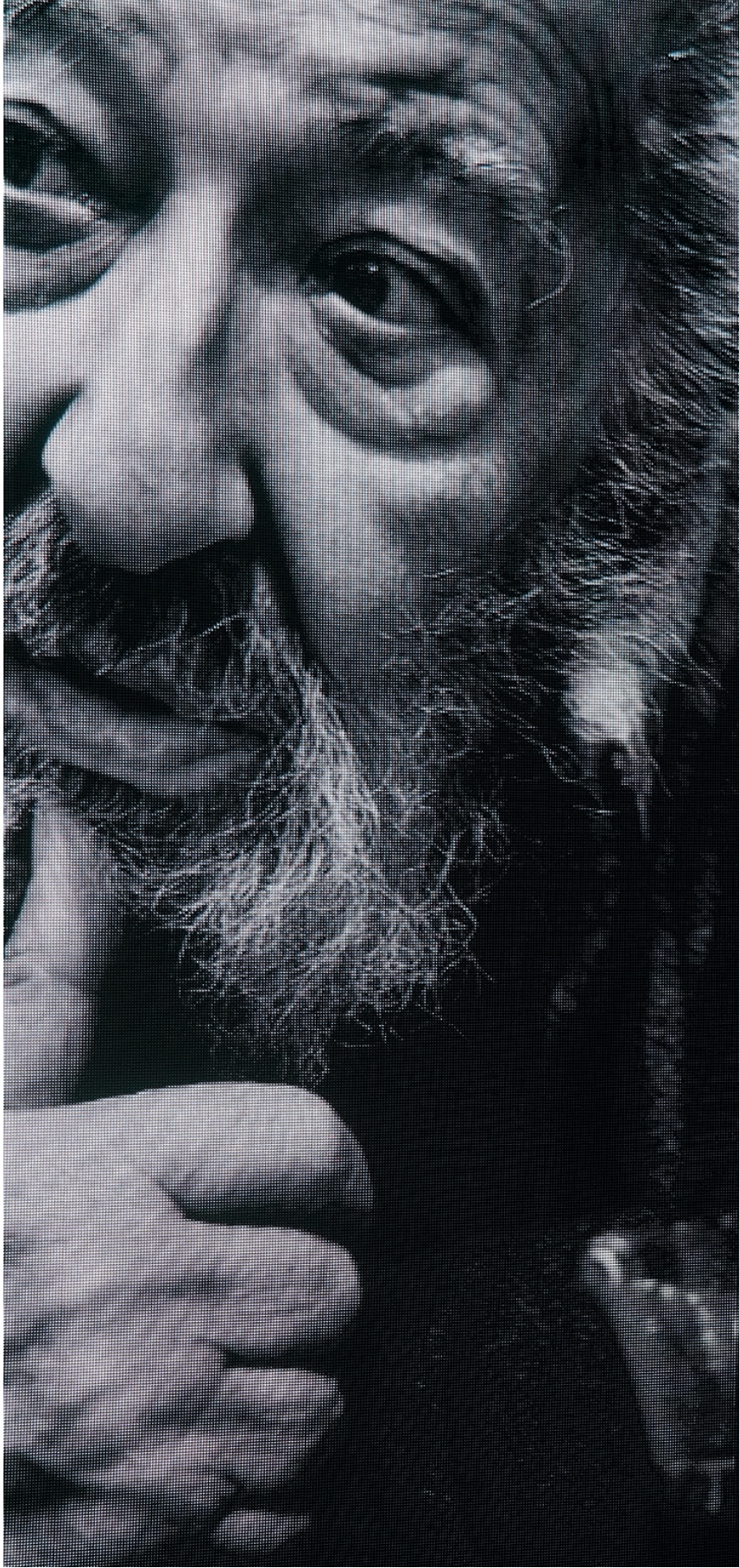
GÖZ DERGİMİZİN BİR ÖNCEKİ SAYISINI ADADIĞIMIZ USTAMIZ ARA GÜLER İÇİN ONLARCA KEZ TOPLANMIŞTIK BEYOĞLU GALATASARAY MEYDANI'NDA. HER SEFERİNDE İLK GÜNKÜ HEYECANLA TUTARDIK ARA CAFE'NİN YOLUNU. LİMONLU ÇAYINI HIÇ EKSİK ETMEDİĞİ MASASI HIÇ DE BOŞ KALMAZDI. ŞİMDİ ARA CAFE'DEKİ O MASANIN ÜSTÜNÜ USTA FOTOĞRAFÇININ KİTAPLARI VE KARANFİLLER KAPLAMIŞ. BEYOĞLU BUGÜN ARA'SINI UĞURLUYOR.

"Cenaze törenleri ölen kişinin hayatının insanlar tarafından değerlendirildiği bir çeşit mahkemeye dönüşür," diyor Episkopos Sahak Maşalyan. Dünya-
ca ünlü foto muhabiri Ara Güler için 20 Ekim 2018, Cumartesi günü düzenlenen cenaze törenindeki konuşmasında.
Beyoğlu Üç Horon Ermeni Kilisesi ağzına kadar dolu. Büyük ustayı son yolculuğunda yalnız bırakmak isteyenler boynunda kocaman fotoğraf makinelerini-
le törenin her anını kayıt altına almaya çalışıyorlar.
"Herkes burada," diyor Maşalyan deklanşör sesi dışında çıt çıkmayan kalabalığa.
"Ermenisi, Rumu, Süryanisi, Keldanisi, Yahudisi, Türkü, Kürdü, Arabı, Arnavutu, Gürcüsü, Lazı, Hemşinlisi, Boşnağı tüm Türkiye mozaigi burada. İşte

devlet erkânı, konsoloslar, belediye başkanları, sanatçılar, şarkıcılar, ressamalar doldurmuşlar bu mabedi. Basın mensupları, televizyoncular, yazarlar, şairler ve din adamları, hepsi yerlerini almışlar. Beyoğlu esnafı ve kendisini guru gibi gören genç fotoğrafçılar, hepsi, hepsi son saygılarını sunmak için buradalar."

İstanbul Aydın Haber Ajansı'nın genç muhabirleri olarak biz de oradaydık. Çok değil bundan birkaç ay önce üstadımıza adadığımız dergimizin son sayısı için Ara Cafe'de tüm bedenimizi saran gergin bir bekleyişle yollarını gözlerdik. Ne demeli, nereden başlamalı, nasıl anlatmalı, onun yanında onun fotoğraflarını nasıl çekmeli... Haksız bir çekinceme sayılmazdı. Çünkü o Ara Güler'di, 20. yüzyılın en büyük İstanbul fotoğrafçısıydı. Bir İstanbul aşığıydı

**Güle güle
büyük usta,
Seni asla
unutmayaca**

「Y
L
H

*biçimde
çalışın.*

Ara Güler

Ara Güler, “Yahya Kemal’in baktığı bütün tepelerden o da seyretmiş Aziz İstanbul’u. Orhan Veli’nin gözleri kapalı dinlediği İstanbul’u Ara Güler gözleri açık seyrediyordu,” diye ekliyordu Maşalyan usta fotoğrafçı için yaptığı uzun konuşmasında.

Ara Güler’in İstanbul’u

Bizler de bugün onun gözünden izliyorduk İstanbul’u. Şehrin hem unutulmuş hem de hala yaşayan ayrıntılarını, sokaklarını, satıcılarını, hamallarını, köprülerini... Orhan Pamuk’un deyimiyle şunu öğrenmiştik Ara Güler’in İstanbul fotoğraflarından, “İstanbul’un hem çok değiştiğini hem de ne kadar aynı kaldığını...” Unkapanı sebze hali önündeki hamallar, Tahtakale’nin girişinde sabahı bekleyen ameleler, Galata Köprüsü’nün başında fok balığı Yaşar’ın zıplayışlarını seyre dalan işsizler, ağlarını onaran balıkçılar hep onun fotoğraf karelerinden çıkan insanlardı. Şehre olan bağlılığını hep bu şehrin insanları üzerinden ifade etti usta fotoğrafçı. Zaten ona göre insansız da fotoğraf olmazdı.

“Her şey insanlar için vardır anlıyor musun? Onun

*Beyoğlu Üç Horon
Kilisesi Ara
Güler'in 90 yıl
önce vaftiz edildiği
kiliseydi*

Ara Güler,
Şişli Ermeni
Mezarlığı'na
defnedildi

için ben hep insanların fotoğraflarını çekerim," derdi her fırsatta. Ara Güler'i Ara Güler yapan sadece İstanbul fotoğrafları değildi elbet. Ülkenin bir ucundan diğer ucuna Aphrodis'ın Ararat Dağı'na kadar uzanmıştı Ara Usta'nın objektifi.

Ara Mıgırdıç Güler, 1934 yılının Beyoğlu'sunda açmıştı gözlerini dünyaya. İsmi Ararat Kralı Ara Keghetsk'ten, göbek adını dedesi Mıgırdıç'tan almıştı. Beyoğlu Balık Pazarı içine gizlenmiş Üç Horon Ermeni Kilisesi'nde vaftiz edilmişti. Şimdi yine Beyoğlu'nda uğurlanıyordu son yolculuğuna. Güler'in kişiliğine ve sanat yaşamına odaklandığı konuşmasını sürdürüyordu Episkopos Sahak Maşalyan:

"O bir köprü adamdı. Bir ucu Ermenilikte, ötekisi Türklükte, bir ucu Hristiyanlıkta ötekisi Müslümanlıkta, bir ucu Türkiye'de öteki ucu dünyanın bütün ülkelerinde. Kral saraylarından gecekondu mahallelerine, oradan sanat çevrelerine akıp durdu. Hepsinin kavşağında çok ilginç, bu çok renkli ve kendine özgü adam Ara Güler duruyordu."

Tipik bir sonbahardı Beyoğlu'nda. Bin bir çeşit kokunun birbirine karıştığı Balık Pazarı'nda son kez ve hızla geçiyordu Ara Usta; Beyoğlu'nun bitmek tükenmek bilmeyen koşuşturmacası içinde. O bir İstanbul aşığıydı, o bir köprü adamdı, hepimizin hafızalarında ve biz onu ve fotoğraflarını çok sevmiştik.

Foto röportaj: ● Coşkun Aşar

Menzilahir

BURASI EDİRNE'DE BİR ROMAN MAHALLESİ... HER ŞEY FARKLIDIR BURADA. ATLARLA İNSANLARIN İLİŞKİLERİ DE FARKLIDIR. İNSANLARIN DÜNYA EVİNE GİRMELERİ DE FARKLIDIR. CÜMBÜR CEMAAT GİRERLER BİR DÜNYA EVİNE. SANKİ DÜNYA YENİDEN KURULUYORMUŞ GİBİ. BAĞIRA ÇAĞIRA DİLLENDİRİRLER HER ŞEYİ. BURADA SUSMAK YOKTUR. BURADA DİNLENMEK YOKTUR. BURADA HER ŞEYİN ABARTISI VARDIR. KIRMIZI BİR BAŞKA KIRMIZIDIR, MOR BAŞKA BİR MOR, MAVİ BİR BAŞKA MAVİ. YILLIK TÖRENLERİ DE BİR ALEMDİR. BABAFİNGO'DAN DİLERLER DİLEKLERİNİ...

Söyleşi • Sinan Daşpınar (İAHA)

“Fotoğraf çekmek ve yaşamak arasında ince bir çizgi var”

TÜRKİYE’DE GENÇ KUŞAK BELGESEL FOTOĞRAFÇILARINDAN COŞKUN AŞAR, UZUN SÜRE ROMANLARIN ARASINDA KALDI, ONLARIN HAYATLARINA TANIKLIK ETTİ VE FOTOĞRAFLADI. COŞKUN AŞAR İLE EDİRNE MENZİLAHİR MAHALLESİ’NDE YAPTIĞI ÇALIŞMASI VE BELGESEL FOTOĞRAFÇILIĞI KONUŞTUK.

Fotoğrafçılığa nasıl başladınız?

“Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde Radyo Televizyon Sinema okuyordum. Aslında fotoğrafa olan ilgim ilk başta sinema ile başladı. Ancak iletişim fakültesinde okuyorsanız bir yerinden gazetecilikle ilişkiliniyorsunuz. Ben de 1996 yılında fakültede MİHA ile tanışmamla birlikte basın fotoğrafçılığı tanıştım. Tabii MİHA kendi başına bir okuldu ve gerçekten orada gazetecilik, röportaj, foto röportaj bunların eğitimini aldım. O dönemde Türkiye’de gezi fotoğrafçılığına olan ilgi çok fazlaydı ancak iletişim fakültesinin etkisiyle biz o zaman dünya basın fotoğrafı geleneğini, Magnum geleneğini ve fotoğrafın icadından günümüze önemli işlere imza atmış evrensel ölçütlerde işler üretmiş fotoğrafçıların işlerini MİHA’da takip ediyorduk. MİHA’da aldığımız eğitim bize bu kapıları aralamamızda yardımcı oldu. O zaman her kaynağa ulaşmak mümkün değildi. Kayıhan Hoca bize gerçekten elindeki kitaplarla, MİHA’da eğitim için davet ettiği önemli isimlerle kaynak olarak ve görgü olarak o kapıyı açtı.”

**“Edirne’de
küçük bir Roman
Mahallesi
ve orada
yaşayanların
hikâyesini çektim”**

Fotoğrafçılıkta sizi çeken ne oldu?

“Bence fotoğraf daha çok insanın kendiyle olan bir öğrenme süreci, ben fotoğrafı aslında öğrenmek için kullanıyorum. Bir şeye yakınlaşmak için. İlgi duyduğunuz her şeye yakınlaşamayabilirsiniz. Yakınlaşmak için fotoğraf bir araç. Önce yakınlaşıyorsunuz sonra içinde olmaya başlıyorsunuz. Aslında bir anahtar gibi.”

“Fotoğraf edebiyat ilişkisini çok çekici buluyorum. Fotoğraf bir araç ve hikayelerinizi görüntülerle anlatmanıza olanak veriyor. Fotoğraflar şiir, roman, öykü, deneme, biyografi, otobiyografi yapmak mümkün tıpkı edebiyatta olduğu gibi. Ancak fotoğrafın yazmaktan ayrışan zor bir yanı var. Bir fotoğraf kelimeniz, cümle-

niz ise onu çektiğiniz andan sonra edebiyattaki kadar esnek bir biçimde değiştiremezsiniz. Fotoğrafta deklanşöre bastığınız an çok önemlidir. O anı çekersin ve tekrarı mümkün değildir.”

Fotoğrafta neyi arıyorsunuz?

“Bir fotoğraf en iyi durumda güçlü bir duygu barındırmalıdır, bir soru içermelidir diye düşünüyorum. Genelde sorularımı takip ederim. Ben bunu fotoğrafa ilk başladığımda keşfettim ve onun peşinden gittim. Bu meseleyi Josef Koudelka çok güzel ifade ediyor; ‘Fotoğraf bir parça kâğıttır. Sadece yapabileceği en iyi şey bir duygu vermektir.’ Aynı şekilde çekilmiş birkaç fotoğrafa bakarsınız sadece bir tanesi sizi etkiler. Size duygu verir. Bu duygular her zaman güzel duygular olmayabilir. Bazen gerçekten sizi üzer, kırar, nefret ettirir, midenizi bulandırır. Burada duygunun yoğunluğu önemlidir.”

Sokak Fotoğrafçılığı hakkında ne düşünüyorsunuz?

“Fotoğrafın bu biçimde kategorilere ayrılmasını saçma buluyorum. Hali hazırda fotoğraf araç olarak farklı alanlarda farklı işlevlerle kullanılıyor ve buna göre kategoriler var. Tıpkı basın fotoğrafçılığı, reklam fotoğrafçılığı, belgesel fotoğraf gibi. Sokak fotoğrafçılığına benzer bir örnek de savaş fotoğrafçılığı konusunda mevcut. Bu iki tanım birbirine benzer şekilde saçma geliyor bana. Basın veya belgesel fotoğrafçıları savaş zamanlarında savaşa çalışmaya giderler bu bir olaydır ve birçok basın fotoğrafçısı bu meselelerle ilgilenir. Sadece savaş gibi olağan üstü durumlara giden fotoğrafçıların bir takım farklı hazırlıkları olur. Bir fotoğrafçı düşünün savaş çıkınca işe gidiyor, savaş olmayınca işsiz mi kalacak? Ya da ‘savaş olsa da işe gitsek’ mi diyecek. Böyle bir şey düşünülebilir mi? Savaş fotoğrafçılığı bu anlamda popüler bir tanım olarak ortaya atılmış bir şey bana göre. Bir gazeteci ve bir basın fotoğrafçısı olarak savaşa tanıklık etmek çok önemli ve kutsal bir görev ama biliyoruz ki star olmak isteyen genç fotoğrafçıların savaflara giderek parlama isteği hızlı ve yavan bir çaba olmaktan öteye gitmeyecektir.

Bu meseleyi açıklığa kavuşturmak için Eugene Smith gibi bir fotoğrafçının işlerine ve yaşamına yakından bakılmasını tavsiye ederim.

“Savaş fotoğrafçılığı örneği bence sokak fotoğrafçılığı için de geçerli. Batıda da “Street Photography” diye bahsedilen bir alan mevcut ancak çok sığ bir tanımlama olarak geliyor bana. Mesela tatillerde fotoğraf çekenlere de Pazar fotoğrafçısı mı desek? Fotoğraf bir araçtır, size söylemek istediğiniz sözü söyleminizde yardımcı olan bir enstrümandır. Ayrılmış alanları mevcuttur. Mesela doğa fotoğrafçılığı bir alandır ve bunların alt uzmanlık konuları vardır Vahşi doğa fotoğrafçılığı, kuş fotoğrafçılığı, sualtı fotoğrafçılığı gibi. Sokak fotoğrafçılığı böyle bir şey değil. Batıda böyle bir isim konulmasını da tanımlanmasını da pek umursamıyorum. Bana eline fotoğraf makinesi ya da akıllı telefon alıp her sokağa çıkan kişiyi tanımlayan bir şey gibi. Şimdi evde fotoğraf çekene de ev fotoğrafçısı mı diyeceğiz?”

Bir fotoğrafı çekmeye nasıl karar veriyorsunuz?

“Aslında fotoğraf çekmek zamanla oluşan bir refleks. Senin hayata bakışın, yaklaşımın ve neye ilgi gösterdiğin ile alakalı. Bundan sonrası bir deneyim sonucunda deklanşöre basmak. Ben fotoğrafın teknik kısmını çok ön planda tutmam, ihtiyaç duyduğum kadarını öğrenirim ve yoluma devam ederim. Çok sert bir teknik anlayışım yoktur. Benim işim hayattan hikayeler yakalamaktır. Hayatın içine girmek ve deklanşöre basmak. Tabii tüm bunların yanında fotoğrafın ve fotoğraf makinesinin sınırlarının farkındayım. Ben altın oran kompozisyon falan öğrenmedim. Ama fotoğraf makinesinin vizöründen bakarken ister istemez fotoğrafı oluşturan tüm unsurları bir refleks olarak bir araya getiriyorsunuz. Aslında fotoğraf çekmek karar vermek demek bazı kararları önceden verip unutursunuz sonra hikâyeye odaklanmanız mümkün. Teknik bir araç kullandığımızı da unutmamak gerek, o tekniğe minimal olsa da hâkim olmanız şart. Fotoğrafın imkânlarını, imkânsızlıklarını bilmek zorundasınız.”

Romanlarda sizi çeken şey neydi?

“Romanları severim, güzel insanlar. Renkli bir hayatları ve hayat anlayışları var. Ayrıca merak ettiğim bir yaşam ve yakından görmek istedim. Fotoğraf gibi bir alanda merak etmiyorsanız gidebileceğiniz çok yol yoktur, gelişemezsiniz. İlk önce merak etmek soru sormak, ilgi duymak, onlar insanı çekiyor. Romanların hayatı beni çok çekiyordu orada kendimle ilgili bir şeyler olduğunu hissediyordum. Tüm bu merak ve sorular beni oraya çekti. Bir de fotoğraf çekerken eğlenmek de önemli romanlarla çalıştığımda bunu yaşadım. Bunun yanında fotoğraf çekmenin adrenalin salgılatan korku ve heyecan yüklü bir tarafı var. Bütün bunların yanında çalıştığım yer ve insanlar özel bir hikâyeye sahipti onu gördüm orada. Tüm Türkiye, hatta Edirne’nin her tarafında çalışmadım. Ben gördüğüm hikâyenin yaşandığı küçük bir Roman mahallesi ve orada yaşayanların hikayesini çektim.”

Romanlarla yaptığınız çalışma fotoğraf anlayışınıza denk düşüyor muydu?

“Fotoğraf anlayışı dediğimizde ben böyle çok keskin hatları olan bir şeylerden bahsedemeyeceğim. Süreç içerisinde insan gelişiyor, değişiyor. Bazı şeyleri yapıyor bazı şeyleri yapmak istemiyor. Ben basın fotoğrafçılığı geleneğinden geliyorum ve bu benim kökümde önemli bir nokta. Kendi projelerimde yakın hissetmediğim bir şeyi çalışmam imkânsız. Ben fotoğraf anlayışına denk düştüğü için değil, bir konuya ilgi duyduğum için başlarım. Öyle olmazsa çok standart bir şey olur. Oraya fotoğraf çekmeye gittiğiniz zaman orada belki beş dakika çeker çıkarsınız ama ilgi duyuyorsanız insanlarla onların hayatına girersiniz, onlarla arkadaşlık kurarsınız, hayatı paylaşırsınız çok farklı bir hikâye çıkar ortaya. Fotoğraf dediğiniz şey yaşanmışlıkların arkasından belki de bardak dolduktan sonra taşanlar gibi, yaşadığınız tecrübenin ardından bıraktığınız bir iz gibidir. Bazen soruyorlar ‘neden o kadar çok çalışıyorsun, niye o kadar uzun zaman çalışıyorsun, aynı yere neden o kadar uzun zaman gidiyorsun, neden bu kadar uzun sürüyor’ diye... Benim cevabım ise şu: ‘birçok kişinin bitirdiği yerde benim işim

“Romanlarla tanıştıkça, yaşadıkça daha da içeri ve derine inme şansım oldu”

başlar.’ Ben sadece yüzeyden bir şeyler çekip oradan çıkamam derine inmem gerek. İtalyanlar’ın bir sözü var: Zamanla yapılan şeye zaman da saygı duyar.”

Edirne’de Romanların içine nasıl girdiniz?

“Her sene MiHA’yla Kakava şenliklerine gidiyorduk. Orada gördüklerimden sonra daha fazla merak etmeye başladım. Ben Edirne’deki tüm romanları konu edinmedim. İnsanlarla tanıştıkça yaşadıkça daha da içeri ve derine inme şansım oldu. Çok özel bir bölgede, Menzilahir denilen bölgede, Kemikçiler Mahallesi’nde çalıştım. Çünkü bir hikâyenin sınırlarını çizmek çok önemli. Yoksa romanların envanteri yapmaya başlarsın. Konu daraldıkça daha derine inme şansın oluyor. Romanlar bugünü en iyi yaşamasını bilen insanlar. Yaşıyorlar, hayattan zevk alıyorlar. Yaşadıkları kadarından zevk alıyorlar. Bugünü dolu dolu yaşayıp yarına yine aynı şekilde sıfırdan başlayıp yine aynı şekilde yaşıyorlar. Ve üstelik bunu çok büyük bir yoksulluk içinde yapıyorlar. Bu beni çok etkilemiştir mesela.”

Seni içlerine nasıl kabul ettiler?

“İnsanlara ne kadar kendinizi açarsanız insanlar da size o kadar içlerini açarlar. Sadece fotoğraf çekmeye giderseniz olmuyor o işler. Orada o insanlarla yiyip içiyorsunuz onlarla takılıyorsunuz, seviyorsunuz, onlar da sizi seviyorlar. Gazeteciliğin bana öğrettiği en önemli olgulardan biri ezilenin yanında olmaktır. Tarafız biz ve ezilen tarafta olmamız gerek diye düşünüyorum. O taraf ilgimi çekiyor. Oradaki yaşananlar, orada ki hayat. Ben mesela İstanbul’da bir varoшта büyüdüm ve o hayatın nasıl bir şey olduğunu biliyorum. Bir taraftan yakınlık kurma nedenim de o.”

Menzilahir projeniz için romanlarla ne kadar zaman geçirdiniz?

“Sürekli gittim. Belli dönemlerde de uzun uzun kaldım. 4-5 sene sürekli gittim farklı farklı dönemlerde. Tabi bir dönem çok yoğundu.”

Çalıştığınız süreçte nasıl duygular yaşadınız?

“Ben yaşadığım yerdeki ve zamandaki kişisel tecrübemi söyleyebilirim ancak. Benim çalıştığım yerde hayat bir yandan güzeldi ama diğer yandan da gerçekten sert yaşıyordu. Bir sene gidiyorum insanlar ölmüş, öldürülmüş. Birini arkadaşı öldürmüş, biri arkadaşını öldürmüş. Her sene bir şeyle karşılaşıyordum. Tüm bunlar da o hayatın parçası. Ama bu her yerde var aslında. Ben onların bu sert yaşamını biliyorum. Şiddetin varlığını da biliyorum. Her şey olabilir orada, bu mümkün. Benim esas korktuğum şey şu olmuştu: sizi seviyorlar, sizi sevdiği için başka birinin size olan davranışından dolayı orada hır çıkabilir, kavga çıkabilir ve birbirlerini yarayabilirler. Bu çok ince bir çizgi ve o tip yerlere girdiğinde duygusal dengeyi, arkadaşlık dengesini iyi kurmalısın.”

Fotoğraf makinesini nasıl kullandınız bu zorluklar içinde?

“Aslında sen bir yabancısın ve oraya da yabancı bir aletle gitmişsin garip bir durum var. Ben ilk önce orada ki

hayatın içine girmeye çalışırım. O insanların içine girip insanlarla belli bir süreç yaşadktan sonra orada artık doğal olarak var oluyorsun, yabancılıktan kurtuluyorsun. Oranın bir parçası oldum ve makineyle birlikte bir parçası oldum. Bu da zaman aldı. Mahalleye girmekte sorun yok. Herkes o mahalleye az çok giriyor bir şekilde içinden geçiyor fotoğraf çekiyor. O karşılaşmaları yaşıyor ama evin içi başka bir aşama evin içine girebilmen için karşılıklı güvenin olması lazım. Bunları fotoğraf çekeyim diye yapamazsın bence. Orada bir sürü farklı motivasyonun var. Seni oraya çeken bir şey var. Benim açımdan çalıştığım yerlerde de fotoğraf çekmek ve yaşamak arasında ince bir çizgi var. Ben o ince çizgide yaşamaya ve fotoğraf çekmeye çalışıyorum.”

Teknik olarak hangi makine ile çalışmak böyle bir çalışmada iyidir?

“Daha küçük makineler. Büyük makineler bu tip yerlerde ister istemez göze batar. Çekicidirler insanların ilgisini çeker. Oysa kaybolmak için daha az ilgi çekici, küçük fotoğraf makineleri hayatınızı kolaylaştırır. Mesela benim çalıştığım makine Leica M6. Küçük, basit ve kullanışlı bir makine. İnsanların dikkatini çok fazla çekmez.”

Hayat dersi olarak unutamadığınız anın hangisi oldu?

“İsmail vardı, İsmail. Orada yaşayanlar hayatlarını sürdürmek için zaman zaman tehlikeye sokuyorlar kendilerini. Bölge suç oranı yüksek bir bölge. Bir gün İsmail ile oturuyorum. küçük bir olay yüzünden İsmail ayağından yaralanmış, hafiften de aksıyor. Oturduk konuşuyoruz. ‘Ya’ dedi, ‘Beladan artık uzak durmak istiyorum Coşkun. Hayatım böyle, ölmek istemiyorum’ falan filan. ‘Ha’ dedi ‘İş ölüme gelirse biri beni öldürecekse ben onu öldürürüm. Toprak altına girmeyi hiç sevmem. Gider hapishaneden çocuklarıma mektup yazarım,’ dedi. Hayata o kadar bağlılar ki gerçekten hayata bağlılıkları hayattan aldıkları zevk müthişti. Ancak bir sene sonra gittiğimde İsmail en yakın arkadaşları tarafından vurularak öldürülmüştü. Çok üzücü bir durumdu benim için.”

Fotoğraflarınızı nasıl seçiyorsunuz?

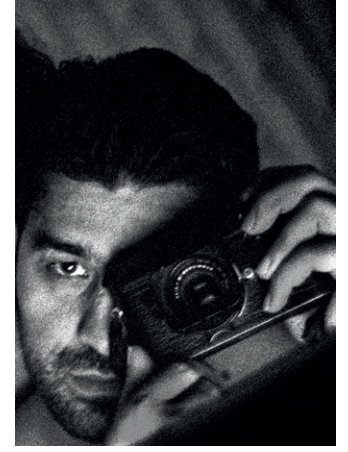
“Eğer bir foto röportaj yapıyorsanız belki biraz daha analitik düşünmek durumundasınız. Araştırma, planlama, farklı unsurları ilişkilendirme gibi. İster istemez onu planlamak zorundasın ve seçerken çeşitlilik, zaman, mekân, konu, özne gibi unsurların ve plan çeşitliği gibi unsurlar önemli ve seçimlerde bu unsurların içinde olduğu etkili olan fotoğrafları seçiyorum. Foto röportajda zaman sınırlı, yapacağın şey sınırlı anlatacağın hikâyeyi baştan kuruyorsun biraz. Kişisel yaptığım hikâyede daha farklı daha duygusal bir seçki yapıyorum. Burada biraz daha edebi bir hikâye kurgusu ve onun unsurları için seçim yapıyorum. Aslında hikâyenin içinde yaşayarak hikâyeye sahip olarak kuruyorum ve ona göre seçiyorum.”

Romanların içinde kaldığın süre içinde sevildin ve tanındın nasıl oldu?

“Bu sizin samimiyetinizle ilgili bir şey. Orada onlarla hayatı nasıl paylaştığınla ilgili. Orada vakit geçiriyorsun, onlarla aynı sofradan yiyip içiyorsun, onları dinliyorsun, bazen sen de anlatıyorsun onlar dinliyor Hayatın normal akışına katılıyorsun. Benim böyle şeylerde açıkçası sınırlarım yoktur. Ben kokudan ölebileceğiniz yerlerde yaşadım ve zaman geçirdim. Hissetmiyorsunuz zamanla, alıştıyorsunuz. Bir şekilde devam ediyor çünkü sizi orada olmaya iten daha başka bir şey var. Bir tutkunuz olması lazım ve oradaki hikâyeyi oradan kendinizce yakalamanız ve içinde olmanız lazım. Süreç bu şekilde işliyor. Sonucunda zamanla sizi seviyorlar. İnsan sevilmekten çok belki de sevebileceği birilerini arıyor hayatta.”

Bu hikâye bitti dediğiniz an oldu mu?

“Sadece virgül atıyorsunuz, bitmiyor. Hiçbir zaman bitmiyor. Orada hayat devam ediyorsa hikâye de devam ediyor. Ben hiçbir zaman bunlara sadece konu ya da proje olarak bakmadım. Hayatımın bir parçası olarak baktım. Halen insanlarla ilişkim devam ediyor. Bütün çalıştığım tüm alanlarda aynıdır. Zaman zaman gider görüşürüm bu insanlarla. Aslında içinde yaşayarak çalıştığım tüm konular hayatımın bir parçası doğal olarak. Bunlar benim de hayatım.”

“Küçük fotoğraf makineleri insanların dikkatini çok fazla çekmez”

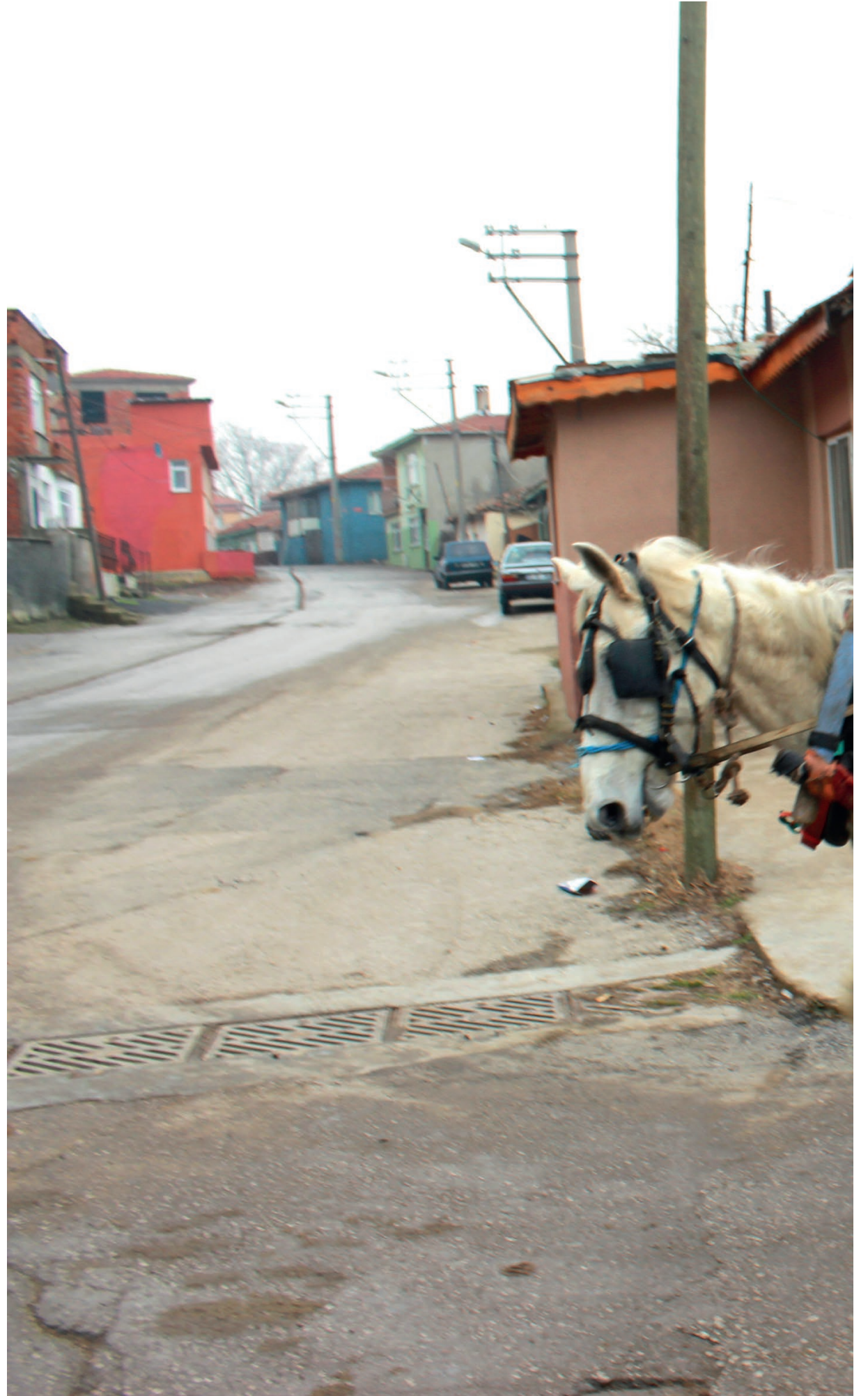
Haber ● **Nesrullah Hasdemir** (İAHA)

Fotoğraf ● **Sinan Daşpınar, Ayşe Sema Sayar** (İAHA)

Edirne'nin kıyısı

EDİRNE'DE ROMANLARIN YAŞADIĞI MENZİLAHİR VE UMURBEY MAHALLELERİ SABAHIN ERKEN SAATLERİNDE YOĞUN BİR SİS ÖRTÜSÜNÜN ALTINDA YATIYOR. YAN YANA HİZALANMIŞ İKİ TEPEİN ÜSTÜNE KURULAN BU MAHALLELERDE EVLERİN BİRÇOĞU GECEKONDU. BİRAZ SONRA SİSLER KALKTIĞINDA NEREDEYSE BÜTÜN ROMAN MAHALLELERİNDE GÖRÜLEN EVLERİN RENGARENK BOYALARI KENDİNİ GÖSTERECEK. BU RENKLİ EVLERİN İÇİNDE AYNI PARILTIYI GÖRMEK BİRAZ ZOR.

Mesela Çilem ve Ersin'in evine girelim. Salonun hemen girişinde bir kömür sobası yanıyor. Duvara çerçevelemiş birçok aile fotoğrafı asılmış. Yerde halı ararsanız o yok. Onun yerine bir kilim parkenin üstüne serilmiş. Bu kilim, zaten küçücük olan salonu örtemeyecek kadar küçük. Mevsim kış olduğu için yıkanan elbiseler salonun köşesine yerleştirilmiş bir ipe kurutulması için asılmış. Ersin salonda bulunan tek kanepeye oturmamız için buyur ediyor bizi. Laf lafı açıyor. Ersin yeni evlenen kızı için kiralık ev aradığını ama Roman olduğu için kimsenin ona ev kiralamadığını anlatıyor. "Hangi kapıyı çaldıysam yüzüme kapandı" diyor. Ev sahipleriyle görüşmeye gittiğinde onun Roman olduğunu anlayıp evi kiralamaktan caymış birçoğu. "Her kesimde kötü insan var. Türklerde de Kürtlerde, Araplarda da, Lazlarda da olduğu gibi Romanlar-

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

da da kötü insan var. Ama insanlar bütün Romanları kötü biliyor" diye sitem ediyor. "Bizden birisi kötü bir şey yapıyor 100 kişiyi onunla aynı kefeye koyuyorlar." Ersin 38 yaşında. Orta boylu, zayıf biri. Saçlarının tamamı aklanmış. Aklanmış saçları esmer yüzüne bir kar gölgesi gibi iniyor. Orta uzunlukta, keskin sivri bir burnu var. Burnu ona dikkat çekici bir görünüm sağlıyor. "Biz olduğumuz gibi insanlarız. Kimisi bizi oyuncu olarak görüyor. Bir parça ekmeğimiz olsa bölüşürüz. Neşeli insanlarız ama kimi zaman içimizde üzülmüyoruz, kahroluyoruz..." Ersin, "Ben ara sıra Rabbime iyi ki bizi Roman olarak yarattı diyorum," diyor. "Çünkü biz duygusal insanlarız."

Benim yüzüm esmer ama içim bembeyaz

Çilem ve Ersin'in kızı Sağlık Bakanlığının açtığı hastanelerde çalışacak bir personel alma sınavını kazanmış. Ama burada uğradığı çifte standardı içinden bir

şey atmak istercesine anlatıyor bize. Gözlerinde acılı bir ifade belirdi. Bir şeyler söylemek, konuşmak istiyordu. Sınavı kazanmış Sevgi. Kaydını yaptırmak için hastaneye gitmiş. Asıl olay burada başlıyor. Kaydı yaptıran bir kadın ona sınavı kazanamayacağını söylemiş. İnanmamış Sevgi'nin sınavı kazandığına. Sen asil değil yedek kazanmışsın diye directmiş kadın. Sevgi neye yansın? Derken Sevgi telefonundan sınavı kazandığına dair resmi belgeyi gösteriyor kadına. Kadın ondan sonra inanmış.

Ersin "İnsanlar bizi tanımadan yargılıyor. Benim yüzüm esmer ama içim bembeyaz," diyor.

"Biz lokantaya gitsek aç kalırız. Çünkü herkes bize bakıyor sanırsınız. O yüzden çocuklarımıza eğitim vermeliyiz. Onları topluma karıştırmalarını bilmeliyiz. Bu haksızlığa ancak eğitimle karşılık verebiliriz."

Ailenin 12 yaşında Eren adında bir de erkek çocukları var. Eren bir amatör spor kulübünde futbol oynuyor.

*Roman
mahallesindeki
evlerin birçoğu
gecekondur*

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

Fotoğraf: Ayşe Sema Sayar

*Romanların
yaşadığı
mahalleleri sabah
saatlerinde yoğun
bir sis kaplıyor*

Fotoğraf: Ayşe Sema Sayar

Oğulları orada Roman olduğu için haksızlığa uğramış. Eren bütün dünyada Romanlara karşı gösterilen bu önyargıyla çok erken tanışmış. Ersin "Ben isterim ki benim çocuğum da güzel okullara gitsin, güzel bir hayat yaşasın. Yüzmeye gitsin, tenis oynasın, benim çocuğumun da arabası olsun," diyor.

"Gelişmiş ülkelerde devletin başarılı çocuklara sahip çıkıyor. Sosyal devletçilik böyle olur. Eğer devlet bu çocuklara sahip çıkmazsa kötü yollara düşer bu çocuklar."

Romanların en büyük sorunlarından biri de işsizlik sorunu. Ersin gençlerin iş bulamadığı için farklı şekillerde hayatlarını sürdürmek zorunda kaldıklarını söylüyor. İşsizlik sorunu Romanlara özgü bir durum değil fakat onların Roman olmaları başlı başına işe alınamamalarının sebebi sayılıyor çoğu yerde. Ersin'e göre gençler çalışmadığı için kötü yollara düşmeye daha meyilli oluyor. Sevgi ise ailelerin fakirlikten dolayı çocuklarını okutamadığını böylelikle bu geniş kitlenin eğitimsiz olduğu için kötü alışkanlıklara daha yatkın olduklarını belirtiyor.

Göbek mi atayım?

Çilem okulda geçici süreliğine çalışıyormuş. Okuldan sonra ise ev temizliklerine gidiyor. Çilem de kocası

Ersin gibi insanların onları yanlış tanımasından dert yakınıyor. "İnsanlar hep bizim eğlendiğimizi sanıyor," diyor.

"Böyle bir şey yok aslında. Ben buna çok kızıyorum. Şu an da benim moralim bozuk, ben kalkıp göbek mi atayım? Çok saçma değil mi bu, çok saçma."

Çilem'in dert yandığı bu durum çoğunlukla medyanın onlara yapıştırdığı etiketten kaynaklanıyor. Geçmişten günümüze kadar sinema ve televizyon dizilerinde Romanlar için ortaya konulan "eğlenceli, neşeli" karakterler hep süregelmiştir. Onlara karşı takınılan bu magazinleştirici yaklaşım gerçeğin üstünü kara bir sis gibi örtülmesine sebep oluyor. Bu örtü aynı zamanda Roman sorununun sosyolojik ve politik boyutunun göz ardı edilmesine neden oluyor.

Medyanın olayların etkisini hafifletmeye çalıştığı aşikâr. Çok derin bir ıstıraptan bile neşeli bir hikâye çıkabilir. Çünkü insan yaşamı mutlak acı ve neşe arasında bir yerlerde gidip gelir. Sonsuza kadar birinde tam olarak kalamaz. Romanların yaşamı da gördüğüm kadarıyla tam olarak böyle. Diğer tüm insanlar gibi onların da neşesi ve hüznü var.

Erdiremiyoruz kızanım, erdiremiyoruz

Selimiye Camisi'nin önünde Roman kadınlar kuş yemi

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

satıyor. Bu kadınlar eskiden çeltik tarlalarında çapa yaparlarmış. Şimdilerde iş olmadığı için mecburen burada bu işi yapıyorlar. Yani Selimiye Camii önünde bu Roman kadınları kuş yemi satarken gördünüz mü bilin ki tarlalarda iş yok.

Bu kadınların bir başka meziyeti de fal bakmaktır. Yokluğun getirdiği telaşla, insanın elini avuçlarına alırlar başlarlar bir hikâye anlatmaya. Tek satır düşünmeden, duraksamadan, bir şarkı söyler gibi olacakları gerçekleşeceğinden emin bir şekilde çarpıverirler yüzünüze. Kimisini evlendirirler, kimisine bir iş verirler, kimisine ev, kimisine de araba alırlar...

“Yemin ediyorum evde dolap bomboş. İş yok. Her şey ateş pahası. Kızanlarımıza hiçbir şey alamıyoruz yemin ederim,” diye ağıt yakıyor bir tanesi. Devam ediyor ağıtına,

“Dün 16 yaşındaki torunum yemek için ağladı yemin ederim bak. Erdiremiyoruz kurban olduğum, erdiremi-

Fotoğraf: Ayşe Sema Sayar

yoruz. 16 yaşındaki kız et istiyor, yemek istiyor. Erdiremiyoruz kızanım, erdiremiyoruz.”

Derken ellerim falcı kadının elleri arasındaydı. “Sen çok merhametli bir insansın. Çocukla çocuk büyükle büyük olursun,” dedi. Düşünmeye bile fırsat vermeden hızlıca döküyor elinizin çizgilerini yüzünüze. “İşinde çok yükseleceksin. İki seneye evleneceksin.”

“Aldık başımıza belayı.”

“Öyle deme kızanım. Bu kızcağız senin âşık olduğun kızcağızdır.”

“O başkasıyla evlendi” dedim.

Bozuntuya vermedi. “Bunu daha çok seveceksin. Bir oğlun bir kızın olacak” dedi.

Yüzünün çizgileri uzadı. Sanki başının üstünden taşan bir şey düşmesin diye başını ayaklarımdan gözlerime doğru ağır ağır kaldırdı. Elimi daha da sıkmaya başladı. Kaşlarını çattı ve “Ailende yakın zamanda bir musibet olacak” dedi.

“Hayırdır inşallah” dedim.

“Merak etme kızanım, kısa zamanda hallededeceksiniz. Şimdi güzel kızanım ablana gönlünden ne koparsa verebilirsin” dedi. “Bozuğum yok. Bekleyin parayı bozdu-rup geleyim,” dedim.

Tavukçu Kadir'in değişmeyen adı

Öğlen saatleri olmasına rağmen bu iki Roman mahallesinin bulunduğu tepelerin üzerindeki sis hâlâ var. Sebebi ise Romanların sobalarını yakması. Bu mahal-

lelerde doğalgaza rastlamak çok zor. Kömür sobalarından çıkan duman ve koku her yeri sarmış durumda. Bu mahalle halk arasında Kemikçiler Mahallesi olarak biliniyor. 1960 yılında iki Yahudi mahalleye geliyor ve mahalledeki kasaplık hayvanların kemiklerini toplaması için altı yedi aileyle anlaşıyor. Mahalleli zamanla topladıkları bu kemikleri iki Yahudiye satıyor. Yahudiler de bu kemikleri İstanbul Merter'de bulunan tutkal fabrikasına götürüp satıyormuş. Mahallenin ismi bu hadiseden sonra Kemikçiler mahallesi olarak anılmaya başlanmış. Ve mahalle halk arasında hâlâ bu isimle anılıyor.

Tavukçu Kadir Kemikçiler mahallesinde oturuyor. Tavukçu Kadir'i duyunca evinin avlusunda bir sürü tavuk göreceğiz zannettik. Ama bambaşka bir şeyle karşılaştık. Gördüğümüz şey bir inek ve buzağı, yan tarafında ise iki at. Edirne'de birçok Romanın evinde olduğu gibi onun evinde de bir avlu var. Bu avlunun

içinde iki tane küçük ahır ilişirmiş Kadir. Bir ahır ineklere diğeri de atlara ayrılmış. Tavukçu Kadir bu sıralar süt satıyor. İneğinden aldığı sütü at arabasına yükleyip mandıraya götürüyormuş. Tavuk işinden süt işine rızkını böyle arıyor Tavukçu Kadir.

Kadir'in eviyle diğer birkaç ev iç içe geçmiş. Birbirlerinin avlularına bakıyorlar. Dışardan bakarsanız tek bir ev zannedersiniz burayı.

"İnekleri burada beslemek zor olmuyor mu?" diye sordum.

"Yok yok sorun olmuyor. Çünkü geçmişte hemen herkes hayvan besliyordu. Hem benim yapacak başka işim yok ki."

"Yetiyor mu peki bir tane inek?"

"Çok zor oluyor. Beş altı tane olsa geçimim daha rahatlayacak," diyor.

"Yeni inekler alamıyor musun?"

"Gücüm yok," diyor. "Nasıl alayım."

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

Roman mahallelerinde kömür sobalarından çıkan duman ve koku her yeri kaplıyor

Fotoğraf: Ayşe Sema Sayar

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

Fotoğraf: Ayşe Sema Sayar

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

Tavukçu Kadir alt kesimin devlet teşvik yardımlarından faydalanamadığını söylüyor. “Mesela devlet inek veriyor ama bize vermedi. Devletin asıl yardım etmesi gereken tarafın alt kesim olması lazım.”

Karısıyla birlikte bizi evet davet ediyorlar. Başka zaman diyoruz. Buralara uğrarsak mutlaka kendilerini ziyaret etmemiz gerektiğini tembihliyorlar. Karısı, “Tavukçu Kadir’in evi dediniz mi herkes size gösterir,” diyor. Tavukçu Kadir ve karısı bizi neşeli ve aydınlık bir yüzle uğurluyor.

Kalp hariç her türlü tamirat yapılır

Ayakkabıcı Rüstem 60 yaşında. Usta aktörler gibi gür ve baskın bir sesi var. Sesi küçücük dükkânında yankılanıyor. Duvara astığı çerçevede “Kalp hariç her türlü tamirat yapılır” yazıyor. 3 sene önce İstanbul’dan Edirne’ye taşınmış. 48 yıl Beyazıt’ta bu işi yapmış. “Ben 48 yılımı Beyazıt’a verdim,” diyor.

“Beş kızım var. İki İstanbul’da evli, fabrikada çalışıyorlar. Diğer üç kızım burada yanımda. Eşim buralı olduğu için Edirne’ye taşındık.”

Rüstem usta sıcak, samimi bir adam. Toprakla yoğrulduğu belli. Çok düzgün bir Türkçesi var. “Eğer” diyor “Biri beni küçümseme hakkına sahip olduğunu düşünürse be onun kişiliğinden şüphe duyarım. Birçok farklı ırk var. Biz böyle dağınık bir toplumun bireyleriyiz. Herkesi Rabbim yarattı.”

Çalgıcılar Mahallesi

Eskiden Edirne’deki düğünlere giden çalgıcılar hep bu mahalleden çıkarmış. Bu çalgıcılar Edirne’de neredeyse bütün düğünlerin vazgeçilmez parçası haline gelmiş. Hal böyle olunca insanlar bu mahalleyi “Çalgıcılar Mahallesi” diye anmaya başlamış. Mahallenin resmi adı ise Umurbey Mahallesi. Tıpkı “Kemikçiler Mahallesi” gibi çalgıcılar mahallesi de hâlâ bu isimle anılıyor Edirne’de. Kendini bildi bileli müzikle uğraşan 63 yaşındaki Süleyman Kaba Edirne’de tanınmış Roman müzisyenlerden biri. 7 yaşından beri müzikle uğraşıyor. Babasından öğrenmiş çalgı çalmayı. Babası da kendi babasından öğrenmiş. “Bizde ailede başlar

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

müzik,” diyor.

Biz de Roman müziğini sorduk ona. “Şimdi” dedi “Bir kişi radyo evinde öyle bir keman çalar ki, on numara dersin. Ama bir roman havası çal desen, bakar sana, çalamaz. Ama şimdi bir Roman ondan bir şey dinlediği zaman onu yapar. Çünkü Roman’ın hem tecrübesi var hem de içinde duygusu var.”

Süleyman Kaba eski bir anıyı hatırlıyor. Gülerek “Turan Aşkın vardı Radyo evinde. Büyük bir sanatkar. Edirne Uzunkaldırım’da bir düğünde çalacak. Bakmış olmuyor. demiş yapamam, sizi oynatamam. Ne yapalım demişler? O da demiş ki Süleyman ustayı çağırın. Bana ulaştılar. Rahmetli Deli Selim’le biz bir gittik çaldık, adamın ağzı açık kaldı.” Ciddileşiyor Süleyman

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

*Eskiden Edirne'deki düğünlere
giden çalgıcılar hep bu mahalleden
çıkarmış*

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

Fotoğraf: Sinan Daşpınar

*Romanlar
samimi
insanlar
bizi hemen
kabullendiler*

Kaba "Ama şimdi adam büyük bir sanatkâr, bir sürü kişiyi yetiştirmiş. Biz de okusaydık, nota öğrenseydik. Bizim için de daha farklı olurdu."

Romanların müziğe yatkınlığına söz gelince. "Roman dediğin zaman hemen o işe kafamızı verimiz. Nasıl veririz? Canla başla verimiz. O işi duyguyla yapacaksın," diyor.

İlk Roman spor kulübü

Sarayspor Türkiye'de kurulan ilk Roman spor kulübü. Kulübün kapısı herkese açık. Kulüpte yalnızca romanlar top oynamıyor. Edirne'den gelen başka dezavantajlı kişiler de var. Kulüp başkanı Nusret Serpecik 5 yıldır kulübün başkanlığını yürütüyor. Eski bir hava astsubayı. "Dezavantajlı çocukları topluma yararlı bireyler haline getirmek için onları sportif alanlara çekiyoruz. Burada sadece sportif faaliyetler değil normal hayatta da birer efendi, centilmen olmaları için gayret gösteriyoruz," diyor.

Sarayspor ekonomik sorunlarla mücadele etmekte zorlanıyor. Eskiden Edirne'de halı sahalar az iken insanlar kulübün sahasını kiralayıp top oynuyorlarmış. Bu kulüp için önemli bir gelir kaynağıymış. Şimdi hemen hemen her mahalleye yapılan halı sahalardan dolayı insanlar buraya fazla gelememiş. Böylelikle kulüp önemli bir gelir kaynağını kaybetmiş. Nusret Serpecik, "Bize tanınan imkânlar yok denecek kadar az. Çünkü o başarıyı yakalamak zemin hazırlamaktan geçer. O zemini hazırlamaktaki en büyük sıkıntımız ise maddiyat. Benim şimdi çocukları saha dışındaki

birtakım etkinliklere de götürmem lazım. Bu da önemli bir şey. Bir tiyatro gelir, dünya çapında bir film gelir ben çocukları götürmek isterim. Maksat film izlemek değil, toplu yerlerde davranmayı öğrenmek. Bunlar maddiyattan geçiyor," diyor.

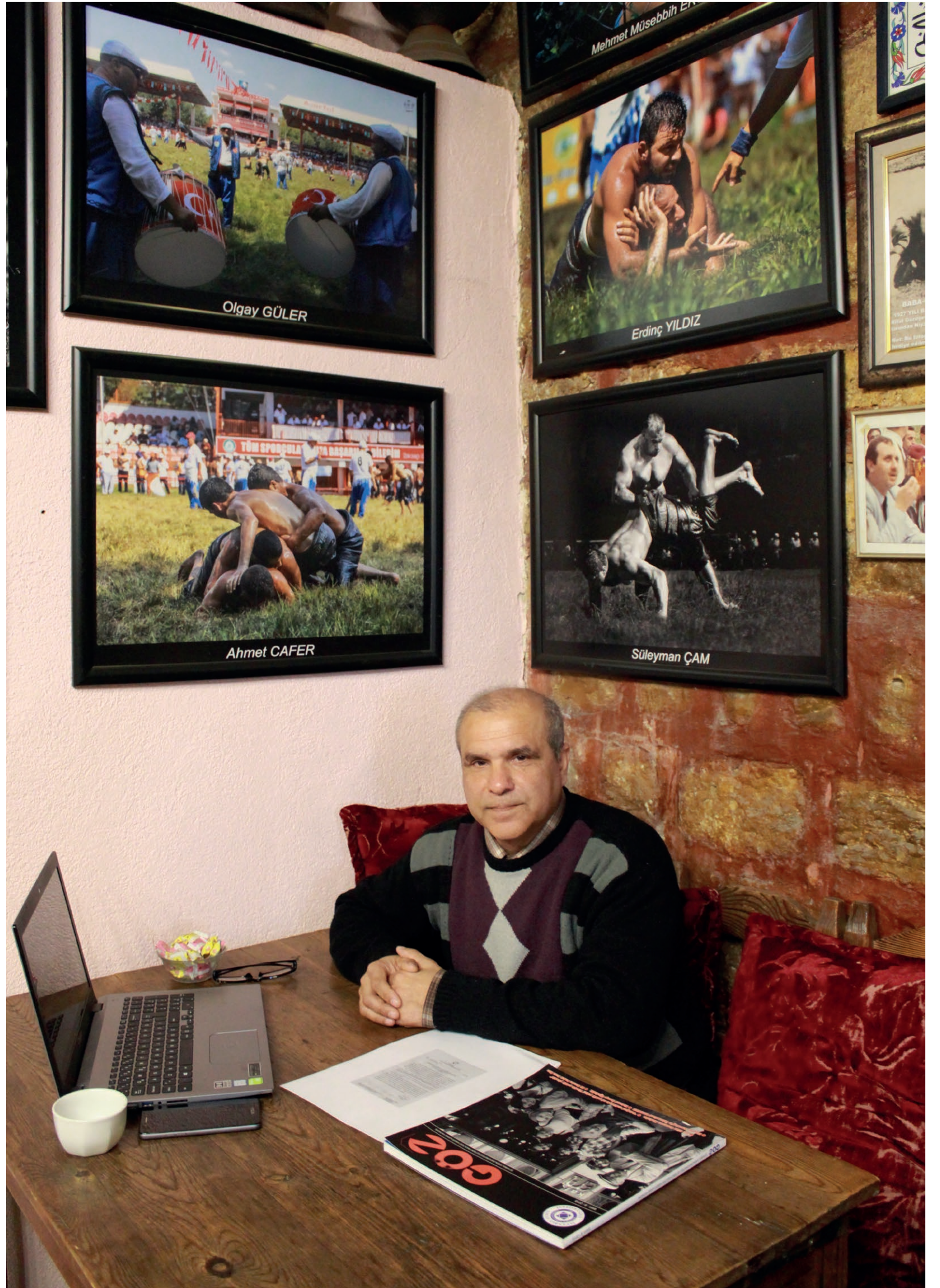
"Bizim musluklarımız kırıldı 8 aydır yapılmadı. Müracaat ettim kimse ilgilenmedi. Sosyal Yardımlaşma'ya müracaat ettik bizi Kızılay'a havale ettiler. Kızılay da dedi ki bizim paramız yok. Bu bizim şevkimizi kırıyor, verim almamızı engelliyor." Belediye seneden seneye 2500 lira yardım ediyor. O para da bu projektörlerin elektriğine bile yetmiyor."

Sarayspor, Avrupa Birliği'nin Dezavantajlı Kişilerin Sosyal Entegrasyonu İle İstihdam Edilebilirliklerin Geliştirilmesi çalışmaları kapsamında Demirden Leblebi Projesi'ni Kasım 2016 yılında hayata geçirdi. Bu proje kapsamında birçok çalışma yürüten Sarayspor maddi sorunlar nedeniyle projeyi yalnızca 1 yıl sürdürebildi. Bu proje toplumda dezavantajlı çocuklarla ilgili yapılan ilk proje olma özelliğini de taşıyor. Nusret Serpecik, projenin yeniden hayata geçirilmesi için maddi yardıma ihtiyaç duyduklarını belirtiyor.

"Yukarıdaki insanlara sesleniyoruz. Tesislerimiz bu proje için elverişli. Çocuklarımızı topluma yararlı bireyler haline getirmek için bu çalışmalara ihtiyacımız var. Bu konuda buna duyarlılık gösterecek kimselerin yardımına ihtiyacımız var."

2. Dünya Savaşı'nda 1 Milyondan fazla Roman soykırma uğradı. Ama Romanlar insanlığın vicdanında Yahudiler kadar yer edinemedi.

Haber ● **Ayşe Sema Sayar** (İAHA)
Fotoğraf ● **Sinan Daşpınar** (İAHA)

Roman kültürü değil yoksulluk kültürü

EDİRNE MERKEZ'DEYİZ. DOĞMA BÜYÜME BURALI OLAN ROMAN EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ DERNEĞİ BAŞKANI TURAN ŞALLI İLE YAPACAĞIMIZ MÜLAKATI BEKLERKEN GÜNLER ÖNCESİNİ ANIMSİYORUM. KENDİSİNDEN RANDEVU ALMAK İÇİN ARADIĞIMDA, ROMAN KÜLTÜRÜ HAKKINDA BİLGİ EDİNMEK İSTEDİĞİMİZİ SÖYLEDİM. TURAN BEY'İN BANA VERDİĞİ CEVABI İSE MENZİLAHİR VE ÇALGICILAR MAHALLELERİNDEKİ HAYATA KISA DA OLSA TANIKLIK EDİP ORADAKİ ÇOCUKLARI, KADINLARI, ADAMLARI, ÇÖP İÇİNDEKİ SOKAKLARI, ÇARPIK GECEKONDULARI VE İNSANLARIN YÜZLERİNDEKİ UMUTSUZ BAKIŞLARI GÖRDÜKTEN SONRA ANCAK ANLAYABİLDİM. TURAN BEY BANA TELEFONDA ŞÖYLE DEMİŞTİ: "ROMAN KÜLTÜRÜ DİYE BİR ŞEY YOKTUR, YOKSULLUK KÜLTÜRÜ VARDIR, BUYURUN GELİN SİZLERE YOKSULLUK KÜLTÜRÜNÜ GÖSTEREYİM."

Turan Şallı ile ortasında kömür sobası olan bir çay ocağına oturduk, bir yandan çaylarımızı yudumlarken bir yandan da Romanların Türkiye'deki ve dünyadaki yerlerini konuştuk.

Akıllarda hep soru işareti olan şu soruyla başlayalım "Roman" mı yoksa "Çingene" mi denmeli?

"Türkiye'de 'Romanlar' veya 'Çingeneler' diyoruz. Baktığımız zaman dünyanın her coğrafyasında Roman toplulukları vardır. Dünyanın her yerine dağılan Roman toplulukları gittikleri her bir ülkede farklı farklı isimlerle adlandırılırlar. İtalya'da 'Cigan', İngiltere'de 'Cgyps', Almanya'da 'Sigona' ve buna benzer çok farklı 'Zigano' vardır. Bir de Romanların farklı bir grubu olan 'Sintiler' vardır. Bu isimler bulundukları bölgelerdeki insan toplulukları tarafından Romanlara verilmiştir. Hepsinin genel anlamı 'Çingene' dir. Çingeneler MS 950 yıllarında tam olarak bilinmeyen nedenlerden dolayı Hindistan'dan dünyanın pek çok yerine dağılmışlardır. Bir kısmı Avrupa'da, bir kısmı Suriye tarafında, bir kısmı Türkiye'de, bir kısmı da Balkanlar'da. Balkanlar'daki Roman nüfusu çok yo-

ğundur. Bu yoğunluğa bakıldığında o bölgenin fazla göç almış olduğu görülmektedir. Romanların özellikle Balkanlar'daki varlıkları Osmanlı dönemine dayanır. Balkanlar, Osmanlı topraklarındayken kendilerine özgü mesleklerini icra edebilmeleri için oraya devlet tarafından toplanmışlardır yani Romanlar lojistik anlamda kullanılmışlardır.

"Hindistan'da kast sistemi vardır. Bu kast sistemi insanları sınıflara ayırır. Bu sınıfın en alt grubunda da Romanlar yer alırlar. Romanlar kast sisteminin istenmeyenleridir. Bu sınıftaki insan grupları bugün hala hayata tutunmaya çalışıyor. İstenmeyenler hala istenmiyor. Roman mıdır, Çingene midir, diye soruyoruz, aslında tarihsel ismi Roma'dır, hatta Rom'dur. Rom, insan demektir."

Romanlar günümüze gelene kadar kültürlerini koruyabilmişler midir?

"Roman kültürü deyince yoksullukla yoğrulmuş bir kesimden söz ediyoruz. Roman kültürü demek yoksulluk kültürü demektir. Bir oyunları var dokuz sekiz başka

“Roman mahalleleri yokluk ve yoksulluk içindeler”

neleri var? Hayatın gerçeği Romanların yaşadığı mahalleler. Yokluk ve yoksulluk içindeler. Bazı Romanlar milliyetçilik yaparlar, işte Roman milleti falan diye, ya senin millet olabilmen için bazı tanımlamalar var, o tanımlamalara uyuyor musun, uymuyorsun. Bu insanlar Hindistan'dan çıkmış, dağılmış, millet olabilmenin belli tanımlamaları var.”

Peki Türkiye’de ve dünyada Roman sorunu dersek

“Roman sorunları çok çetrefilli. Bu öyle bir sorun yumağı ki neresinden tutsanız elinizde kalır. Türkiye’de bugüne kadar hiçbir zaman Roman sorunları gündeme gelmedi. Hükümetin Roman açılımıyla bir karşılık bulmaya çalışılmış olursa da Roman açılımının sosyal anlamda bir getirisi olmadı. Açılım oldu, toplumda Roman varlığı kabul edildi fakat sosyal anlamda ve çözüm anlamında hiçbir ilerleme kaydedilemedi. Sorun hala yerinde duruyor. Sosyal politikalar bu konuda çok yetersiz. Romanların sorunları diyoruz; eğitim, sağlık, barınma, istihdam ve ayrımcılık. Bu sorunu tek dillendiren benim. Bunu dile getirme sebebim şu: Sosyal entegrasyon, bu Türkiye’de hiç tartışılmadı, 1970’li yıllardan beri Avrupa’da Roman meselesi tar-

tışılıyor, sosyal politikalar geliştirilmeye çalışılıyor, bununla birlikte Romanlara yönelik yüzlerce proje üretildi. Bu projelerin hiçbirinde istenilen sonuca varılamadı. Ben İsveç’e, Almanya’ya, Fransa’ya ve yakın zamanda Batı Trakya’ya Yunanistan’a gittim. Oradaki Roman çocuklarını gördüm. Sorun burada da yurt dışında da aynı, değişen hiçbir şey yok. Şartlara bir bakıyorsun buradaki yokluk, yoksulluk, dışlanma orada da var.

“Genel duruma bakıldığında Türkiye’de yaşayan Romanlar Osmanlı dahil olmak üzere hiçbir dönemde bedel ödememişlerdir. Bedel dediğimiz, Avrupa’daki örneklere bakıldığı zaman Romanların etnik kimliğinden, dilinden, kendilerine özgü yaşam koşullarının getirdiği davranışlarından dolayı toplumun hep istenmeyenleri olmuşlardır ve bu sorunlar devam etmektedir. Örneğin, Bulgaristan’daki Romanlar faşist uygulamalar ve derin bir ayrımcılık içerisinde hayatlarını sürdürmeye çalışıyorlar. Çok ırkçı politikalar var. Türkiye’nin en büyük özelliği bunların yaşanmaması. Bugün demokrasinin beşiği dediğimiz Avrupa maalesef etnik kimliklerinden dolayı Romanlara çok büyük bedeller ödetmeye devam ediyor.”

Roman açılımından bahseder misiniz?

“Roman açılımı yapıldıysa benim hayatımda ne değişti, ben buna bakarım. Eğer açılım olduysa o insanların o mahallelerde ne işleri var. Romanlar devlete ve millete asla karşı gelmiş, insanlar değillerdir. Karşı gelmemesinin elbette iyi tarafına bakacağız ama bu insanların sosyal talepleri hiç olmadı çünkü kapalı bir toplumuz ve eğitimsizlik var. Bu konuyla ilgili yaşadığım bir şeyi anlatmak istiyorum. Romanlara bir artı bir konut yapacaklarını söylediler, ben o evlere baktım, evler bir artı bir ve bir evde altı kızan var, balkon yok. Dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin Edirne’ye geldiğinde Romanlara yapılan bu konutların açılışını yapacaktı ve ben de kendisine eşlik ettim. Fatma Hanım’a ‘Sayın Bakanım iyi şeyler yaptınız ama maalesef bir artı bir de Romanlar yaşayamazlar. Şu pencereye bakar mısınız’ dedim. Gülümsedi, ‘Gördüm Başkan Bey gördüm, gerçekten bir artı bir olmaz’ dedi. Gördüğü şey kadının iç çamaşırları, tam açılış merasimi var rüzgâr estikçe çamaşırlar sallanıp durdu. İşte sosyal entegrasyon burada etkisini gösteriyor. Romanlar kapalı bir toplum, davranışlardan dolayı da kırılğan. Onların hayatında entegrasyon yok.”

Romanlar etnik kimlik midir, yoksa millet mi?

“Roman meselesine baktığımızda adı konulamayan bir sorundan bahsediyoruz. Romanlar etnik kimlik midir, millet midir, bir ırkın unsuru mudur? Bu bile anlaşılmıyor. Dünyada 500’ e yakın Türkiye’de ise 57 Roman derneği var. Yirmisi doğru dürüst çıkmaz, hepsi siyasetçi olmuş durumda ve kendi durumlarından haberleri yok. Arkadaş sen partici misin, neden dernek başkanlığı yapıyorsun. O zaman git partide çalış, bu insanları da siyaset için kullanma. Roman meselesine vakıf değilsin, mecliste neyi konuşacaksın. İşte herkes kendi çıkarının peşinde. Yahu kardeşim, sen toplumda yoksun, birey olarak yoksun, sosyal dışlanma, ayrımcılık işte senin meselen bunlar olmalı. Bazı dernek başkanları yoksulluk edebiyatını paraya çevirdiler.

“Tabii iğneyi biraz da kendimize batırmamız gerekir. Biz neden düşünce dünyamızı geliştirmiyoruz diye.

Romanların düşünce devrimine ihtiyaçları var. Sormak lazım, sen böyle mi kalmak istiyorsun yoksa gelişip de topluma faydalı olmak için mi çabalayacaksın. Yokluk var mı yokluk var ama biz çok iyi mücadele etmek zorundayız. Kolaycılığı bırakacağız. Biz Romanlar biraz basite indirgenen işleri yapmayı severiz. Sorunun var mı var o zaman bununla mücadele etmek zorundasın. Gaci veya gaco dediğimiz Roman olmayanlar 50 km hızla koşuyorsa, sen 80 km hızla koşacaksın, senin görevin bu. Kusura bakmayacaksın, senin daha çok çalışman, daha çok mücadele etmen gerekiyor. Bunları bir Romana söylediğimde ‘Ben bunları yapacak şartlara sahip değilim’ diyor. Burada da fırsat eşitsizliği var. Çık çıkabilirsen işin içinden, adam gittiğim yerde beni işe almadılar diyor. Doğru söylüyor, hırsız olduğuna dair bir düşünce var.”

Roman çocuklarının eğitim hayatlarının zor geçtiğini ve erken bittiğini biliyoruz. Burada kurumların rolü ne olmalı?

“Öğretmenlerin Roman çocuklara çok iyi sahip çıkması lazım, idareciyle alakalı, velilerle alakalı. Ben 27 yıldır eğitim camiasının içerisindeyim, öğretmen değil memur olarak çalışıyorum ama çok iyi biliyorum. Burada Fevzi Paşa İlkokulu var, orada sadece Roman çocukları olduğundan bir sıkıntı yaşanmıyor, başka bir okulda sadece 20 Roman çocuğumuz var fakat onlarda da sıkıntı yaşanmıyor. Bunu sadece bu bölge için söyleyebilirim. Başka yerler için bu bir muamma.

“Bir gün televizyonda bir Roman çocuğunun öğretmeni tarafından dövüldüğü haberi çıktı. Roman kökenli bir milletvekilimiz var onu da aradım, olayın doğru olduğunu öğrendim. Sonrasında okul müdürüne inceleme yapmak için İstanbul’a gelip okulu ziyaret etmek istediğime dair bilgi verdim. Müdür beni ağırlayacağını söyledi fakat bir yandan da korkmuş, Edirne’den Romanlar geliyor diye çocuk şubeyi aramış. Beni bir polis memuru aradı müdürün korktuğunu söyledi ‘Kaç kişi geleceksiniz Turan Bey 15 kişi var mı’ diye sordu. Polis memuru İstanbul’a inince

beni özel aracıyla aldı. Gitmeden de beraber çay içtik. Okula gittik dokuz sivil polis kapıda bekliyor. Ben memur arkadaş'a bu ne diye sorunca 'Abi okul müdürü arayınca bizim çocuklar anlamadılar, okulu sardılar' dedi. Bana bir gülme geldi. Müdürün yanına çıktık, dedim ki, ben buraya olayı öğrenmeye geldim. Ben de okulda çalışıyorum, ne kavgası, gürültüsü dedim. Sonra zaten oturup konuştuk. Müdür, Roman çocuklarının yıkanmadığını söyledi, doğru çünkü bir oda da beş kişi yaşıyor, sağlık koşulları uygun değil, bit de var, sirke de var. Ben Roman olduğumu söylediğimde de 'nasıl yani' dedi, şaşırıldı."

Romanlar televizyondan izlediğimizde çok renkli bir hayatları varmış gibi duruyor. Bir yandan da Roman mahalleleri girilmeyecek yerler gibi gösteriliyor.

"Bu aslında ana akım medyanın olumsuzluğudur. Ben bunu bir toplantıda da söylemiştim. Magazin basını Türkiye'de yeni değil 1980'lerde Gırgırıye ile başlar, Roman kültürünün tiyatrolaştırılmaya başlaması, biraz da karikatürize edilmiştir. Doğrular üzerinden değil de doğruları biraz iyileştirerek kullanmışlardır. Türkiye'de Romanlar için gerçeği yansıtan şeyler yapılmadı. Dizilerin içerisinde var olan gerçekler de var ama bu gerçeklerin içinden olumsuzlukları çekince ön yargıyı körüklüyorsunuz. Kanun da çıkartsan işe yaramaz."

Siz bir şeyleri aşmışsınız

"Bana Roman mısın dediklerinde, evet ben Romanım diyorum çünkü bende bilinç var, bazı şeyleri aşmışım artık. Karşımdaki bana olumsuz bir şey yapıp farklı bir imada Roman olmamı kullanırsa, ona da gereken cevabı medeni bir şekilde veririm. Herkes benim gibi değil, ben kapalı bir toplumun bireyi değilim. Ben hayatın içinde biriyim, kendime güveniyorum. İşim var, aşım var, evim, yurdum var, eğitimim var, bir yere gittiğimde derdimi anlatabiliyorum. Ama diğer Romanlarda böyle bir şey yok,

kendini savunamayan insanlar var, bir de eğitimsizse bitmiştir.

"Kürtler, Zazalar, Çerkezler onlara baktığında medyada söz edemezsin çünkü güçlü toplumlar. Geçmişlerine baktığınızda ayrımcılığa uğrayan gruplar arasında değillerdir. Bizim yüz yılların verdiği yaf-talamalar, önyargılar, ötekileştirmenin yarattığı sonuçlar biraz da bizim kendimize has diğer bireylerden farklı olan yanlarımız bunu ön plana çıkartıyor. Biz yoksuluz, çaresiziz ama hayata da gülümseyebilen bir toplumun içerisinde olan insanlarız. Kapı gıcirtısına oynamak diye bir şey yok, neşeli insanlarız. Sosyal yaşamın tüm acılarını hisseden bir insan zaten neşeli olmazsa kahrından verem olur gider."

Romanlar ve devlet ne yapmalı ki bu sorunlara çözüm getirilsin?

"Bu sorunların çözülebilmesi uzun vadede gerçekleşebilir. Bu süreçte devlet ne yapmalı, Romanlar ne yapmalı? Romanlar mutlaka kendi ekonomik güçleri içerisinde olabildikleri müddetçe eğitim süreçleri içerisinde kalmaya gayret etmeliler. Bu eğitim süreci en azından bir ortaokul olmalı. Şimdi lise de mecbur ama bu mümkün değil. Zaten durumu uygun olanlar okula devam ediyorlar. İş, aşı olmayanlar çalışmak zorunda kalıyorlar. Romanlar eğitim süreçlerine dahil olmalı. Bununla birlikte mücadeleci olmak zorundalar, kolaya kaçmamalılar, zoru seçmeliler. Devlet ise sosyal politikaları sürekli ve disiplinli uygulamalar altında sürdürmeli."

Romanlarla ilgili kurulmuş bir federasyon var mı?

"Avrupa da Romanlarla ilgili kurulmuş 4 yerde merkezler var. Onlar bu konuyla alakalı uğraşıyorlar. Sorunları çözmeye çalışıyorlar ama olmuyor. Olumsuz olan davranış şekillerinden bizim bir an önce kurtulmamız lazım. Dediğim gibi öz eleştiri yapıyorum.

"Türkiye'deki Roman sorunu etnik bir mesele değil,

insani ve vicdani bir meseledir. Niye insani diyorum çünkü yaşam koşulların perişan, diğer koşullarda hiç yoklar, manzaraya bakıyorsun insanın içi acıyor işte bu insanın içini yaralıyor. Ben bir STK olarak bunu her zaman dillendiriyorum. Roman meselesi politik ve siyasi bir mesele değil, sosyal bir meseledir.”

Sizin hayatınıza yön veren şey neydi?

“Ben 1991 yılında okulda hademe olarak işe başladım. Ticaret Lisesi mezunu olduğum için görevde yükselme sınavına girdim, torpil de aramadım, kim-seden bir şey de istemedim. Sınavı kazanınca dediler ki ‘Artık bırak süpürgeyi, geç masaya, bilgisayar orada.’ İşte ben mücadeleden söz ediyorum. Bir de müdürüm bana pasta kesti.

“Benim mahallem 6 bin kişilik nüfusa sahipti. O dönem de ortaokula ilk giden kişi bendim. Annem çok diktatör bir kadındı. Ortaokul bitince annemle liseye gitmek konuştum, kasap dükkanında da işe başladım, okuldan kalan zamanlarda oraya gidiyordum. Ben ortaokula giderken mahallede benim yaş grubumdaki arkadaşlarımın kimi bira kimi şarap içerdi. Sene 77 kravat takmayı bilmiyorum, so-kağa çıkardım ‘Abi be kravatımı bağlar mısın’ diye dolaşırdım. Arkadaşlarıma alay konusu olurdu. Ben mahalledeki çocuklarla arkadaşlık yapmadım, annem yaptırmadı. Mahallede hiç kalmadım, hep dışarıdaydım. Ortaokuldaki arkadaşlarımın hepsi gacoydu yani Roman değillerdi. Roman çocuklarına uymazdım annem de zaten hiç izin vermedi. Halamın çocuklarını bile annem eve sokmazdı, beni bozarlar, ders çalıştırmazlar diye. Kasapta çalışırken ziraat mühendisi bir müşterimiz vardı, beni Ticaret Lisesi’ne o yazdırdı, hatta birinci sınıfta defter ve kitaplarımı da o aldı, bir de muhafaza memuru vardı, kalemlerimi de o aldı.

“Rahmetli babam kasaplardaki kemikleri toplar fabrikalara satardı, bir de at arabamız vardı. Ben babama yardım ederdim, at arabası da benim çok

hoşuma giderdi. Babam elime hiçbir zaman atın dizginlerini vermedi, ‘İstemiyorum oğlum, öğrenme bunu, sen oku! Yaz kış at arabasının üzerindeyiz. Oku hayatını kurtar yoksa benim gibi olursun,’ derdi. Annem zaten hep ensemdeydi.

“Bazen derler ki Roman kültürü korunmalı, eğer ben o mahallede kalsaydım kendimi kurtaramaz o çocuklara benzerdim. Sosyal entegrasyon isteniyorsa bu hayatın içinden sıyrılıp gitmek lazım. Bu çevreden uzaklaşacaksın. Çünkü bu kültür yoksulluğun etkileriyle farklı durumları da barındırıyor. Hayatta bir şey olmak istiyorsan diğer bireylerle iletişim içinde bulunmak gerekiyor.

Sosyal entegrasyon içinde bulunduğumuz toplumun dışına çıkabildiğimiz sürece mümkün, kendisi de Roman olan Turan Şallı bu durumun en nadide örneği. Değerli ağabeyimiz Turan Şallı’ya bize vakit ayırdığı için teşekkürlerimizi sunuyoruz.

“Romanlar eğitim süreçlerine dâhil olmalı”

Yazı • **Sebahat Çağla Kara** (İAHA)
Fotoğraf • **İAHA Fotoğraf Grubu**

Oynamaya geldik oynamaya

GELENEKSELLEŞMİŞ İAHA GEZİLERİNDEN BİRİDİR
EDİRNE'DEKİ KAKAVA ŞENLİKLERİ. BİRBİRİNDEN
RENKLİ GÖRÜNTÜLERİN VE DEĞİŞİK ADETLERİN
YER ALDIĞI ŞENLİKTEN GENÇ MUHABİRLER
HER SEFERİNDE ŞAŞKINLIKLA DÖNERLER. BU
ŞAŞKINLIKLARI GENÇ MUHABİRLERİN HEM
OBJEKTİFLERİNE HEM DE KALEMLERİNE YANSIR.

Romanlar hep bir ağızdan bağıra çığıra söylüyorlardı
şarkılarını Kakava Şenliğinde.

Oynamaya geldik oynamaya

Düğün dernek göbek atmaya

Tülbendini keçik yapmış, şişmanca güzel yüzlü kadın.
Güzelliğin formülünü bulmuşçasına gururla kızını göste-
riyordu. Etrafında onlarca fotoğraf makinesi karayağız,
incebelli güzeller güzeli Roman kızına doğrulmuş, Kakava
Şenliği'nin geleneksel fotoğraf çekme yarışının startı ve-
rilmişti.

"Abe er biriniz iyice çekesiniz bu kızın fotoğrafını heee"

"..."

"Bak, bak fotoğrafçı çocuk, anladın mı? Şu çiçeğiyle de
çek, heee"

*Kakava her
sene 5 Mayıs'ta
Edirne Kırkpınar
Meydanı'nda
kutlanıyor*

*Limoncu derler adıma
Kimseler doyamaz tadıma
Ayılana gazoz bayılana limon
Ayılana gazozu da bayılana limon*

Ablanın ismi İpek. İki çocuğu var, biri karşımızda kıvıra kıvıra göbek atıyor. Saçları turuncu boyalı, küçük burunlu, esmer, çakır gözlü Hayriye. Kıvırıyor ama fotoğrafının çekilmesine de izin vermiyor. Ağzından laf almaksa mümkün değil. Neyse sıkı bir pazarlığa tutuşuyoruz Hayriye ile birkaç kare fotoğraf için 10 liraya anlaşıyoruz.

“Bana bakasın fotoğrafçı çocuk, iyi çekesin he.”

“Angi gazeteye basacaksınız beni, bakayım?”

Bahşişini aldıktan sonra dilinin bağı çözülüyor Hayriye'nin.

“Bakma ablam kıvırdığıma ben büyüyünce avukat olacam” diyor.

Bahar ve Barış Bayramı Kakava'ya Romanların bayramı dersek yerinde bir tabir kullanmış oluruz.

Bu bayram her sene 5 Mayıs'ta Edirne Kırkpınar Meydanı'nda kutlanıyor. Bu yıl yani 2018 senesinde 60 bin kişinin katılımıyla kendi rekorunu kırıyor. Şenlik, Kırkpınar Güreşleri'nin yapıldığı Sarayıçi'nde yapılıyor. Edirne'de bir insan selidir şenlik alanına doğru akıyor. Kutlama ikindi vakti akşama karışırken başlıyor. Alana yaklaştıkça Trakya'nın meşhur davul, zurna, klarnet ve darbuka sesleri de yükselmeye başlıyor.

Uzaktan bakıldığında her yer ıslıl ıslıl, renk renk. Pembenin, kırmızının, yeşilin, mavinin, sarının en iddialı tonları. Şenlik alanına girer girmez birbirinden güzel çingene kızları hemen göze çarpıyor. Çalgıcıların etraflarında hiç vakit kaybetmeden başlıyorlar göbek atmaya.

Kırmızıyı severler

Birbirini överler

Romanlar böyledirler

Çalgısız yaşayamaz ölürlər

*Şenlik alanına
uzaktan
bakıldığında ısıll ısıll,
renk renk*

Hem oynuyorlar hem de hep bir ağızdan çalan şarkılara eşlik ediyorlar. Onlarca enstrümandan onlarca çalan müzik birbirine karışıyor.

*İlle de roman olsun
İster çamurdan olsun
Oda Allah kuludur
Her kim olursa olsun*

Romanların cümbüşüne gelen misafirlerde çok geçmeden ayak uyduruyor. Onlarca insan başlıyorlar göbek atmaya. Yaşlısı, genci, çoluğu, çocuğu... İşte, kıpkırmızı mosmor satenlere, simlere, pullara bürünmüş Roman çocukları. Bir köşede para kavgasına

tutuşan cevval Roman kadınları, başka bir köşede çekirdek satabilmek için türlü işveler yapan yaşlı adam. Oturup saatlerce izlenebilir onların renkli dünyası.

Bu şenlikte usul ateşten atlamak

Yaklaşık 5 ton ağırlığında kap kalın odunlar üst üste dizilmiş yakılmayı bekliyorlar. Etrafındaki bu ateşe ilk kez şahit olacak kalabalık şaşkın... Romanlar ise çoktan yer kapma yarışına girmiş. Şenlikte her sene yapılan bir ritüel de ateşin üstünden atlayıp dilek dilemek. Herkes dileğini tutmuş ateşten atlamayı beklerken, devasa odunlar ateşe verildi ve eğlence başladı. Az önce odunların yakınında bekleyen kalabalık

odunların alev almasıyla hafif hafif geri çekilmeye başladı. Odunlardan yüksek derecede ısı geliyor ve yakınında durulması gerçekten güçleşiyordu. Romanlar buna aldırış etmeden, ateşin etrafında uçuş uçuş kıyafetleriyle dans ederek kalabalığa gösteri yapıyorlardı.

Odunların boyu atlanacak kıvama gelene kadar herkes romanlarla beraber göbecik atıyor, bu danslara dokuz sekizlik ritimler eşlik ediyordu. Bu ritimlere karşı durmaksa çok zordu. İnsan istemsizce oynar buluyor kendini.

Gittikçe dalgalanan ateşten ilk atlayanlar cesur Romanlar oluyor. Her atlayanın ardından alkış sesleri ve tezahüratlar yankılanıyor. Ateşten atlayanların içinden en güzeli kuşkusuz Türk bayrağını açıp atlayan o yanık tenli ince oğlandı. O anın fotoğrafını

yakalayabilmek için basın mensupları birbirleriyle yarışıyorlar.

"Ablacığım atasın bir 10 lira be"

Elimde fotoğraf makinem koskoca meydanda bir o tarafa bir bu tarafa savruluyorum. Her yer renk renk. Her yer fotoğraf. Ama bu kalabalık ve çümbüş içinde eli yüzü düzgün bir fotoğraf çekmek de bir o kadar güç. Fırfırlı, rengârenk elbiseler, etekler, kadınların gerdanlarında renk renk kolyeler hiç durmadan dans ediyorlar ve ben deklanşörümü ne yana çevirsem hep aynı cümleyi duyuyorum "Ablacığım atasın bir 10 lira be" eğlendirdiklerinin hakkını istiyorlar.

Mos mor elbisesi, kıpkırmızı dudaklarıyla kıvıra kıvıra göbek atan bir çingene kızına doğru yaklaşıyorum. Makinamı doğrultur doğrulmaz Annesi başım-

*Şenlik alanını
dolduranlar hiç
durmadan dans
ediyorlar*

*Kakava'da her
sene yapılan bir
ritüel de ateşin
üstünden atlayıp
dilek dilemek*

*Gecesi soğuk
Edirne’de
cümbüş aralıksız
devam ediyor*

da beliriyor:
“Eyy baksana! Sen kızımı çekersin ama meşhur ede-
cen mi? Ünlü olmak ister, yapacan mı kızımı?”
Ben de bir Trakyalıyım. Hemen o role giriveriyorum.
“Ne dersin be ablam, yapmam mı hiç”
“Em senin bu kızın yarın gazetelerde fotoğrafını gö-
ren diziciler dayanacaklar kapına be. Nerden bula-
caklar böyle güzelini”
“Sahi mi dersin kız” bir kahkaha patlatıyor.
Gecesi soğuk Edirne’de cümbüş aralıksız devam
ediyor. Bizim gibi geceyi şenlik alanında geçirecek
olanların da soğuğa karşı yapacakları tek şey göbek
atıp ısınmak... Bu durum da herkesin hoşuna gidiyor
tabi. Gün aydınlanana kadar tüm Edirne göbek atı-
yor. Kimse oynamaktan vazgeçmiyor.
Sabahın ilk ışıklarıyla nasıl hareket edebildiklerine

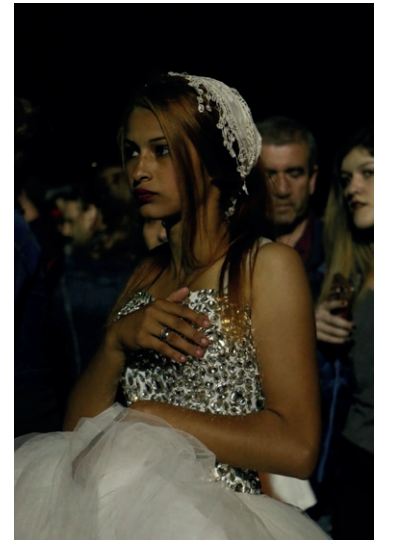
anlam veremediğimiz hurdaya çıkmış otomobiller tek sıra halinde Tunca Nehrin'e doğru hareket ediyor. Gece mahallelerinde geçirmiş Romanlar akın akın Tunca Nehri'ne doğru gelmeye başlıyorlar. Taşlı, işlemeli gelinliklerini giymiş güzel Roman kızları, onlara kur yapan oğlanlar, analar, çocuklar, yaşlılar hepsi sıra sıra dizilmiş nehre doğru ilerliyor. Bir film sahnesini andıran bu görüntüye biz de karışıyoruz. Bu bayram sabahından herkesin dileycekleri bir şeyler var.

Tunca'da kaybolan Babafingo

Herkesle birlikte biz de dileklerimizi kâğıda yazdık ve nehre atmak için yola koyulduk. Ama bunun bir usulü varmış: dilekler 5 Mayıs'ta kâğıda yazılıp gül ağacının altına gömülürmüş. Ardından sabah nehre atmak için ağacın altından çıkarılırmış. İşte o vakit dileğiniz kabul olurmuş. Bazıları dileklerinin nehrin dibine çabuk ulaşırsa daha önce kabul olacağına

inanıyor. Bunun için de kâğıda taş bağlayıp nehre atıyorlar. Dilekler suya atıldıktan sonra bir âdet daha kalıyor geriye. O da dileklerin atıldığı Tunca Nehri'ne girmek. Romanların inanişına göre bir zamanlar onlara yol göstermiş, önderlik etmiş bir kişi var. Babafingo... Sularda kaybolduğuna ve bir gün geri döneceğine inanırlarmış. Suyu girme âdeti de bu olayı anmak için yapılmış.

Meşalelerin aydınlattığı nehrin kıyısına oturup suya atlayan olacak mı diye beklemeye başladık. Maalesef bu sene sarhoş bir abimiz dışında atlamaya cesaret eden olmadı. Kakava ile ilgili birçok adet, usul var. Kimisini yapabildik kimisini yapamadık. Binlerce kişi hayallerimize ulaşmak için burada buluştuk. Eğlendik, güldük, danslar ettik, mutlu olmak için dilekleri diledik... Sabahın ilk saatlerini geride bırakırken Kakava'nın o ateşli büyüsü kaybolmaya, Romanlar yorgun argın çamura batmış gelinlikleriyle evlerinin yolunu tutmaya başlamışlardı.

Yazı • **Ayşe Sema Sayar** (İAHA)
Fotoğraf • **Sinan Daşpınar** (İAHA)

Çiçekçilik zor zanaat

'CYNGAN', 'CİGANO', 'GYPSY', 'ZİNGARO' HER DİLDE FAKLI SESLENİLEN ROMANLARIN, GELENEKSEL MESLEKLERİ VE BU MESLEK GRUPLARINA KATTIKLARI BİR RUH VARDIR.

DEMİRCİLİK, NALBANTLIK, BAKIRCILIK, SEPETÇİLİK, ELEKÇİLİK, ŞİFACILIK, SEYİSLİK, ÇENGİLİK, BOHÇACILIK, AKROBATLIK, KAHİNLİK, ÇİÇEKÇİLİK... BU BÖYLE DEVAM EDİP GİDER. SÖZÜ ÇİÇEKLERİYLE SOKAKLARI BİN BİR RENGE BOYAYAN ROMANLARA GETİRİRSEK, ONLAR KÖŞE BAŞLARINI, CADDELERİ, SOKAKLARI, TRAFİK IŞIKLARINI ZAMANSIZCA MESKEN TUTUP BEKLEŞİRLER.

Çiçekçi ve Roman... Bizi Taksim Meydanı'na getiren iki sözcük. Meydandaki köşecikte çadırımsı göz göz ayrılan bölümlere yerleşmiştir üç beş çiçekçi Roman. İşte orada! Oturmuş esmer tenli güzelce kadın, önünde duran koca kafalı kırmızı gülleri dikenlerinden ayırıyor. Bir gülü alıyor diğerini bırakıyor önündeki tezgâhın ucuna. Hızlı hızlı yapıyor bu işlemi, bir ara da gözlerini tatlı sert bize değdiriyor.

Mavi, sarı, pembe, kırmızı güller, biçmeler, lisyantuslar, papatyalar... Mükerrerrem Abla bu envaiçeşit rengin ortasında bir yandan işini yaparken bir yandan da bizimle konuşmayı reddetmiyor. "Bak güzel kızım" diye başlıyor "Ben 30 yıldır bu işi yapıyorum. Kaynanam da yapardı bu işi aynı bu bizim durduğumuz yerde, sonra ben geçtim işlerin başına. Dolapdere'de oturuyom, çiçeklerimi de mezattan kendim alıyom kimseye bırakmıyom hee kendi işimi, Akatlardan... Hay Allah Akatlar mı kaldı, Kemerburgaz'dan" Laf müşterilere geliyor.

*Çiçekçilik
deyince akla
ilk gelenlerdir
Romanlar*

“Sen bilmezsin o eski janti müşteriler artık yok abe güzel kızım. Eskiden ne hanımefendiler, beyefendiler vardı buralarda, insanlar misafirliğe giderken bile çiçeksiz gitmezlerdi. Ahaaa bak işte gelen şapkalı, uzun mantulu adama. Gelir alır şimdi bir buket çiçek, duruşundan, yürüyüşünden bellidir çiçek alacak adam, ben bakınca şıp diye anlarım be...”

Biz de Kemerburgaz’da yapılan mezata gittiğimizi söylüyoruz. Mükerrerrem Abla yanımdaki fotoğrafçı arkadaşıma “Ben seni gördüm orada he, bak bu kızı hatırlamıyorum da seni gördüm,” diyor kendinden emin bir şekilde. O arada gelen Arap müşterilerin sorularına Arapça cevaplarını veriyor. Arka tarafta çalışan pos bıyıklı ince adamı gösterip “Bak be 39 yaşında oğlum var dünya güzeli Mehmedim,” daha oğluyla övünemeden yan tezgahdaki adam atlıyor “Ne oğlu be sevgilisi o onun sevgilisi” sonra hep birlikte başlıyorlar kahkahalarla gülmeye.

Mükerrerrem Ablanın iki yan tezgahında bir başka Roman satıcı duruyor. 70 yaşlarındaki saç başı dağılmış kadın, biz yanına yaklaşınca önce müşteri sanıp güzel bir karşılama yapıyor, niyetimizin başka olduğunu anlayınca da “Adi Adi, işim gücüm var be, ne yazacağın belli değil” deyip, gözlerini üzerimizden hızla çekiyor. Ablamız bizi kovan ilk Roman olmadığından durumu yadırgamayıp usulca yolumuza devam ediyoruz. Esmer, orta boylu bir adam tezgahının önünde eğikçe durmuş ayazdan korunmaya çalışırken hem sigarasını tütürüyor hem de yuvarlak kanlanmış gözleriyle bizi fark ettiğini hissettiren bir bakış atıyor. Biraz tutuk ama iyi karşılanıyoruz. Murat Ağabey 35 yaşında, 28 yıldır çiçekçilik yaptığını söylüyor “Çocuk yaşta başladım bu işe be ablam ama bak iyi kötü bir yerimiz oldu, belediyeye kiramızı ödüyoruz, sabah akşam buradayız. Burada ben dururum, sonra kardeşim gelip durur, burası hiç kapanmaz.”

Taksim'deki
çiçekçiler 7/24
tezgahlarının
başındalar

***Romanlar
sabahın erken
saatinde mezatta
toplaşırlar***

Çocuklarınız da çiçekçilik yapıyor mu?

“Çocuk konusuna hiç girme ablam, o konu iyi bir konu değil.”

Çocuklarıyla arasının pek iyi olmadığını anladığımız Murat Ağabeye işlerin nasıl gittiğini sorduk.

“İşler belli olmaz ki be bazen çok müşteri gelir bazen hiç gelmez, bak vakit ikindiye geçti bugün tek bir müşteri geldi, işte bizim işler büüle.”

“Bu çiçekler kaç gün böyle dayanabilir?”

“Bir haftada satmaya çalışırım. Gitti gitti yoksa...”

Murat Ağabeyle muhabbeti tam koyulaştırdık derken arkadan bir kadın sesi “Ne sorup sorup duruyunuz be

yeter artkın, hadi işiniz yok mu sizin!” diye bağıyor. Biz irkiliyoruz ama Murat ağabeyin de sesi soluğu kesiliyor. Konuşacak ama dudakları bir türlü aralanmıyor. “Gidin” de diyemiyor. İçerideki eşiymiş öğreniyoruz. Kendisini zor duruma düşürmemek için aceleyle teşekkür edip oradan uzaklaşıyoruz. Meydanda en pahalısından, en ucuzuna çiçek bulmak mümkün. Buradaki çiçekçiler sokak satıcısı kimliğinden kadim semtin esnafı kimliğine bürünmüş kendilerine bir yol tutturmuşlar. Peki İstanbul’un sokak çiçekçileri, işte onları her yerde görmek mümkün; meydanlarda, köşe başlarında, hastane önlerinde, trafik ışıklarının altında.

**Kocam değirmen yapar,
Kaynatam da sıpacı!
Maşa yapar, satarım
Çayırlarda yatarım,
Eğer alan olursa,
Bi de göbek atarım!**

Roman kantosundan birkaç satır yazmadan olmazdı

"Bizim için, hasta Roman çocukları yaz"

İstanbul'un çiçekçileri sabahın dokuzunda çiçekten ziyade soğuk ot kokan Ayazağa'daki S.S Flora Çiçek Kooperatifi'nin yer aldığı çiçek mezarındalar. Biz de Roman çiçekçileri bir arada bulabilme umuduyla mezata gidip satış yapılacak stadyumvari alandaki yerlerimizi alıyoruz. Gözlerim etrafta dolanırken siyah saçlarını dağınıkça toplamış, mor şalvarlı, Romanlara göre çok da esmer tenli olmayan güzelce, yorgun yüzlü kadın dikkatimden kaçmıyor.

Yanına gidiyorum, kendisiyle konuşmak için çırpındığını görünce dayanamayıp gözüyle yanındaki boş koltuğu işaret ediyor. Ben oturuyorum, o da başlıyor anlatmaya; "13 yaşından beri çiçek satarım, çiçekçilik aileden gelir bizde, şimdi 35 yaşındayım, dört çocuk annesiyim. Be-

nim tezgâhım yok, Mecidiyeköy'de seyyar, sepette satıyorum. Bu işin zevkli tarafları var ama kötü tarafları da var. En kötü tarafı, işte bak çiçek alamıyoruz, piyasa iyi değil, burada alamıyorsun, dışarıda satamıyorsun."

"Bu işin en zor tarafı nedir?"

"Trafikte zordur mesela. Arabalar durunca satışa başlarız. Hareket etmeye başladığında da kaçmayı bilecek sin, herkes yapamaz, biz çocukluktan yetiştik ama bak bizim çocukları kesinlikle çıkartmıyoruz çiçeğe, onlar okur."

Melek Ablaya bugün hangi çiçekleri aldığını sordum "Bugün gül aldım, trafikte en çok gül gider ama tezgâhı sabit olanlar çeşitli çiçekler alırlar. Şişli Kuştepe'de yaşıyorum, oraya da beklerim, buyurun gelin misafirimiz olun."

"Peki bir fotoğrafını çekebilir miyiz?"

"Yok ablam, olmaz! Vallahi bak kocam beni öldürür. Benim çocuklar şuracıktalar git onları çek, benim oğlan küçükken reklam filminde de oynadı he, hiç çekinmez poz verir."

Tribünün karşı tarafından bir ses bize doğru yükseliyor "Bizim için, hasta Roman çocukları yaz!" Ağabeyler konuşmak için can atıyorlar. Muzaffer Yorgun ve Ferdi Dalkıran. Muzaffer ağabey iri yapılı, gözleri fır dönüyor,

“Konuşacaksan bizimle konuş, bak biz seninle konuşuruz” diyor, yanında oturan Ferdi ağabey de fotoğrafçı arkadaşımın eline 10 lira tutuşturmaya çalışarak “Al bu parayı, bizi çek şöyle ama janti olsun, sonra da bize yolla bu fotoğrafları” diye tutturuyor, neyse ki fazla uzatmadan koyuyor parasını cebine.

Muzaffer ağabey “Kuştepe’de otururum, yalnız bak yazına mutlaka yaz karılarından korkmayan iki delikanlı diye, bak korkak orada karşıda oturuyor, karısı karete yapıyor, dövüyor onu dövüyor, herkes şahit, bulaşık yıkar, çamaşır yıkar” diye karşı tribünde oturan sakın sessiz bir adamcağıza doğru bas bas bağılıyor, sonra bağırdıkları adam dahil bütün Romanlar basıyorlar kahkahayı.

Muzaffer ağabey konuyu tekrar toparlıyor “Taksim’de çalışıyorum, seyyar çiçekçilik. Ferdi de Beşiktaş Barba-

ros Bulvarı’nda çalışır. Hani dikenli güller vardır ya işte satmak için en çok onları tercih ederiz. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf olmak üzere üçe ayrılır bu güller. Mesela ben birinci sınıf gül alırım, Ferdi üçüncü sınıf alır çünkü Beşiktaş’ta kiralar 3 liraysa Taksim’de 6 liradır. Az değil 1979’dan beri bu işi yaparım”

Hemen arka koltuktaki “Ayhan Çalıkoparan” devam ediyor konuşmaya “Eskiden babam ayı oynatırdı ben de yanında giderdim. 1975’li yıllarda aylara çok eziyet edildiği için bu iş kalktı. Kuştepe’de oturuyorum. Osmanbey’de seyyar çiçekçilik yapıyorum. 30 senedir oradayım, herkesin yeri bellidir. Belediyeden izinli satış yaparız. Halimize bin şükür,” hızlı hızlı konuşuyor Ayhan ağabey. O konuşurken kolundaki dövme gözümden kaçmıyor tabii. Kadir, Zümre, Miraç... “Çocukların mı ağabey” diyorum, “evet” diyor, suratında utangaç ama

gururlu bir tebessümle.

Sebahattin Çayırıcı 75 yaşlarında esmer desen esmer değil, teni neredeyse simsiyah, birkaç tel saçı kalmış kafasında, dişleri de olmadığından konuşacağım diye dudaklarını büze büze bir şeyler anlatmaya çalışıyor, "Geziyorum ben tezgâhım yok. Zeytinburnu, iyidir Zeytinburnu ya orada Ruslar çok, orada yüzük satanlar dantel yapıp satan kızlar var. Onlar benden çiçek alıyorlar, biz seni seviyoruz diyorlar. Kahrır çekiyorum kız vallahi bak," Sebahattin ağabey gözlerinden rahatsız, geçirdiği yanlış operasyonlar da onda kalıcı hasarlar bırakmış, yanından ayrılırken onun da kolunda dövme olduğunu fark

ediyorum. Bir kadın dövmesi bu, silik silikse de güzel yüzlü bir kadın olduğu besbelli.

Mezatta işler şöyle devam eder; mezata gelenlere numara verilir, numaralar tribünde herkesin görebileceği bir ekrana bağlıdır. Ekranda çiçeği gönderen bahçıvanın ismi, ismin altında da koltuklarda bulunan butonlara basanların numaraları çıkar, çiçekler açık artırma tadında satılırlar. Vakit öğleyi gösterene kadar yeşil bandın üstünden bin bir renkli çiçekler geçip giderler.

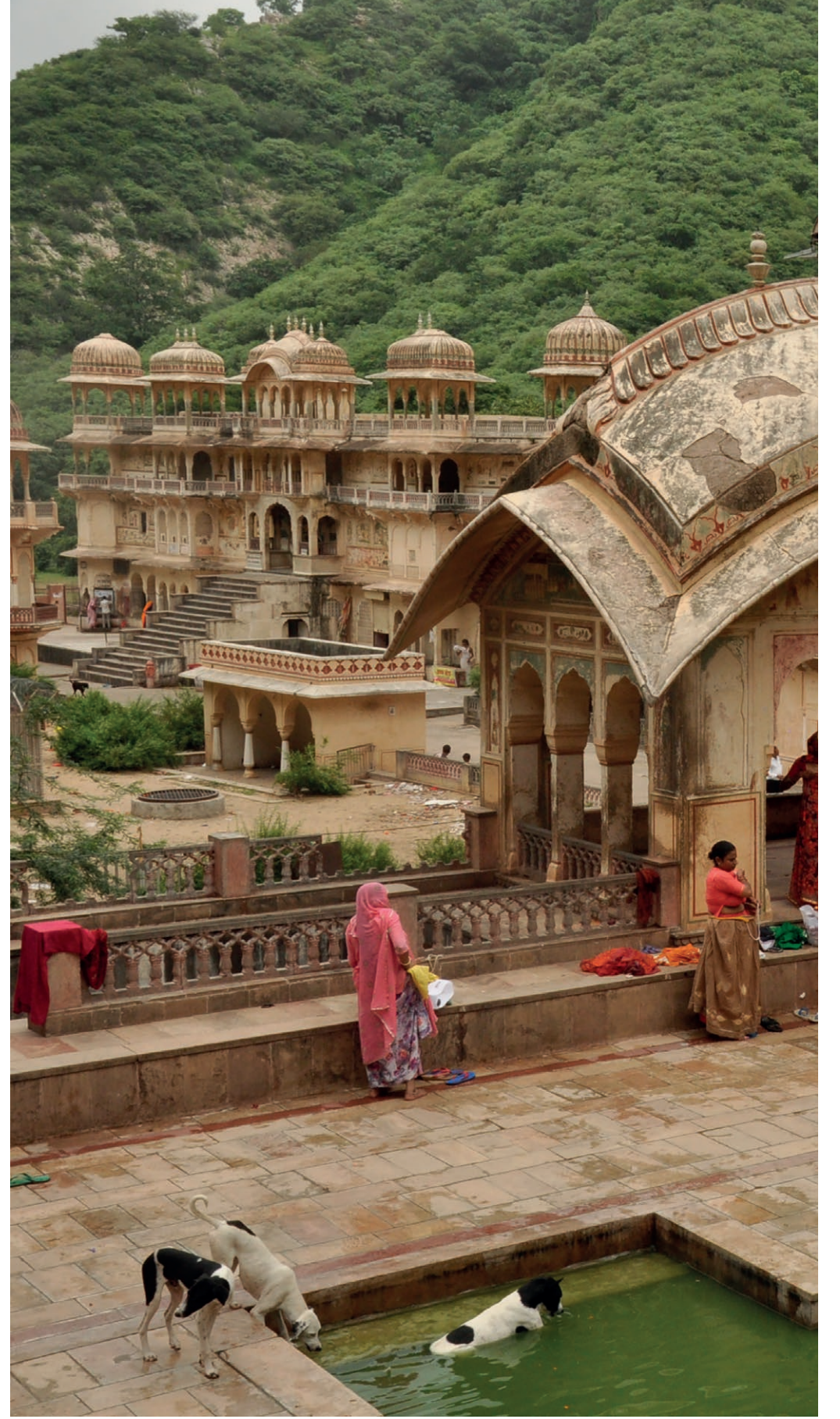
Çiçekçilikle uğraşan Romanlar sabahın bir erken saatinde mezata yollanırlar. Sonrasında da meydanlara, köşe başlarına, hastane önlerine, trafik ışıklarının altına.

Onlar köşe başlarını, caddeleri, sokakları, trafik ışıklarını mesken tutup beklerler

Çok kültürlü, çok dilli ve çok dinli Hindistan

Hava yoluyla Kathmandu'ya geldikten sonra birkaç gün burada kalıp, 6-7 saatlik otobüs yolculuğuyla ulaşılan ve Nepal'in ikinci büyük şehri olan Pokhara'ya gitmek amacındaydım. Pokhara, Annapurna dağlarının eteklerinde, büyükçe bir gölün kıyısında kurulu bir yoga ve meditasyon kenti. Ancak zamanım kısıtlı olduğu için buraya gitmekten son anda vazgeçtim. İyi ki de öyle yapmışım, çünkü bir seyahatin planlanmasında yapılacak en kötü şeylerden biri, gezilecek bütün yerleri ve yapılacak bütün etkinlikleri kısıtlı bir zamana sıkıştırmaya çalışmaktır. Bunun yerine bulunduğunuz yerin hakkını vermek daha doğru bir tercih olacaktır. Özellikle de bulunduğunuz yer Kathmandu gibi tarihi ve kültürel bir merkez ise... Ayrıca seyahat planında her zaman gidilememiş birkaç yer bırakmak gerekir. Böylece o ülkeye tekrar gelmek için güçlü bir baha-neniz olur.

Kathmandu'dan sonraki durağım, Hinduların hac merkezi konumunda olan Varanasi'ydi. Ancak bu iki şehir arasında ulaşım oldukça zahmetli. İki otobüs bir de tiren kullanmak zorunda kaldığım bu yolu gitmek yaklaşık bir günümü aldı. Kolay değil, dünyanın çatısı olan bin 400 metre rakımlı bir şehirden 80 metre rakımlı başka bir şehre geçiyorsunuz. Üstelik Nepal'in yolları oldukça dik, dar ve otobüsle geçtiğinizde yüreğinizi ağzınıza getiren sayısız virajla dolu. Kutsal Ganj nehrinin bulunduğu Varanasi'den sonraki durak, uzun ve bol rötarlı bir tren yolculuğuyla gittiğim, Taj Mahal ile ünlü Agra şehri. Ardından, Agra ile birlikte Hindistan'ın eski ve günümüz yönetim merkezleri konumunda bulunması sebebiyle 'altın üçgen' olarak anılan Jaipur ve Delhi şehirlerini rotama dahil ettim. Özellikle altın üçgende, tarih boyunca Hindistan'a egemen olan pek çok medeniyete dair izler görmek mümkün. Hindistan adını bölgedeki ilk uygarlıkların kıyısında kurulduğu ve bugün Pakistan sınırları içerisinde kalan Indus Nehri'nden alır. Tarihte sırasıyla Aryan uygarlığının, Pers İmparatorluğunun, Büyük İskender komutasındaki Ma-

kedonların, İskitlerin, Sasanilerin, Arap ordusunun, Babür İmparatorluğunun ve son olarak İngilizlerin hakimiyetine girmiştir. Mahatma Gandhi önderliğinde 1947'de bağımsızlığını kazanan Hindistan, günümüzde de tarihinden devraldığı çok kültürlü, çok dilli ve çok dinli yapısını muhafaza ediyor. Bu özelliği, Hindistan'a seyahat etmek istememin de temel sebebi aynı zamanda. Doğal, tarihi ve kültürel zenginlik anlamında Hindistan ve Nepal, bir seyahatten beklenen neredeyse her şeyi sunuyor. Ayrıca ilgi alanlarımdan biri olan müzik açısından da Hindistan oldukça zengin. Özellikle Tony Gatlif'in, Çingene'nin Hindistan'dan başlayıp İstanbul'dan geçen ve İspanya'ya kadar uzanan büyük yolculuğunu, Çingene müziğinin evrimini merkeze alarak anlatan Latcho Drom (İyi Yolculuklar) isimli filmini izlememin de Hindistan'ı merak etmemde etkili olduğunu söylemeliyim. Bu foto-röportajda 15 gün boyunca bu ülkelerde yaşadığım deneyimlerden kesitler sunarak, seyahat planları yapan okurların merakını cezbetmeyi ve bu ülkelerle ilgili ufak tefek ön yargıları gidermeyi umuyorum.

Nepal'in denize kıyısı yok. Hal böyle olunca, balık temin edebilmek için şehir merkezlerinin dışında oluşturdukları yapay göletlerde balık besiciliği yapıyorlar

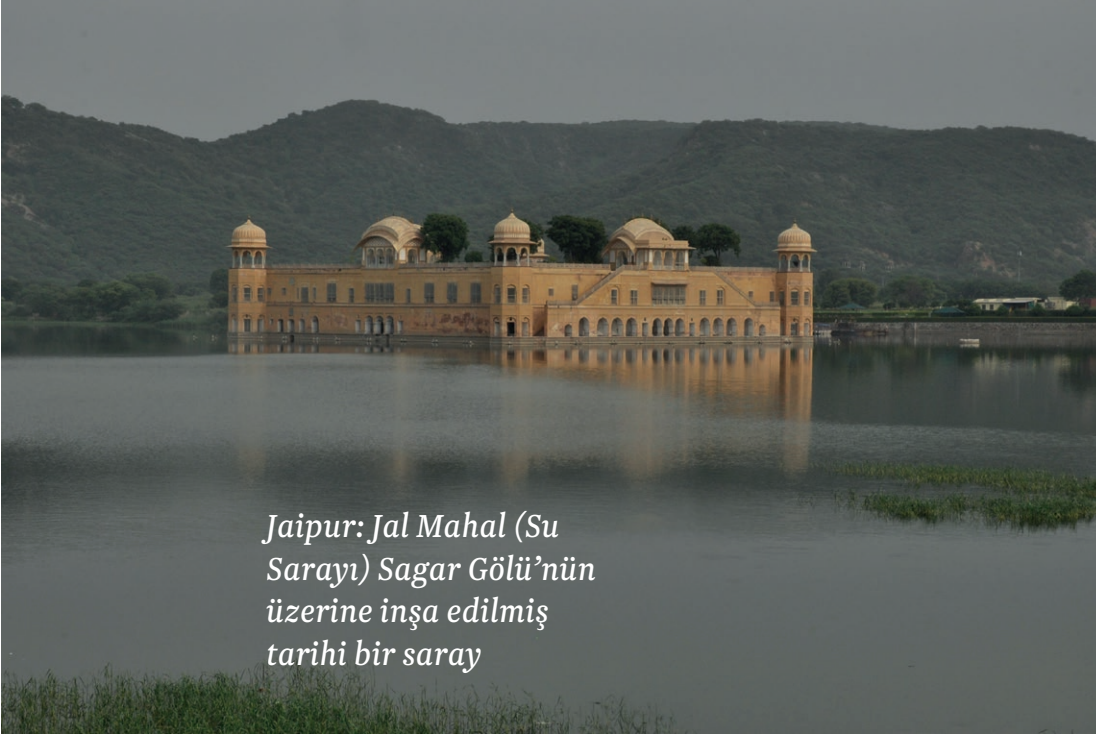

Hindistan'a gitme fikrimi insanlara açtığımda genelde hep benzer klişeler duydum. Bunlardan çoğu da Hintlilerin pek de hijyenik sayılamayacak yaşam tarzları üzerine yapılan çeşitlemelerdi. Evet, gerçekten de tanıştığım yaşlı bir Hindu'nun söylediği gibi "Her Hindu Ganj Nehrinde en az bir kere yıkanmak zorunda, ayrıca yıkanmak da yetmez, en az bir kere içmekle de mükellef". Bu söz, Ganj'ın Himalayalar'dan başlayıp Hindistan'ın en güneyinde son bulan yolculuğu esnasında maruz kaldığı sinai ve evsel atıklardan kaynaklı akıl almaz kirlilikle birlikte düşünüldüğünde oldukça trajik. Üstelik bu fotoğrafın çekildiği yerin sadece birkaç yüz metre ilerisinde, günün her saati en az elli tane ölünün aynı anda yakıldığı ve küllerinin nehre döküldüğü Manikarnika Ghat'ın bulunduğunu da hatırlatmak isterim

Agra'da tren istasyonunun
yakınlarındaki tarihi Cuma
Mescidinde, çocuklar
yaz tatillerini gönüllü
hocalarıyla birlikte Kur'an
öğrenerek geçiriyorlar.
Müslümanlar, Hindistan
nüfusunun yaklaşık yüzde
15'lik bir kesimini oluşturuyor
ki bu 172 Milyonluk bir
nüfusa tekabül ediyor ve
genel nüfus içerisindeki
oranları her yıl giderek
artıyor. 7'nci yüzyıldan
beri Hindistan'ın güçlü bir
unsuru olan Müslümanlar,
buradaki yaşamlarından ve
çoğulcu toplum yapısından
memnunlar. Tanıştığım
her Müslüman, 'çok şükür,
Hindularla hiçbir problem
yaşamıyoruz, kardeşçe
geçinip gidiyoruz' diyor.
Gerçekten de sokaklara
baktığınızda turuncularla
beyazların ahengini
hissedebiliyorsunuz

Jaipur: Jal Mahal (Su Sarayı) Sagar Gölü'nün üzerine inşa edilmiş tarihi bir saray

Varanasi; Ganj Nehri'nde taşımacılık yapan kürekçi

Jaipur: Galtaji Tapınağı; Erkek, kadın ve çocuklar ayrı kortejler oluşturarak gidiyorlar. Omuzlarında çubuklara asılmış sunaklar bulunuyor

Nepal
Bakhtupur

Jaipur Teej
Festivali'nden:
Rengarenk
süslenmiş filler
de festival
alanında yerini
alıyor. Bu akıllı
hayvanlar
izleyicilerin
uzattığı paraları
hortumuyla
alarak sahibine
uzatmak üzere
eğitilmiş

Hindistan Varanasi: İnsanlar kortej oluşturarak tapınağa gidiyorlar. Ellerindeki metal kovalarda ise sunak olarak hazırladıkları süt var

Nepal, Kathmandu Durbar Meydanı

*Jaipur; Amber Kalesi:
16. Yüzyılda inşa edilmiş olan kale dönemin yönetim merkezi, Hindu ve İslam mimarisini yansıtan görkemli bir saray*

Hindistan'ın Varanasi şehri için ülkenin dini başkenti demek hiç de yanlış olmaz. Google map hizmetinin bile çaresiz kaldığı, şehrin labirent gibi daracık sokaklarından, bir yolunu bulup Ganj Nehrine indiğinizde, sizi nehir boyunca sıralanmış sayısız tapınak karşılar. En önemlilerinden Dasaswamedh Tapınağının hemen önündeki bu meydanda, yılın 365 günü, her akşam Ganga Aarti adı verilen kitlesel dini ritüel gerçekleştirilir. Hindular, nehirde yıkanarak ve çiçeklerin üzerine oturtulmuş mumları nehre bırakarak Ganj anaya şükran ve minnetlerini sunarlar. Hava iyice karardıktan sonra rahiplerin tütsüleriyle yaptıkları dans ise görülmeye değer. Yerli ve yabancı turistler için şehirdeki en iyi etkinlik, akşam üstü nehirde kısa bir tekne turu yaptıktan sonra meydanın açıklarında durarak bu ritüeli izlemektir

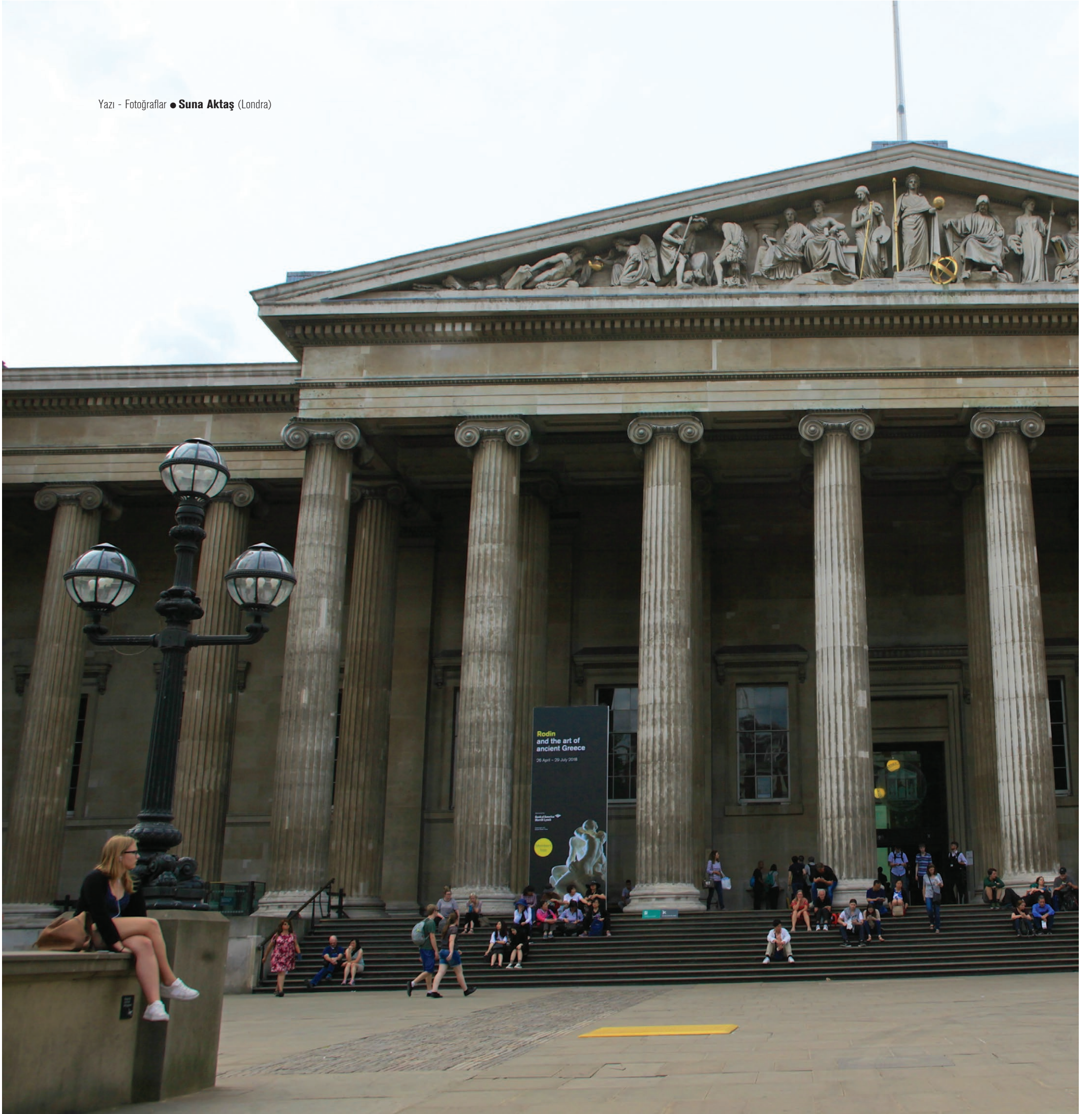

Swayambhunath, nam-ı değer Maymun Tapınağı hem şehrin, hem de Budizmin en önemli sembollerinden birisi. Kathmandu vadisine hâkim bir tepede konumlanmış bu tapınağında içerisinde bulunduğu komplekste mezarlar, manastırlar ve devasa buda heykelleri de bulunuyor. Çevrede ise oradan oraya koşuşturan sayısız maymun, insanların bıraktığı yiyeceklerle veya dikkatsiz turistlere ani saldırılar düzenleyerek yaşamlarını sürdürüyor

Hindistan bir festivaller ülkesi. Ülkeyi gezerken dini veya geleneksel, büyük ya da ufak çaplı bir festivale denk gelmemek neredeyse mümkün değil. Ben de şans eseri, Jaipur şehrinde her yıl Ağustos ayında gerçekleştirilen Teej Festivaline denk geldim. Festivalde bando grupları, dans ekipleri, rengarenk süslenmiş develer, filler dans ve müzik eşliğinde şehrin ana caddesinde geçit töreni yapıyor

Yazı - Fotoğraflar • **Suna Aktaş** (Londra)

Bir Dünya Müzesi

BRITISH MUSEUM

GÜNÜMÜZDE DÜNYADAN SEKİZ MİLYON
PARÇAYA EV SAHİPLİĞİ YAPAN MÜZE,
ADETA İNSANLIK TARİHİNİN CANLI
BİR BELGESELİ. ZİYARETÇİ SAYISININ
5 BİNLERDEN 6 MİLYONA ULAŞTIĞI
BLOOMSBURY'DE İKAMET EDEN MÜZE,
GENÇ, YAŞLI, ZENGİN, FAKİR DEMEDEN
HERKESİN İLGİSİNİ ÇEKİYOR.

Bu hikâyeyi merak ediyorsanız kendinizi hem fiziksel, akılsal ve duygusal olarak hazırlamalısınız. Devri âlemlerin, devri zamanların, devri insanın tarihine yapacaksınız bu yolculuğu. Ayağınızda rahat pabuçlar, sırtınızda mevsimlik bir hırka, çantanız da atıştırmalık ve su mutlaka bulundurun. Sonrasında yolculuğun etkisi uzun bir süre devam etse de, siz bedeninizi dinlendirmeyi ihmal etmeyin. Bilim insanı Sir Hans Sloane'ın merakı, onun geniş bir koleksiyon oluşturmalarına neden olur. 40 bini kitap olmak üzere, Arap yarımadası, Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Amerika'dan

antik parçalar, kurutulmuş bitkiler, deniz kabukları, el yazmaları ve daha neler neler... Toplam 71 bin parçadan oluşan koleksiyonu, öldükten sonra dağılmaması koşuluyla Kral II George'a bağışlar. Bu koleksiyon dünyada halka açık ilk müze unvanına da sahip olan British Museum'un 1753'de kurulmasına öncülük eder.

Günümüzde dünyadan sekiz milyon parçaya ev sahipliğini yapan müze, adeta insanlık tarihinin canlı bir belgeseli. Ziyaretçi sayısının 5 binlerden 6 milyona ulaştığı Bloomsbury 'de ikamet eden müze genç yaşlı, zengin fakir demeden herkesin ilgisini çeken

Xanthos kentinde MÖ 4.yüzyılda yapılmış olan Nereidler Anıtı. Likya Kralı Arbinas için anıt mezar olarak Xanthos'ta inşa edildi. Bu eserin sütunları arasındaki 12 adet Nereid heykelinden dolayı Nereidler Anıtı demektir. Eser günümüzde British Museum'da bulunmaktadır. 1841 yılında İngiliz arkeolog Charles Fellows tarafından İngiltere'ye götürüldü. Ksanthos'tan kaçırılan eser, şu an British Museum'da sergileniyor

Roma dönemi mozaikleri av sahnesi (Tunus Carthage kazıları), Geç Roma dönemi mozaikleri (Tunus Carthage kazıları), Roma dönemi mozaikleri

*British Museum
9 kattan ve
85 galeriden
oluşan devasa
bir müze*

*Asur tapınak
ve saray
kapılarında yer
alan koruyucu
fantastik
figürler
(Lamassu)
MÖ 800*

*Hörgüçlü boğa Nandi, Hindu tanrısı
Shiva'ya adanmış her tapınağın
girişinde görünür. Nandi, Shiva'nın
bekçisi ve Shiva'nın bindiği
hayvandır. Granitten
yapılmıştır. MS 1500*

Mumyalar bölümü

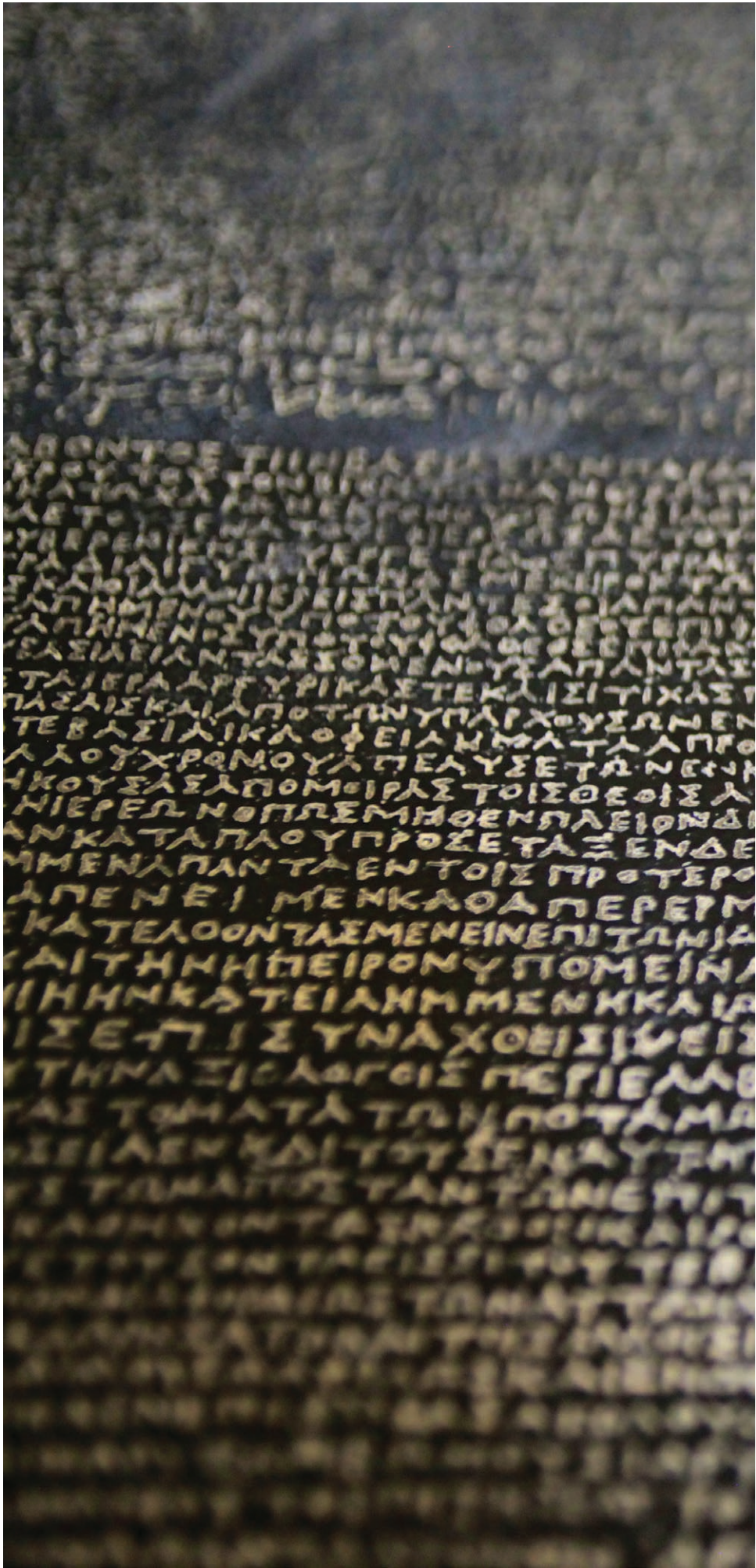
bir yer. Müzeye gösterilen yoğun ilgi zamanla getirilen eserlerin de artmasına neden olur. Yeni gelenlere yer açmak adına 1883’ de doğal tarih koleksiyonu South Kensington’a taşınır ve National History Museum doğar. Başta müzeden olmak üzere diğer kütüphaneler ve koleksiyonlardan gelen el yazmaları ve basılı kitap koleksiyonları ise British Library’i oluşturur. Müze Afrika, Amerika, Okyanusya, Eski Mısır ve Sudan, Asya, Sikkeler ve Madalyalar, Ortadoğu, Tarih öncesi Avrupa, Baskılar ve Çizimler departmanlarıyla Noel Bayramı ve 01 Ocak hariç, yılın her günü ziyaretçilere açık ve ücretsizdir.

Müzenin merkezinde Karl Marx’ın Das Capital i yazdığı, Lenin’in Jakob Richter adıyla kayıt yaptırdığı, Sherlock Holmes’un yazarı Sir Arthur Conan

Dolye’nin de ziyaretçileri arasında olduğu Reading Room bulunur. Okuma salonunun içinde olduğu meydan camla kapatılmış, aynı zamanda Avrupa’nın en geniş kapalı alanı unvanına da sahip. Kabartmalar, figürler, heykeller, kitaplar, çizimler, mumyalar, ölüm maskeleri, yontulmuş taş örnekleri kalıcı ve geçici sergilerinin yanı sıra arkeolojik kazı çalışmalarının ve konuyla alakalı projelerin desteklendiği canlı bir organizma burası. Müzenin gözde eserlerinin arasında Rosetta Stone (Reşit Taşı), Parthenon Sculptures (Elgin Mermerleri), Asurlulardan kalma dev heykeller, ölüm ve hayata dair objeler, Eski Mısır ve mumyaları, Halikarnas Mozolesi yer alır. Napolyon’un askerleri 1799 ‘da Rosetta Taşını bulur. 1801 de Britanya ile yaptıkları anlaşma gereği

Lely’s Venüs, ‘Crouching Venus’ (Çömelmiş Venüs) olarak da bilinen banyo yapan Afrodit’in şaşırılmış ifadesiyle bu mermer heykeli, MS 2.yüzyıla dayanmaktadır. MÖ 200 yıllarına ait Helenistik dönemde yapılan orijinalinin Roma versiyonudur

II. Ramesses

Mumyalar bölümü

Rosetta Taşı ve diğer antik objeler İngilizlere geçer. Bu taşın önemsenmesinin sebebi, 1400 yıl önce kullanım dışı kalan Hiyeroglif yazısını anlama anahtarı oluşudur. Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru ağır bombardıman altında kalan Londra'da, güvenlik gerekçesiyle yer altında geçirdiği iki yılı saymazsak, Rosetta Taşı 1802'den beri aralıksız, müzede sergileniyor. Taşın birebir kopyası ziyaretçilerin yakın temasta bulunmaları için hazırlanmış.

Parthenon Heykelleri Atina'da 2500 yıl önce inşa edilen Tanrıça Athena'ya adanan tapınağa ait. Bin yıl kadar kilise olarak kullanılan tapınak, Venedikliler zamanında Barut deposu olarak kullanılır. Meydana gelen patlama sonrasında tapınak ve heykeller büyük zarar görür. Antik Yunan sanatına tutkulu İngiliz Büyükelçisi Lord Elgin, 1801-1805 Osmanlı yetkililerden aldığı yasal izinle heykelleri Londra'ya taşır.

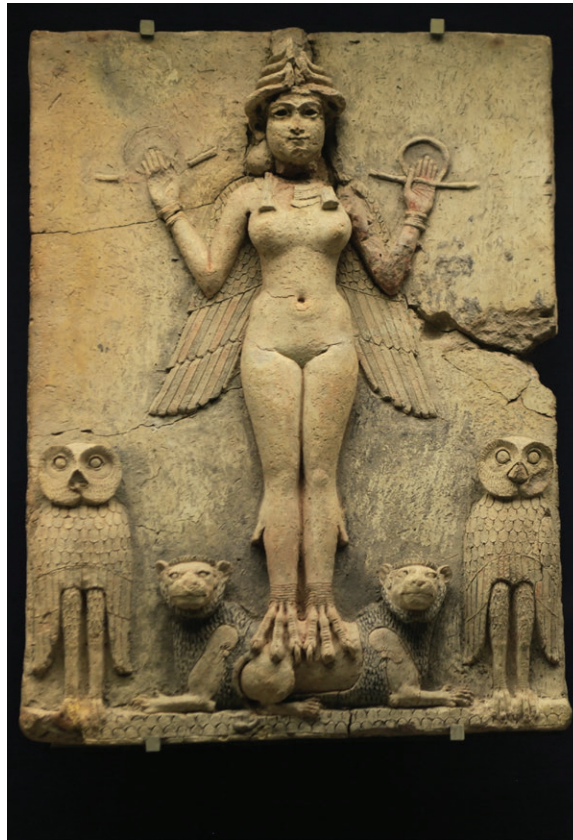
Heykeller 1817'den beri müzede sergileniyor. Antik dünyanın yedi harikasından biri kabul edilen Halikarnas Mozaesi, mezar, Kral Mausolos adına karısı-kızkardeşi Artemisia tarafından M.Ö 353-350'de yaptırılır. Mozele uzun yıllar hem zamana hem de işgalcilere karşı direnir ancak 12. ve 15 yüzyılda gerçekleşen depremde büyük zarar görür. Bodrum Kalesinden götürülen heykellerden sonra British Museum mozaleden geri kalanların araştırılması için arkeolog Charles Thomas Newton'u görevlendirir. Newton 1856-1857'de bugünün Bodrum'unda kazı çalışmalarına başlar. Kazı sırasında bulduğu kabartmaları Mausolos ve Artemisia'nın heykellerini, dört atlı arabanın parçalarını British Museum'a getirir. Müzede geçici sergilerden biri de Rodin'in Eski Yunan sanatından esinlenerek yaptığı heykeller, Temmuz sonuna kadar sergileniyor. Rodin'in Thinker'ı, bugünlerde oldukça popüler. Oysa o öyle

eli çenesinde dirseği dizine dayalı sessiz, öncesinde Venüs'ün oturduğu yerde, etrafından akan 21. yüzyıl insanın arasında kendine çok yakın duruyor. Hemen arkasında Apollo, diğer yanında Asuriler, birkaç basamak uzakta Epikür, Sokrates, Homeros, bin yıldır ayağındaki diken çıkarmakla meşgul çocuk...

Antik Mısır'ın mumyaları gelenlerin görmeden gitmedikleri bir galeri. Müzede bugünü de anlatan eserler yer alır. Bunlardan biri, Afrika departmanında sergilenen ve tamamı silahlara ait parçalardan yapılan bir hayat ağacı. Gündelik hayata ait objelerin üzerinden kültürleri, yaşam biçimlerini, inançları hayatları anlatan dün de dolaşmanıza olanak tanıyan ilk zaman makineleri müzeler. British Museum bir dünya müzesi. Taşı yerden almakla yetinmeyip onu şekillendirerek kullanmayı akıl eden insan, çok yol alsada da, yol uzun ve bu hikâyeye burada bitmez!

British Museum'da Afrika koleksiyonu-16.yüzyıldan kalma Benin plaketleri gibi muhteşem parçalar bulunmaktadır. Bu dikdörtgen metal paneller, kralın sarayı için dekorasyon görevi görmüştür. Saray hayatı ve ritüelleri ile ilgili bilgiler vermektedir

*Eski Babil dönemi
Gece Kraliçesi
MÖ 1800 – 1750
ISHTAR Tanrıçası
olarak söylene de
kimliği tam olarak
açıklanamamıştır.
İshtar'ın kardeşi,
rakibi ya da şeytani
Lilit olabileceği
düşünülmektedir*

Yazı Fotoğraf • Bengü Uzun (İAHA)

Troya

Tüm
insanlığın
paylaştığı
öykü

TROYA SAVAŞI'NI
HOMERAS MÖ 730
YILINDA KALEME ALDIĞI
İLYADA DESTANI'NDA
ANLATIR. 24 BÖLÜMDEN
OLUŞAN DESTANI
ANLATAN SAVAŞIN
YALNIZCA SON 51
GÜNÜ ANLATILIR.

Kocaman tahtadan yapılmış bir at... Kim görse buranın neresi olduğunu hemen anlar. Sanıyorum buraya dair ilk akla gelen şey bu kocaman at. 1975 yılında Türk Sanatçı İzzet Senemoğlu tarafından yapılmış ve antik kentin girişinin en güzel yerine konumlandırılmış. Çanakkale Valiliği Troya Kenti'nin UNESCO Dünya Kültür Miras Listesi'ne girişinin 20. yılı nedeniyle önemli bir adım attı. Valiliğin '2018 Troya Yılı olsun' teklifinin ardından Kültür ve Turizm Bakanlığı da Türkiye'de 2018'i 'Troya Yılı' ilan etti. Biz de İstanbul Aydın Haber Ajansı'nın genç muhabirleri olarak Troya'yı bir kez "Troya Yılı"nda ziyaret etmeliyiz diyerek yolumuzu insanlığın hayal gücünü yüzyıllardır meşgul eden bu antik kente düşürdük. Troya'ya adım atar atmaz püfür püfür esen bir rüzgâr eşlik ediyor. Alabildiğine yeşil, irice taşlarla örülmüş

duvarlar arasında kenti gezmeye koyuluyoruz. İtiraf etmeliyiz ki Troya'ya gezilmesi zor bir yer. Yeterince hazırlanmak gerek. Eğer yeterince hazırlanmadıysanız kocaman bir taş yığını karşısında kala kaldığınız izlenimine kapılmanız doğal.... Yol boyunca yerleştirilmiş bilgi levhalarını dikkatlice okuyoruz. Burayı gezmenin zorluğu orada bir tek kentin değil, tam on kentin kalıntılarının bulunmasından ileri geliyor. Binlerce yıllık süre içinde Troya'da birçok kent yıkılmış, yakılmış, terk edilmiş, üzerlerine yenileri yapılmış. Her şey iç içe geçmiş ve labirentler olmuş.

Kulaklarımız da Akhilleus'un öfkesi

Troya'da püfür püfür esen rüzgâr peşimizi bir türlü bırakmıyor. Yola çıkmadan önce bir kez daha okuduğumuz İlyada'nın satırları bir bir gözümüzde can-

*Burayı gezmenin
zorluğu orada
tek kentin değil,
tam on kendin
kalıntılarının
bulunmasından
kaynaklanıyor*

lanıyor. Kulaklarımızda da Akhilleus'un öfkesi. Her tarafımızı saran rüzgâr bizi o günlere götürüyor. Akhilleus ve Akha ordusu hemen karşımızda canlanıyor. Troya MÖ 3000 yılında kurulmuş ve MS 500 yılına kadar dokuz kez yakılıp yıkılmış. Troya tarihinin en ünlü dönüm noktası ise Sparta Kralının güzeller güzeli karısı Helen'in Troya Prensi Paris'e kaçıyla başlayacak olan Truva Savaşı.

Mitolojide Troya Savaşının başlaması şu şekilde anlatılır: Su tanrıçası olan Thetis'in düğününe Nifak Tanrıçası Eris davet edilmediği için bu dışlanmayı hakaret sayar. Davet edilmediği düğüne giderek masada yanında Hera, Athena, Afrodit olan Tanrı Zeus'un önüne altın bir elma atar "En güzel kadına" der. Zeus elmayı bu üç güzel kadından birine vermekte tereddüt eder. Zeus elmayı karısı Tanrıça Hera'ya verse kızı Athena gücenecek, Afrodit'e verse eşi ve kızı kıyameti koparacak, Athena'ya verse eşi Hera ile arası bozulacaktır.

Zeus Hermes'i çağırarak "Al bu altın elmayı Kaz dağlarında yaşayan (aslında bir Troya prensi ama bir çoban tarafından büyütülmüş) ve çobanlık yapan Paris'e götür o hangi tanrıçaya verirse en güzel kadın odur" der. Paris Troya Kralı Priamos ile karı-

sı Hekabe'nin en küçük oğludur. Üç güzel tanrıça Paris'in karşısında dururlar o sırada Afrodit'in aklına bir teklif gelir ve Paris'in kulağına eğilerek kendini seçerse dünyanın en güzel kadını olan Sparta Kralı Menelaos'un karısı Helena'yı kendine aşık edeceğini fısıldar. Çok heyecanlanan Paris elmayı Afrodit (Venüs)'e vermiştir. Ertesi gün yola çıkan Paris, Sparta krallığına gider ve sarayda ağırlanır. Afrodit Helena'yı Paris'e aşık eder ve birlikte Truva'ya kaçarlar. Mitolojide bu olay Truva savaşlarının başlama nedenidir. On yıl süren savaşta tanrı ve tanrıçalar da taraf tutar ve yardım ederler. Hera ve Athena Troya'ya karşıdır. Afrodit ise Troya'dan yanadır. Uzun süren savaşta hem Paris hem de kardeşi Hektor ölür ama iki taraf da birbirine üstünlük sağlayamaz. Sonunda, Akhaların ünlü Kralı Odysseus tahta bir at yaptırarak içine askerlerini yerleştirir ve şehrin surları önüne bırakır. Ardından Akha ordusu tümüyle geri çekilir. Troyalılar savaşın bittiğini düşünerek çok sevinir ve şenlikler düzenlerler. Tahta atın Tanrıça Athena için yapıldığına ve kutsal olduğuna inandıklarından surların içine alırlar. Uzun süredir savaşan askerler geç vakitlere kadar şarap içip eğlendikten sonra yorularak derin bir uykuya dalarlar

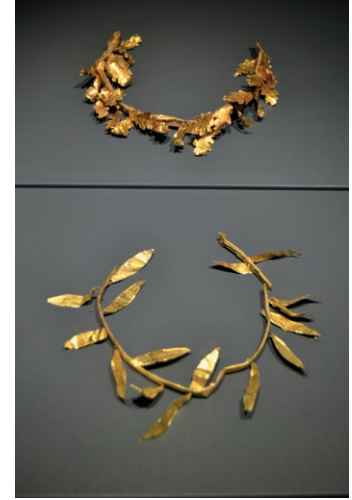
*Schliemann
Troya'nın
altın
üstüne
getirir*

ve gafil avlanırlar. Tahta atın içinde bekleyen Akha askerleri yerlerinden çıkarak şehrin kapılarını geri dönen orduya açarlar. Şehri tamamen yakıp yıkarlar ve Helen'i de yanlarına alarak memleketlerine dönerler. Yakıp yıkılan kette Troyalıların çoğu yaşamını yitirir.

Heinrich Schliemann

Troya denince akla hiç kuşkusuz gelen isimlerin başında Heinrich Schliemann da gelir. 1870'li yıllarda yolunu Troya'ya düşürür Schliemann. Daha doğrusu bu bilinçli bir ziyaretir. İlyada'da Homeros'un anlattığı Troya onun için bir saplantı haline dönüşür. Homeros'u orijinalinden okuyabilen karısı Sophia ile gelir antik kentte. Schliemann kentte buldozer gibi girer. Her şey birbirine karıştırır. İlk kazmayı 1871 yılında vurur Troya'ya. Bu olay aynı zamanda modern arkeolojinin de başlaması ön ayaklık eder. Heinrich

*Herkes Troya
atının önünde
hatıra fotoğrafı
çektiriyor*

*Troya Müzesi
20 yıldır hayali
kurulan bir
müzedir*

Schliemann büyük bir iştahla Troya'nın altını üstüne getirir. Bugün Kral Priamos'a ait olduğu var sayılan hazineleri Osmanlı topraklarından çıkarır. Schliemann'dan sonra Troya'da en önemli kazıyı Alman Tübingen Üniversitesi'nden Manfred Korfmann yapar. Yöre halkının seslendiği adıyla Prof. Osman yöre halkı tarafından da çok sevilir.

Truva tarihin en pahalı filmlerinden

Troya denince 2004 yılında Wolfgang Petersan tarafından yönetilen filmi de atlamamak gerek kuşkusuz. Troya Savaşı'nı anlatan film 175 milyon dolarlık bütçesiyle hallen dünyadaki en yüksek bütçeli filmler arasında yerini koruyor. Filmin oyunca kadrosunda ise; Julian Glover, Brian Gox, Brad Pitt, Diana Kruger, Eric Bana ve Orlando Bloom gibi isimler yer almaktadır. Bu film için özel yapılan tahta at ise ülkemize hediye edilmiş olup günümüzde Çanakkale Kordon'da sergilenmektedir.

Bastığım toprak yer yüzyıllar boyunca insanlığın hayal gücünü meşgul etti

Tahta atı geçip de Troya'ya ayak bastığınız andan itibaren, kendinizi adeta zaman tüneline yolculuk yapıyor gibi hissediyorsunuz. Herkese böyle olur mu bilmem ama ben bu yazıyı kaleme alan Bengü Uzun ne zaman tarihi bir yer gezsem, hep hüzünlenirim.

Çünkü geçmiş zaman; beni durgunlaştırır, sakinleştirir, derin düşüncelere sevk eder... Binlerce yıllık duvarların arasından süzülürken, attığım her adımda heyecanlanıveririm. Dolaştığım yerler beni ne kadar düşündürüyorsa o kadar da heyecanlandırıyor. Çünkü bastığım toprak yer yüzyıllar boyunca insanlığın hayal gücünü meşgul etti ve daha da edecek. Ellerimle sımsıkı kavradığım fotoğraf makinemle kendi kabuğuma çekiliyorum. Antik kenti bir anda bir sessizlik kaplıyor. Kıyamete kadar süreceğini düşündüğüm bu sessizliği dünyanın dört bir yanından Troya'yı görmek için kalkıp gelen turist kâfileleri bozuyor. Herkes pür dikkat rehberlerin anlattıklarına kitleniyor. Dizi dizi taşlar. Taşlar arasında büyük bir ciddiyetle gezen gruplar. Her bir taşı her bir ayrıntıyı uzun uzun anlatıyorlar rehberler. Eeee dedik ya Troya gezilmesi kolay bir yer değil.

Nasıl bir fotoğraf çekmeliyim?

Bu kenti dolaşırken elimdeki fotoğraf makinesinin ne kadar aciz bir alet olduğunu düşünüyorum. Bir göz gibi çalışmadığını bir kez daha kazıyorum beynime. Tüm bu fotoğrafları çekerken hiç ara vermeden esen bu rüzgârı, rüzgarın çıkardığı hisırtıyı, şu burnumun en ince damarlarına kadar tıka basa dolan kokuyu aktarmadan nasıl fotoğraf çekebilirim? Çekemiyorum. Antik kentin içindeki çeşit çeşit insanı,

yüzüme çarpan rüzgarı, uçuşan saçlarımı, el ele do-
laşan sevgilileri, minik turist kabilelerini, fıtıfıtı fındık
toplayan sincapları, bir yanında baston öbür yanın-
da belki 50 senelik eşiyle gezen teyzeyi, Hisarlık
Tepesi'nin eteğindeki o kocaman vadilerin üzerinde
rüzgarla dans edercesine sessizce süzülen kuşları,
ne olursa olsun yıkılmayacakmış gibi duran ağaçları,
ağaçların son bahar rüzgarına kapılan yapraklarını,
usulca taşların arasında açan sarı çiçeği...Nasıl bir
fotoğraf çekmeliyim.

20 yıldır hayali kurulan bir müze

Troya'ya yolunu düşüren herkes gibi kocaman oyun-
cak azmanı Troya atının önünde bir hatıra fotoğra-
fı da biz çektiyoruz. Buradan sonraki durağımız
Troya Müzesi. Açılışı bu sene yapılan Troya Müzesi
en az antik kent kadar ilgi görüyor. Müze müdürü-

ne göre müzeye günde 2 binden fazla kişi ziyaret
ediyor. Troya Müzesi de 20 yıldır hayali kurulan bir
müze. Müze zemin artı üç kattan oluşmaktadır. Ziya-
retçiler için giriş rampadan başlamaktadır. Müzenin
giriş katında Troas kentlerini, birinci katta Troya kat-
manlarını, ikinci katta antik dünyayı, üçüncü katta
Doğu Roma, Osmanlı ve Çanakkale'nin 20. Yüzyıla
ait eserleri görmek mümkün. Müzede yaklaşık 2 bin
eser sergilenmekte. Müze deposunda bulunan 40
binden fazla eserde sergilenmek üzere hazırlanıyor.
Bugün dünyanın en ünlü arkeolojik alanlarından biri
olan kent Çanakkale il sınırları içinde yer alan Tro-
ya Antik Kenti 1998 yılında UNESCO Dünya Miras
Listesi'ne girdi. Dünya edebiyatının en önemli eser-
lerinden biri sayılan İlyada'da Homeros'un anlattığı
Troya Savaşı tarih boyunca pek çok esere ilham ver-
di ve vermeye devam edecek.

*Açılışı yakın
zamanda yapılan
müze en az kent
kadar ilgi görüyor*

Yazı ● **Muhammet Hasan Artun** (İAHA)
Fotoğraflar ● **Sebahat Çağla Kara** (İAHA)

Moğollar Yaşamaya Devam Ediyor

TÜRKİYE'DE ANADOLU ROCK DENİLİNCE AKLA İLK GELEN GRUP KUŞKUSUZ "MOĞOLLAR". GRUP 1968 YILINDA MÜZİK SEKTÖRÜNE GİRDİ. GİTARDA CAHİT BERKAY, BATERİDE ENGİN YÖRÜKOĞLU, BAS GİTARDA HALUK KUNT, SOLİST AZİZ AHMET, KLAVYEDE MURAT SES... BEŞ GENÇ BİR ARAYA GELEREK ANADOLU MÜZİĞİNİN EZGİLERİNİ ROCK MÜZİĞİYLE BİRLEŞTİREREK UNUTULMAZ BİR 52 YIL YAŞATTI, YAŞATMAYA DA DEVAM EDİYOR.

O dönemlerde değişik enstrümanları bir araya getirerek özgün bir müzik yapan grup, Türk müziğinde bir ilke de imza attı. Akustik elektrik gitar, yaylı tambur, bağlama ve cura grubun kullandığı enstrümanlardan birkaçı.

Moğollar grubunun gitaristi Cahit Berkay ile birlikteyiz. Kendisi çok küçük yaşlardan beri müzikle uğraşmakta. Her zaman samimi ve özgün müzik yapmayı savunan Cahit Berkay'a soruyoruz.

Moğollar ismi nereden geliyor?

"O yıllarda grupların isimleri haşin ve gaddar isimlerdi. Hem Türkiye'de hem de dünyada. The Rolling Stones, Animals; Türkiye'de Haramiler, Apaşlar vardı. Bizim yaşlarda Hollandalı genç bir müzik yazarı

vardı. Sultanahmet'e gittik, orada tesadüfen tanıştık. Sohbet ederken 'grup kuruyoruz, isim bulamadık' dedik. Birden 'Mongolian olsun' dedi. O zamanlar İngilizce bilmiyoruz tabii. Türkçesi 'Moğollar' yaptık."

Moğollar grubu nasıl bir araya geldi?

"Moğolların kuruluş amacı yurtdışına çıkıp tanınmak, meşhur olmak, çok para kazanmaktı. Yirmili yaşların hayali öyleydi. Beş avangart tip bir araya geldik, maceraya atıldık. Atladık trene ilk müracaat ettiğimiz yer Paris'ti. Şöyle bir şey vardı; yurtdışında müzik yapacaksak bizim bir özelliğimiz olmalıydı. Batı müziğinin enstrümanlarını yani gitar, bas davul, klavye bunların yanına bağlama, cura, yaylı tambur, kabak kemane, kaşık, darbuka... Bunları harmanladık ve bizim özgün bir müzikal grubumuz oldu."

*Moğolların Cahit
Berkay'ı hala
aramızda*

Benim öğrendiğim
tek şey yaptığın
işte samimi
olacaksın

Grubunuz Türk müziğine ne kattı?

“Türk müziğine bir rock grubu olarak bir şeyler katmasından ziyade birtakım tespitler yaptık. Rock müzikte muhalif duruş, ülkedeki ve dünyadaki olumsuzluklara karşı şarkılar yaptık ve hala yapıyoruz. Her şeyden önce insanları daha duyarlı olmaya, insanların dünya bakışlarına yeni pencereler açabilmeyi hedefleyerek müzik yapıyoruz.”

İnsanlara yeni bir bakış açısı kazandırmak adına politik şarkılar yapmayı tercih ediyorsunuz.

“Evet, benim öğrendiğim tek şey yaptığın işte samimi olacaksın. Sivas katliamı beni etkiledi. Ben ona şarkı yaptım (İssızlığın Ortasında). Unutulmama-

sı için de hala çalışıyorum. Konserde kim varsa hep beraber söylüyoruz. Ben o parçayı çok satsın diye yapmadım.”

Moğollar grubu müzik hayatlarına uzun bir süre Fransa’da devam etmiş. İlk müracaat ettikleri şirketten albüm teklifi aldılar ve albümü yaptılar. Bu süre zarfında paralar suyunu çekince popüler müziğe girmek zorunda kaldılar. Onun için CBS firmasıyla çalışmalar yürüttüler fakat solistlerinin olmaması grubu çok etkilemiş.

Moğollar bu olayın üstüne solist arayışına başlamış. Cahit Berkay, Barış Manço’nun Belçika’da olduğunu duyunca yanına gitmiş. Anlaşıp Moğollar ve Barış Manço olarak müzik hayatlarına devam etmişler.

"Manchomongol" diye anılmaya başlamışlar.

"Türkiye'ye turne yapmaya geldik. İlk konser Balikesir'dedir. Yaptığımız long play Fransa'nın en önemli ödülllerinden "Charles Cros Academy Ödülü"nü aldık. Hürriyet Gazetesi'nde tam sayfa haber çıkması üzerine ödül aldığımızı öğrendik. Bu ödül niye önemli? 1970 senesinde Jimi Hendrix, 71'de Moğollar, 72'de Pink Floyd bu ödülü aldı. Yani Moğollar müzik dünyası ve Türkiye için anlamlı bir ödül kazanmıştır." Grup, 12 Şubat dönemi turne sonrası Kütahya'da arabalarına Molotof kokteyli atmaları üzerine apar topar Fransa'ya geri döner. Ardından Engin Yörükoğlu askere gidip gelir. Askerden geldiği sırada Cahit Berkay, Cem Karaca ile çalışıyordur fakat bir süre sonra yollarını ayırmışlardır.

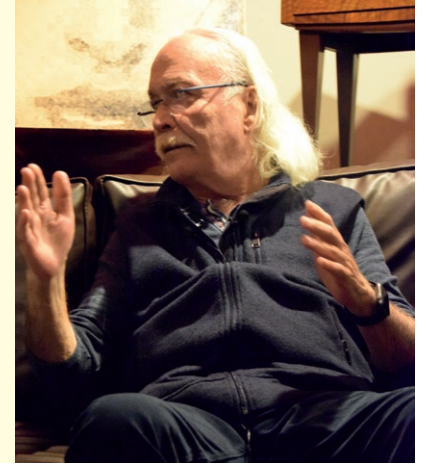
Tekrar yeni bir grup kurarlar. O aralıkta Cahit Berkay okul için Türkiye'ye gelip gidiyordur ve 74 senesinde de mezun olur. Gazeteden 4 ay askerlik yapması gerektiğini öğrenir ve askere gider. Cahit Berkay döndüğünde Engin Yörükoğlu'ndan başka herkes gitmiştir.

Cahit Berkay grup dağıldıktan sonra birçok işe girer. 1982 senesinde Paris'te ilk Türk lokantasını açar. Napoli'de altı ay boyunca NATO üssünde müzik yapar. Amsterdam'da 13 ay barmenlik yaptıktan sonra parasız kalınca rahmetli Engin Yörükoğlu ile metroda çalmaya başlar. Bir süre böyle gittikten sonra 35 yaşında Türkiye'ye geri döner.

Grup dağıldıktan sonra Leman dergisi çizerlerinden

Moğollar grubu dışında Cahit Berkay yıllarca film müzikleri de yapmıştır. 1978'de "Fırat'ın Cinleri", 1982'de "Kırık Bir Aşk Hikayesi", 1991'de "Gizli Yüz" 2001'de de "Melekler Evi" film müzikleri ile Altın Portakal Ödülü'nü aldı. Yaptığı film müziklerinin yanında Yeşilçam filmlerinin müziklerine de hayat vermiştir.

Kaan Ertem, "Moğollar tekrar bir araya gelsin" çağrısıyla bir imza kampanyası açar ve 4 binden fazla imza toplanır. Bu çabalara sessiz kalmayan grup üyeleri 31 Mayıs 1993'te İstanbul Cemal Reşit Rey Konser Salonunda verdikleri muhteşem bir konserle müziğe geri dönerler.

Zamanında Cem Karaca ile Cahit Berkay birçok besteye imza atarlar. En son 2008 yılında oğlu Emrah Karaca ile çalışmaya başlamışlardır ve Cahit Berkay devam eder.

"Emrah gruba ilk girdiği zaman benim tüylerim diken diken oluyordu. Cem'in sahnede bazı hareketleri vardı, Emrah da aynısını yapıyordu. Bir kere Emrah'ın müthiş bir kulağı var, babadan almış bunu.

*Cahit Berkay Gz Dergisi
muhabirlerine Moğollar
ve müziği anlattı*

Yeşilçam'ın acı dolu sahnelerinin ardından Cahit Berkay'ın o dillere dolanan tınıları gelir. 70'li, 80'li yılların Yeşilçam filmlerinin neredeyse hepsinde karşımıza çıkar. Bunlardan biri "Selvi Boylum Al Yazmalım" filminin müziğidir. Asya ve İlyas'ın herkesi büyüleyen aşkı o güzel besteye bütünleşmiştir adeta.

Sesini çok iyi kullanıyor ve en büyük özelliği de babasını taklit etmemesi.

Babası da tembih etmişti zaten. 'Şarkıcı olacaksan sakın beni taklit etme' demişti. Emrah da öyle yapıyor, şu anda sahnede çok iyi."

52 senedir müzik hayatını sürdüren Cahit Berkay, ülkemizde doğru, anlamlı ve samimi müzikler verdiğini söylüyor. Kendisi 72 yaşında ve konserden konsere koşuyor. Enerjisi asla tükenmiyor. Bu enerjisi, hayranlarının müziğini severek dinlemesinden geliyor. Zaten kendisi de en büyük mutluluğunun şarkılarının sevilmesi olduğunu söylüyor.

İleride ne gibi projeleriniz var?

"Bizim her zaman projelerimiz olur. Çünkü insan tekrara düşmemek için kendini her zaman yenilemeli. Samimi bir iş yapılmalı. Önce kendin beğeneceksin yaptığın işi."

Günümüzde festivaller artmaya başladı ve bu festivallerde sahne alıyorsunuz.

"Gençlik yıllardır büyük baskı altında, istediği gibi eğlenemiyor. Bu festivallerle beraber gençler kendilerini buldular. Kendilerini ifade edebiliyorlar ve eğlenabiliyorlar. Tabii abartmamak kaydıyla. Yine de gençlerin böyle etkinliklere katılması beni fazlasıyla mutlu ediyor."

Aldığı Ödüller

- 1971 Académie Charles Cros Ödülü
- 1976 İstanbul Film Festivali - En İyi Film Müziği (Ben Sana Mecburum)
- 1978 Antalya Altın Portakal Film Festivali En İyi Film Müziği (Fırat'ın Cinleri)
- 1982 Antalya Altın Portakal Film Festivali En İyi Film Müziği (Kırık Bir Aşk Hikâyesi)
- 1983 Sinema Yazarları Derneği - En İyi Film Müziği (Kırık Bir Aşk Hikâyesi)
- 1983 Sinema Günleri - En İyi Film Müziği (Kırık Bir Aşk Hikâyesi)
- 1988 Ankara Uluslararası Film Festivali En İyi Film Müziği (Her şeye Rağmen)
- 1990 Kuşadası Altın Güvercin Müzik Yarışması birincisi (beste)
- 1991 Antalya Altın Portakal Film Festivali En İyi Film Müziği (Gizli Yüz)
- 1995 Ankara Uluslararası Film Festivali En İyi Film Müziği (İş)
- 1999 Antalya Altın Portakal Film Festivali Yaşam Boyu Onur Ödülü
- 2000 Antalya Altın Portakal Film Festivali En İyi Film Müziği (Melekler Evi)
- 2006 Ankara Uluslararası Film Festivali En İyi Film Müziği (Sinema Bir Mucizedir / BüyülüFener)

Haber ● **Başak Nur Gökçam** (İAHA)
Fotoğraf ● **Sinan Daşpınar** (İAHA)

Müziğe doyuran bir dükkân

BİR İSTANBULLU MÜZİKSEVER NEW YORK'A
TURİST OLARAK GİDER; KOCA ŞEHİRDE ARADIĞI
BİR PLAĞI BULMAYA ÇALIŞIRKEN AMERİKALI
BİR MÜZİKSEVERLE KARŞILAŞIR. AMERİKALI
ADAM BİZİM İSTANBULLUYA NEREDEN GELDİĞİNİ
SORAR, "İSTANBUL" CEVABINI ALINCA DA: "LALE
PLAK'A GİTTİN Mİ?" DER. İSTİKLAL CADDESİ
TÜNEL'DE LALE PLAK'IN SAHİBİ HAKAN ATALA
İLE GÖRÜŞÜYORUZ. KENDİSİ BİZE "BU HİKÂYE
RİVAYET" DEYİP GÜLÜP GEÇİYOR.

*Lale Plak'ın
sahibi Hakan
Atala bir müzik
kurdu*

Gülüyordu, Beyoğlu'nda büyüdüğünün farkına varmak mutlu etmişti Hakan Bey'i.

Söz dönüp dolaşıp Beyoğlu'na geliyor.

"Beyoğlu benim zamanımda da iyi değildi aslında. Özellikle bu bölge buradan Galatasaray Lisesi'ne olan bölüm, çok tenha, ıssız bir yerdir. Bence İstiklal perspektif olarak buradadır."

Asmalimescid'in çok yüksek olduğu, parladığı 2010 yılında Lale Plak'a da ilginin arttığını anlatıyor Hakan Atalay. Alman Lisesi öğrencilerinin ilgisi de Lale Plak'ın tanınırlığında önemli bir paya sahip.

"Alman Lisesi'nin o rock dalgası olduğu zaman 90'larda, bütün Alman Lisesi gelir benden kaset alırdı. O Alman Lisesi'nden mezun olup da müzisyen olanlar da hep geliyor. Özellikle caz müzisyenlerinin, klasik müzisyenlerin hepsini tanıyoruz. Bana uğrarlar zaten hepsi. Hepsi de tanıdık zaten, eş dost."

Bir Ekşi Sözlük yazarı der ki: "Sahibi Hakan Abi caz üzerine Türkiye'de rastlayabileceğiniz sayılı kişiden

biridir. Birçok Türk cazcısı albümünü çıkarttıktan sonra elinde CD'siyle buraya koşar. Bu adamın fikirlerini önemser ki haklıdırlar... 10 dakika konuştuktan sonra bunu anlamak mümkündür..." Hakan Atala'a hangi tür müzik dinlersiniz diye soruyorum.

"Klasik ve caz. Klasikte Barok dönemini çok beğenirim, Bach severim."

Peki bizler caz dinleme alışkanlığına sahip değiliz. Kiminle başlamalıyız?

"Klasik bir sorudur, biz de klasik cevap veriz. Daha vokal daha cover parçalarla başlamanızı öneririm ben, daha smooth caz. Ben sizin yaşlarınızda olsam klasik müzikten başlarım. Klasik müziği keşfederseniz, öbür türlü müzikleri de daha çok seversiniz. Barokla, Bach'la başlayabilirsiniz mesela. Eğer hakikaten müzik dinlemek istiyorsanız, klasik müzik mutlaka bilmelisiniz."

Arkadaş grubumuzla dükkana veda ederken aramızda iyi müziğe başlamamız gereğini konuşuyorduk.

*Birçok müzisyenin
long playleri
CD'leri sevenlerini
bekliyordu*

İŞPORTAYA DÜŞMÜŞ SİYAH BEYAZ ANILAR

BAYEZİD'TEKİ SAHAFLAR ÇARŞISI'NDAN SONRA İSTANBUL'UN EN BİLİNER SAHAFLARININ BULUNDUĞU ASLIHAN PASAJI, DERİN ARŞİVLERİYLE SİZE ARADIĞINIZ KİTABI SUNUYOR. ASLIHAN PASAJI'NDA, YILLAR ÖNCE DÜNYADAN GÖÇ ETMİŞ İNSANLARIN SİYAH BEYAZ ANILARINI YANSITAN FOTOĞRAFLAR DA SATILIYOR.

İstanbul'da sahaf dendiğinde, Bayezid'teki bildiğimiz Sahaflar Çarşısı'ndan sonra Beyoğlu'ndaki Aslıhan Pasajı hiç şüphesiz akla ilk gelen çarşılar arasında yer alır. Sahaflar derin arşivleriyle istemediğiniz kadar kitaba ulaşmanıza olanak sağlar. Bu sefer sahaflarda belki kimsenin dikkatini çekmeyen ya da varlığından haberinin bile olmadığı bir konuya değineceğim; fotoğraflar. Tarihler geçmişi gösteriyor; renkler siyah beyaz belki biraz sararmış, belki hayatınızın en güzel günü, belki sıradan bir gün... Ne fark eder ki o fotoğraflardaki sizsiniz işte.

Anılar 1 TL'ye satın alınıyor

Düşünsenize bir fotoğraf çekiliyorsunuz sonra bir gün bambaşka bir şehirden, belki bambaşka bir ül-

keden hiç tanımadığınız bir insan; sırf gözüne hoş gözüktüğü ya da fotoğrafınızla arasında bir bağ kurduğu için sizin anılarınızı 1 TL'ye satın alıyor.

Bu anılar genelde ya bir bavulun içinde ya da plastik bir kutunun içine yığılmış şekilde karşınıza çıkıyor. Eğer dikkatinizi çeker de elinize bir tomar fotoğraf alırsanız kendinizi uzun bir yolcuğa hazırlasanız iyi olur...

Peki nereden düştü bu fotoğrafların yolu sahaflara? Vefat eden ev sahiplerinin bütün eşyaları satılığa çıkıyor ve anıları da tabii ki. Onları bulan ya uzak bir akraba ya da emlakçılar oluyor. O anılar ya çöpe gidiyor ya da şansı varsa sahaflara veriliyor. Biz biraz şanslı olanlardan bahsedelim.

Eskiden sahaflardaki bu fotoğrafların karşınıza çıkma olasılığı daha çokken artık imkânsız gibi bir şey,

*Elime bir deste
fotoğraf alıyorum.
Değiştirdikçe
içine çekiyor sanki
fotoğraflar*

çok talep olmadığı ya da insanların “dikkatini” çekmediği için kitapçılar bu fotoğrafları toplayıp arka taraflara, yüksek raflara kaldırmış. Pasajın içinde dükkanının önünde eski orijinal fotoğraflar bulunan nadir kitapçılardan birine giriyorum. Elime bir deste fotoğraf alıyorum. Önce yavaş yavaş değiştiriyorum, değiştirdikçe içine çekiyor sanki fotoğraflar, sonra bir bakıyorum ruhumun arka fonunda bir anda taş plaktan “Seyyan Hanım- Hasret” çalmaya başlıyor.

Fotoğraflarda kim bilir kaç hikâye, kaç hayat var
Bir fotoğraf size en fazla ne anlatabilir ki? Cevap veriyorum her şeyi. Ruhumda çalan o melodiyi sus-

turamadıkça içime daha çok işliyor o bakışlar, hele o bakışlardan akan duygular. Fotoğrafları karıştırdıkça her biriyle göz göze geldikçe, hepsiyle uzun uzun sohbet etme hissi doluyor insanın içine. O fotoğraflarda kim bilir kaç hikâye, kaç hayat var.

Fotoğrafların arasında dolanırken aralardan başka bir şeyler daha çıkıyor. İnce, uzun dikdörtgen bir zarfın içinde; negatif fotoğraflar. Zarfın kapağını aralıyorum ve içine not düşülmüş; “Söz Resimleri – Yıldız Parkı.” Hangi seneye ait olduğunu bilmiyorum ama içimden “Tüh haberim olsaydı giderdim” diye bir

cümle gelip, geçiyor. Sanırım bu dünyaya ufaktan kendimi kaptırmak üzereyim.

Fotoğrafları değiştirdikçe değiştiriyorum, elime bir tomar fotoğraf alıyorum, onlar bitiyor, başka bir tomar daha. Sonra bir kadınla göz göze geliyorum bakışları bir şeyler söylüyor bana, bir şeyler anlatıyor sanki. Halbuki elimde tuttuğum alt tarafı bir fotoğraf. Durup uzun uzun bakıyorum kadının gözlerine. Ne adını biliyorum ne yaşını ne nerede yaşadığını ama bir şey var işte beni etkileyen. Evde, pencerenin önünde durup poz vermiş sadece, hepsi bu ka-

O fotoğraflarda kim bilir kaç hikâye, kaç hayat var?

dar. Nereden geldiğini anlayamadığım bu hisle kadının bulunduğu fotoğrafı ayrı bir kenara koyuyorum.

Sanki tanıdık bir akrabanın albümüne bakıyorum

Başka yolculuklara çıkmak için deste deste fotoğraf alıyorum elime yeniden. Onuncu fotoğraf. On beşinci fotoğraf. Yirminci fotoğraf derken. Tanıdık bir yüz; işte yine o kadın bu sefer açık, ferah bir yerde kayalığın üzerinde poz vermiş. Başka kutulara elimi attıkça aynı kadının birbirinden farklı fotoğraflarına rastlıyorum. Üstelik ondan başka kimsenin bu kadar fotoğrafı yok. Nereden baksan on- on beş fotoğrafını buluyorum istemeden. Kim bu kadın diye iyice merak ederken elimde tuttuğum fotoğraflardan bi-

rinin arkasını çevirince “Yüksel” yazısını görüyorum. Üstelik altında da bir telefon numarası. “Memnun oldum Yüksel Hanım,” diyorum içimden gülerek. Bütün fotoğraflarda tek başına, acaba hayatta olan bir yakını var mıdır diye düşünmeden edemiyorum. O telefon numarasını arasam? Ulaşmak imkânsız gibi bir şey aradan kaç yıl geçmiş ara ki bulasın bir iz. Geç olmadan bunun çok da iyi bir fikir olmadığına karar kılıyorum. Kalbim buruk, fotoğrafı yerine bırakıyorum.

Tabi haliyle bundan sonra baktığım her fotoğrafla aramda derin bir bağ oluşuyor. “Keşke elimde telefon numaraları olsa, arada arayıp hallerini hatırlarını sorsam” diye geçiyor düşünceler aklımdan,

*Başka
yolculuklara
çıkma için deste
deste fotoğraf
alıyorum elime*

istemsizce. Galiba kendimi fazlasıyla bu dünyaya kaptırmış durumdayım... Sanki tanıdık bir akrabanın albümüne bakıyorum. Sonra düşünüyorum bu insanların kaç hayatta, kaç değil? Kafamdan bir an olsun kendi hayatım uçup gidiyor ve bütün işi gücü bırakıp fotoğraflardaki insanların hepsini tek tek bulup sahiplerine ulaştırmak istiyorum bu anıları.

Yarım kalmış hikayeler

Arkasına düşülmüş notlar, kimisinin kenarları yanmış, kimisinin kenarları yırtılmış fotoğraflar. Buruşturulup, bir köşeye atılmış ya da bilerek unutulmuş

anılar. Bunların kimi sahibine ulaşmış, belki gönderilen kişinin haberi bile olmamış. Yarım kalmış hikayeler, yeni umutlar, yalnız insanlar, kocaman aileler, çiçeği burnunda çiftler, asker yolu gözleyenler ve daha neler neler... Bu fotoğraflara bakmak sanki bir Yeşilçam filmi izler gibi naif, huzur dolu. Ama bir taraftan da hep buruk, acı dolu. Sahaflardan ayrılırken yüreğimin her bir parçasını ayrı bir fotoğrafta bırakıyorum. Çok sevdiğim bir dostuma, amcama, yengeme, ablama, abime veda eder gibi bir hüznü kaplıyor içimi. Sanki uzak bir yere gidiyorum ve bir daha görüşemeyecek gibi.

Bu fotoğraflara bakmak sanki bir Yeşilçam filmi gibi naif

Söyleşi • Ömer Durmaz (İAHA)
Fotoğraflar • Sinan Daşpınar (İAHA)

Yeşilçam'dan Bir Jön: *Ediz Hun*

ANKARA EKSPRESİ, KARATEÇİ KIZ, SOYGUNCULAR, GÜLLÜ GELİYOR GÜLLÜ, KALBİMİN EFENDİSİ, SEZERCİK ASLAN PARÇASI VE DAHA BİRÇOK YEŞİLÇAM FİLMİYLE HAFIZALARA KAZINAN, İZLEYENLERİ KENDİSİNE HAYRAN BIRAKAN BİR BAŞ AKTÖRDÜR EDİZ HUN. TÜRKAN ŞORAY, FİLİZ AKIN, HÜLYA KOÇYİĞİT, GÜLŞEN BUBİKOĞLU VE SELMA GÜNERİ GİBİ ÖNEMLİ İSİMLERLE BAŞROL OYNAYAN OYUNCU EN SON CEM YILMAZ'IN ARIF V 216 FİLMİNDE ROL ALDI.

Bir dönem milletvekilliği de yapmış olan Ediz Hun, aynı zamanda çevre ve ekoloji alanında çalışmalar yapmakta ve konferanslar vermektedir. Bunun yanı sıra “Yaşat ki Yaşayasın”, “Çevremiz Geleceğimizdir” ve “Çevremizin Gerçek Koruyucuları” isimli kitapları da mevcuttur. Şu anda da üniversitede öğretim görevlisi olarak öğrencilere Çevre ve Ekoloji Bilimleri dersi vermektedir. Ediz Hun’la bu yoğun programının arasında Kadıköy’de bulunan Suadiye Otelі’nin lobisinde benim için unutulmayacak bu söyleşiyi yapmak üzere buluşuyoruz. Lobide karşılıklı oturup kendisiyle keyifli söyleşimize başlıyoruz.

Avusturya Lisesi Orta Okulu ve Atatürk Erkek Lisesi’ni bitirdikten sonra Almanya’ya Würzburg Üniversitesi’ne Dış Hekimliği okumaya gitmişsiniz. Hekimliği siz mi tercih ettiniz?

“Annem felsefe öğretmeniydi, babam da makine mühendisi. Ben tek çocuktum. Babam gençliğinde Almanya’da yüksek tahsilini tamamladığı için, benim orada okumamı çok istiyordu. İstanbul’da Avusturya Lisesi’nde okudum. Almancayı anadilim kadar iyi bildiğimi söyleyebilirim. Yüksek öğrenimim için ailece dış doktorluğuna karar verilmişti. Bu nedenle Almanya’da bu alanda tahsile başladım.”

1963 yılında Ses Dergisi Kapak Yıldızı yarışmasında birinci olmuşsunuz. Bu galibiyet size neler hissettirmişti?

“Ben hayatta tesadüflere Türkçe söylemek gerekirse rastlantılara çok inanırım. 1963 Würzburg kentinde okumaktaydım ve yaz tatili nedeniyle Ada’daki evimize gelmiştim. Orada tesadüfen Sabahattin Sürmeligil ile tanıştım. Sabahattin Bey, Acar Film’de genel müdür olarak çalışıyordu. Yine aynı yıl tanıştığım Acar Film’den, Murat Köseoğlu filmciliğin çok ilerlediğini ve benim bu işi düşünüp

*Ediz Hun
1963 yılında
Ses Dergisi
Kapak Yıldızı
yarışmasında
birinci oldu*

düşünmediğimi sordu. Benim o zamanlar filmcilikle alakam yoktu. Ama kabul ettim. O zamanlar Ses Mecmuası'nın yazı işleri müdürü de sonradan menfur bir saldırı sonucunda hayatını kaybedecek olan Çetin Emeç'ti. Yaz sonuna doğru Ses Mecmuası'ndan ön elemeyi geçtiğim haberi geldi. Sonra da Divan Yolu Cağaloğlu'ndaki merkeze çağırıldım. O gün oraya gittiğimde sekiz-on tane kız, on-on beş tane erkek vardı. Erkeklerin içinde Ertuğrul Akbay, Tunç Oral ve Süleyman Turan vardı hatırladığım kadarıyla. Kızlardan da Ajda Pekkan ve Hülya Koçyiğit. Neyse bir hafta sonra son elemeyi de kazandığımı öğrendim. Ben o zamanlar yirmili yaşların başında incecik bir çocuğum... Tabii birinci geleceğimi katiyen düşünmüyorum.

Nevzat Pesen'in yönetmenliğini yaptığı "Genç Kızlar" isimli filmle sinema hayatınız başlamış. "Genç Kızlar" size ne kattı?

"İlk oynadığım filmdi Genç Kızlar. Filmi seyrettiğimde 'Eyvah,' dedim. 'Ediz sen bu işi bırak,' dedim. Filmde bir hocayı canlandırmıştım. Böyle altmış tane kız. Benim kalbim küt küt çarpıyordu. Elimde de bir çanta, ama çok garip bir vaziyetteyim. Yani kendimi kontrol edemiyorum, çok heyecanlıyım. Kızlar beni görünce gülmeye başladılar, altmış tane kız. Elim ayağıma dolandı, düşüp bayılacaktım az kalsın. Öyle başladık. Dediğim gibi seyrettim ve beğenmedim filmi, çok kötüydü. Ama söylediğim gibi film çok iş yaptı, hayret ettim. Galalara falan götürdüler beni."

İlk filminizi sinema eğitimi almadan çevirmişsiniz. Bu konuda ne söylemek istersiniz?

“O zamanlar hiçbir üniversitede sinema eğitimi verilmemekteydi. O zamanki aktör ve aktrislerin hepsi alaylıdır. Ben de alaylıyım. Ses Mecmuası Dergisi’nin yarışmasıyla geldim bu konuma. Bir tek ben değil; Tarık Akan, Tamer Yiğit, Hülya Koçyiğit ve Ajda Pekkan da böyle yarışmalarla geldiler bu konumlara. Sadece Kartal Tibet 1965’de tiyatro eğitimi olarak başladı. Almanya’dan bana teklif geldi o zamanlar, ‘Burada güzel sinema okulları var. Onlara gir, ondan sonra Almanya’da çalışma imkânın olabilir’ dediler. Açıkçası o kadar film çektikten sonra artık ben bu işin uzmanıyım demiştim. ‘Niye bu işin okuluna gideyim?’ dedim kendi kendime. O zaman Almanya’da 1974-1975 senelerinde Münih’te çok güzel bir okul vardı. Orayı bitirseydim Almanya’da iyi bir aktör olabilirdim. Kader! Hayatta birtakım rastlantılar var. Ben önüme çıkan rastlantıları değerlendirdim.”

1970’lerde “Seks furyası” döneminde sinemayı bırakmış ve Türkiye’yi terk etmişsiniz. Nedeni sadece moda olan filmlerin Türk sinemasına girmiş olması mıydı?

“Bir defa ‘Seks furyası’ çok yanlış bir ifadedir. Sadece açık saçık filmler demek doğrusudur. Pek tabii toplumu rahatsız edici filmler çekilmiştir. Moda kelimesi de hatalı bir ifadedir. Onlar sadece 17-19 yaşlarındaki libidosu yüksek erkek gençlere hitap etmek üzere hazırlanmış, ahlaktan nasibi almamış, üçüncü, dördüncü sınıf adamların para kazanma hırsıyla çekmiş oldukları aşağılık filmlerdir. Birtakım şeyler değişti, dördüncü plandaki, yapımcı hüviyetinde bile olmayan insanlar sinemaya girdi. Çok ucuz, iki tane böyle sağdan soldan toplama insanla film çektiler. Baktılar ki çok büyük iş yapıyor, ondan sonrası geldi işte.”

12 yılda 130 film yaptıktan sonra size sinemayı bıraktıran ne oldu?

*On iki yılda
130 filmde
rol aldı*

“Sinemanın o bunalımlı döneminin sona ermesinin uzun zaman alabileceği hesabıyla Norveç’e giderek yeniden tahsil hayatıma başladım. 41 yaşında üniversiteyi ikinci olarak bitirdim. Çok da iyi yapmışım. Başarılı bitirdiğim için teklifler geldi bana. Norveç’ten, ABD’den. Fakat ben yurda döndüm. Uzun yıllar Marmara Üniversitesi’nde ders verdim. Şu anda da üniversitelerde Çevre ve Ekoloji dersi veriyorum.”

Türk sineması krize girdiğinde Norveç’e gitmeyi tercih etmişsiniz. Oslo ve Trondheim üniversitelerinde aldığınız Biyoloji ve Çevre Bilimleri eğitimlerine özel bir ilginiz mi vardı?

*“Hayat dersimi
sinema yaşamıma
borçluyum”*

“Evet. Çocukluğumdan itibaren bitki ve hayvanlar her zaman ilgi odağım olmuştur. Beş yaşındayken doğadan böcek toplar, onları evde cam fanuslarda beslerdim. Daha sonraları tropikal balıklar üzerine 30 kadar akvaryumum vardı. Sinema hayatımda ise, Almanya’dan aldığım “İguana iguana” adlı dev kertenkeleleri dünya ilk kez üreterek, üreme biyolojisi hakkındaki yazıları, yumurta ve yavrularının çekmiş olduğum resimleri Amerika Birleşik Devletleri San Diego Hayvanat Bahçesi’nde tatbik edilerek üretimi gerçekleştirildi.”

1981’de Türkiye’ye dönüp matbaa kurmuşsunuz. Sizi ticaret hayatına iten sebep neydi?

“Çalışmak, yeni bir mesleği deneyip öğrenmek ve tabii ekonomik olarak ailemi geçindirebilmek başta gelen hedefimdi. Matbaacılığı 19 yıl başarıyla devam ettirdim. Sonra milletvekili olunca tasfiye ettim. Bu arada film de çektim. ‘Acımak’ dizisi bunlardan biridir. Bütün dünyada gösterildi diyebilirim.”

Her önemli ismin kendini tanımladığı bir ustalık dönemi olmuştur. Sizi tamamlayan film hangisiydi?

“Ben usta değilim, sadece öğrenciyim. Her film bir imtihandır ya başarılı olursunuz ya da başarısız... Jüri heyeti halktır. ‘Ben ustayım’ diyenlere de kulak asmam. Beş yaşında bir çocuk gelir, o ustanın canına okur. Ustalık dediğimiz şey bir filmle olacak şey değil. Bunun için bazen yıllarınızı bile vermeniz gerekebilir.”

Birlikte oynamayı en sevdiğiniz başrol kimdi?

“Ben her sanatçı ile çalışırım. Uyumlu bir insanım. Özellikle Türkan Şoray, Filiz Akın veya Fatma Girik en rahat çalıştığım aktrislerdir. Bir de Hülya Koçyiğit var tabi. Onlar Türk sinemasının dört yapraklı yoncası. İşlerini severek ve büyük bir titizlikle yaptıklarında siz de onların yanında rahat oluyorsunuz ister istemez.”

“Romantik Jön” olarak anılmaya başladığınızda ne hissetmiştiniz?

“Ben her rolü başarıyla çalışmaya gayret ederim. Ama ülkelerde sizi daima belirli beğendikleri rolde görmek istiyorlar ve otomatikman romantik, mace-ra, komedi veya sosyal yaşamı sergileyen filmlerde seyirci kişi tercihi yapıyor. Örnek olarak:

Amerika’da romantikler ilk başlardan itibaren; Josef Cotton, Ray Milland, Clark Gable, Rock Hudson, Christopher Plummer gibi. İtalya’da ise Marcello Mastroianni, daha önceleri Rossano Brazzi gibi... Ben aynı zamanda üniversitede üç yıl Dünya

ve Türk Sineması, ayrıca Oyunculuk dersi verdim. Talep üzerine bu sonbaharda da şu an öğretim görevlisi olduğum üniversitede Bilim dersimin yanında bunları tekrar vereceğim."

Sinema hayatınız boyunca unutamadığınız ve ders aldığınız bir durum var mıdır? Çeşitli yönetmenlerle çalıştınız. Hangi yönetmenden ne öğrendiniz?

"Hayat dersimi sinema yaşamıma borçluyum. Disiplini, yaş farkı gözetmeksizin saygıyı, zamanda dakik olmayı bana sinema hayatım öğretmiştir. Hepsinden başarılı olmanın sırlarını öğrenmişimdir. Hiçbiriyle bir tartışma yaşamadım. Bugün neredeyse hepsi Hakk'ın rahmetine ulaşmışlardır. Aziz hatıralarını saygıyla anıyorum."

Sizi yeni projelerde de görecek miyiz?

"Bu tamamen tesadüflere bağlı olup, yapımcı ile yönetmenin arzularıyla orantılı gelişebilir. 'İlle de oynayacağım' diye bir isteğim asla olamaz. İyi bir rol gelirse de neden olmasın. Bir de şöyle bir durum var. Yaş haliyle ilerledi ve bunun için de sağlam, güçlü 'baba' rolü olursa neden oynamayayım. Halkın bana duyduğu sevgiyi yanlış projelerde zayıflatmak asla istemem.

Diğer taraftan, çalıştığım, birlikte olduğum gençleri çok beğendim. Oldukça başarılılar, hep tebrik ettim. Ancak, bu camiaya girip de 'Ne oldum?' delisi olanlar da var... Onların geçmiş dönemler için sarf ettikleri sözler sadece birer sivrisinek vızıltısından öteye geçmez. Zaten kısa zamanda da mum gibi eriyip yok olurlar.

Bugün hâlâ bizim sinemamız zevkle izleniyor. Bugünkü gençler, sinemadaki serüvenlerini; Ayhan Işık'a, Orhan Günşiray'a, Neriman Köksal'a, Ekrem Bora'ya ve saymakla bitmeyecek diğerlerinin ışığına borçlu olduklarını dilerim unutmazlar..."

Ediz Bey sizin gibi önemli bir isimle bu keyifli söyleşiyi yaptığınız için çok mutluyum. Yoğun progra-

"Bugün hâlâ bizim sinemamız zevkle izleniyor"

mınızın arasında bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

"Rica ederim. Benim için de çok keyifliydi. Size ve sinemaya gönül veren gençlerimize selam olsun!"

Teşekkür ederiz.

Suadiye Oteli'nin lobisinde yaptığımız söyleşinin ardından Ediz Hun'un fotoğraflarını çekmek üzere bahçeye çıkıyoruz sonrasında yakışıklı jön bizi otobüs durağına kadar arabasıyla bırakmayı teklif ediyor, heyecanla arabadaki yerlerimizi alıp yola koyuluyoruz.

Tevfik Fikret'in “Kuş Yuvası”

İSTANBUL'UN EN CAN ALICI MANZARASINA SAHİP YERİDİR ŞÜPHEŞİZ Kİ TEVFİK FİKRET'İN MÜZE OLAN EVİ. ŞAİR FİKRET EŞİYLE BİRLİKTE SÜREKLİ ROBERT KOLEJİ'NİN YANINDA BULUNAN BU YERE GELİR, KURMAK İSTEDİKLERİ YUVANIN ÇİZİMLERİNİ VE PLANLARINI YAPARMIŞ. HİSARÜSTÜ'NDE AĞAÇLAR İÇERİSİNDE BULUNAN EVE, TEVFİK FİKRET FARŞÇA “KUŞ YUVASI” ANLAMINA GELEN “AŞİYAN” KELİMESİNİ İSİM OLARAK VERMİŞ.

Uzun, yorucu ve bir o kadar da güzel olan yokuş sonrası ulaşılıyorum eve. Gitmeden önce daha önce gidenlerin yazdıklarını okuduğum ve fotoğraflardan gördüğüm manzarayla karşılaştınca hem yokuşun vermiş olduğu yorgunlukla hem de manzaranın muhteşemliğinin karşısında öylece dikiliyorum bahçede. Boğaziçi'nin şüphesiz en güzel görüldüğü nokta burası. Denizin mavisinin, evin üstünde durduğu ağaçların yeşilinin bütünleşmesini ve Boğaz'dan geçen gemilerin görüntüsüyle insan mest oluyor adeta. Tevfik Fikret'in ölümünün ardından yokluk çeken

*Müzenin bahçesi
bugün de doğal
görünümünü
korumakta*

eşi Nazime Hanım, bir süre evin eşyalarını satarak yaşamış daha sonra ise evin odalarını Robert Koleji öğrencilerine kiralayarak geçimini sürdürmüştü. Amerikalıların Aşyan'ı satın almak istemelerinin duyulması ardından dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in isteğiyle Aşyan Köşkü, 1940 yılında İstanbul Belediyesi tarafından satın alınarak Edebiyat-ı Cedide Müzesi adı ile 1945 yılında Türkiye'deki ilk edebiyat müzesi olarak açılmış. Eve girmeden önce şöyle bir bahçeyi gezinerek gözlem yapıyorum. Öğrendiğim kadarıyla Tefik Fikret evin bahçesinin doğal görünümünü değiştirmeden bahçedeki taşlardan yararlanarak süs havuzları ve yürüme yolları yaptırmış ve Aşyan'ın ruhunu korumuştur. Son yapılan restorasyonlarda da Tefik

Fikret'in yaptığı gibi özenle korunmuş bu yollar ve süs havuzu. Evin arkasında Tefik Fikret'in Robert Koleji'ne kolayca ulaşmak için yaptırdığı beyaz köprüsüyle de karşılaşıyorsunuz.

Evin her noktası Tefik Fikret'in ruhundan parçalar bulunduruyor

Tefik Fikret'in ilk önce Eyüp'e gömülen cenazesi, 1961 yılında şairin vasiyetnamesine göre evinin bahçesine taşınmış ve müze bu tarihten sonra "Aşyan Müzesi" adını almış. Evin hemen sağ tarafında bahçenin en merkezi yerinde "Ben hala buradayım, yuvamı bırakmadım!" dercesine duruyor bu mezar. Zaten evin her noktası Tefik Fikret'in ruhundan parçalar bulunduruyor. Müzeyi güvenlik görevlilerinin size verdiği sesli rehber ile gezerseniz, evin içinde dolaşırken o zamanları hayal etmenizi kolaylaştırır nitelikte. Eve girer girmez hemen sol tarafınızda pencerenin önünde oturmakta olan Tefik Fikret, ev sahipliğine devam ederek ziyaretçilerine o zamanları yaşatmaya yardımcı oluyor.

Osmanlı Halifesi Şehzade Abdülmecid Efendi'nin Tefik Fikret'in 'Sis' başlıklı şiirinden etkilenerek yaptığı 'Sis' adlı tablosu ise sol tarafta oturan Tefik Fikret'in bal mumu heykelinin hemen yanı başın-

da duruyor. Sis tablosunun karşısına geçip Süleymaniye Camii'nin minarelerini görmeye çalışırken, tabloya ne kadar uzun süre bakarsanız o kadar etkileniyorsunuz. Yakından bakıldığında sadece sisli bir havada Boğazda giden bir sandal görünür, 2-3 metre uzaktan bakıldığında ise arka plandaki Süleymaniye'nin kubbesi, minareleri, Galata Köprüsü'nün kenarı tek kelime ile harika. Tablodaki minareleri göremeyen ziyaretçiler için ise güvenlik görevlileri devreye girerek tabloyu anlatıyor ve ziyaretçileri minareleri görebilecekleri uzaklığa götürüp tabloyu anlatmaya devam ediyor.

Edebiyat-ı Cedide odası

Giriş katındaki salonun yanındaki yazlık oda, Edebiyat-ı Cedide odası olarak geçiyor. Zamanında dinlenme odası olarak kullanılmış odanın duvarlarında asılı Recaizade Mahmud Ekrem'in portresi bulunuyor. Tablonun yanına ise Edebiyat-ı Cedide akımının önemli edebiyatçılarına ait portreler asılmış. Giriş katındaki odaların geri kalanları ise Abdülhak

Hamid Tarhan'a ayrılmış. Abdülhak Hamit Tarhan bölümü, evin kuzeyinde yer alan odaları içeriyor. Tarhan'ın ölümünün ardından eşi tarafından İstanbul Belediyesi'ne bağışlanmış eşyaları evin bu bölümünde sergileniyor. Şairin fotoğrafları ve birebir boyutlarda yapılmış Şehzade Abdülmecid imzalı tablosu da bu bölümün en etkileyici kısmı olarak bende iz bırakıyor. Alt kata indiğimizde ise bu evin eski zamanlardan kaldığını daha iyi anlıyoruz. Yemek odası, mutfak ve Şair Nigâr Hanım bölümünden oluşan bodrum katta yemek odasının kapısı renkli camlarla hoş sohbetlerin geçtiğini düşündüğüm Boğaz manzaralı yemek masasına açılıyor.

"Sokrat'ın Penceresi"

Yemek odası bölümünde bulunan yemek masası ve üzerindeki eşyalar, Tevfik Fikret'in gerçekte kullandığı eşyalar. Naif ve özenle işlenmiş mavi renkli çini desenli tabaklar beni geçmişe götürdü. Anneanne-min evinde bulunan tabak ve çatalları anımsatmıştı bana. Gümüş, ışıltılı şamdanlar masanın tam or-

Fikret'in odasındaki "Burada ben de şair olurum" dedirten Boğaz manzaralı penceresi

*Fikret'in yatak
odasında
yüzünden
alınan mask
sergileniyor*

tasında duruyordu. Eşyaların masanın üzerinde bir sonraki yemeği beklermişçesine hazır oluşu her an merdivenlerden birinin inip masaya oturup yemek yiyeceğini hissettiriyor. Yemek odasının hemen yan tarafında bulunan mutfakta ise ilk dikkat çeken şey Boğaz'a bakan pencere oluyor. Şair bu pencereye "Sokrat'ın Penceresi" adını vermiş. Bunun nedeni ise ünlü filozof Sokrat'a duyduğu hayranlığıymış. Yemek odasının hemen karşısındaki oda ise Şair Nigar Hanım'a ayrılmış olan oda. 1959 yılında Şair Nigar Hanım'ın yakınları tarafından bağışlanan eşyaları, kitapları, arşivi sergilenmektedir.

Tahta merdivenlerin gıcırdamalarıyla birlikte en üst kata çıktığımızda Tevfik Fikret için ayrılan kısma ulaşıyoruz. Yukarı kat tamamen yazar Tevfik Fikret ve eşyalarına ayrılmıştı. Banyosu, çalışma odası ve gözlerini hayta yumduğu yatak odası. Merdivenlerin bitiminin hemen yanında duran banyo küveti lavabosu ile yapılarını koruyor. Çalışma odasında şairin tasarımı olan çalışma masası özellikle dikkatimi çekti. Yaptığı çizimler nedeniyle masanın iki ta-

rafını da büyük kâğıtların aşağı sarkan kısımlarının iz olmaması için sivri kısımları yumuşatmış olması şairin oldukça titiz bir insan olduğunu düşündürdü bana. Çalışma masasına ve arkasında kalan Robert Koleji'ne geçmek için kullandığı köprünün kapısı ister istemez Tevfik Fikret'i o masada çalışırken hayal etmenizi sağlıyor.

Eşsiz Boğaz manzarasına açılan büyük beyaz pencere

Çalışma odasına Fikret hem yatak odasından hem de koridordan giriş sağlamış. Kapısını kapatıp kendisini çalışmaya verdiği ya da oğlu Haluk'u düşündüğü zamanlar çalışma odası ve yatak odası arasında volta atarken hayal ediyorum Fikret'i. Koridor kapısından hemen yatak odasına geçtiğimde ister istemez yöneldiğim ilk şey eşsiz Boğaz manzarasına açılan büyük beyaz pencere oluyor. Bu manzaranın sahibi eve gelip bu odadan, bu pencereden Boğaz'ı seyreden herkes "burada ben de şair olurum" diye kısaca geçirmiştir aklından ve küçümsemiştir Tevfik Fikret'i kısacık bir süre de olsa. Şairin 19 Ağustos 1915'te henüz 45 yaşında şeker komasına girerek hayata gözlerini yumduğu yatağının hemen sol tara-

fında, Fikret öldükten sonra yüzünden alınan mask bulunuyor. Türkiye'deki ilk ölüm maskı örneği olan bu çalışma, ilk kadın ressamımız Mihri Müşfik tarafından Fikret'in ölümünden hemen sonra yüzünden alınmış. Tevfik Fikret'in kendi çizimiyle Boğaziçi'ne bakan, büyük pencerelerle ve binayı saran geniş bir balkonla donattığı Aşiyân'ı çok sevdiği hala evin her köşesinden hissediliyor. Ama özenle inşa ettiği köşkte hem ülkenin içinde bulunduğu durumdan hem de evladına duyduğu özleminden hastalandı. Tevfik Fikret Aşiyân'da sadece 9 yıl yaşayabildi ve ismini kendisinin koyduğu köşkün adı olan Aşiyân zamanla semtin de adı oldu. Bugün hala Tevfik Fikret'in anılarıyla Aşiyân semti, müzesi huzurla dolu.

Tevfik Fikret'in vasiyetiyle evinin bahçesine taşınan mezarlığı

Yazı • Rumeysa Yılmaz - Dibanur Küfrevi (İAHA)
Fotoğraflar • Dibanur Küfrevi (İAHA)

Rumelihisarı surları altında bir mezarlık: Aşıyan

Boğaz'ın en güzel
köşelerinden
birinde ebedi
uykularına
yatmışlar

*Aşyan
Mezarlığı'nda
dolaşırken bir şiir
aklınza
gelir takılır*

B oğaz'ın en güzel yerindeyiz... Rumelihisarı'nda... İstanbul'un muhtemelen en güzel semtlerinden bir tanesi. Ve manzaraya nazır, Rumelihisarı surları altında bir mezarlık. Dip dibe dizilmiş, kalabalık bir kabristan. Ölümünden sonra İstanbul'un nezih semtinde manzaraya karşı Sur'un üfleneceği günü bekliyorlar. Şair, yazar, pilot, mühendis, öğretmen... Türk edebiyatının mihenk taşlarından birçok şairin buraya defnedilmesinden kaynaklı mı bilinmez, Aşyan Mezarlığı, Yakınçağ Türkiye Edebiyat Tarihi dersi niteliğinde ve belki de en romantik mezarlık. Sanki o şairlerin hayatlarını hislerini yazdıklarını düşüncelerini orada dolaşırken hissedebiliyoruz gibi...

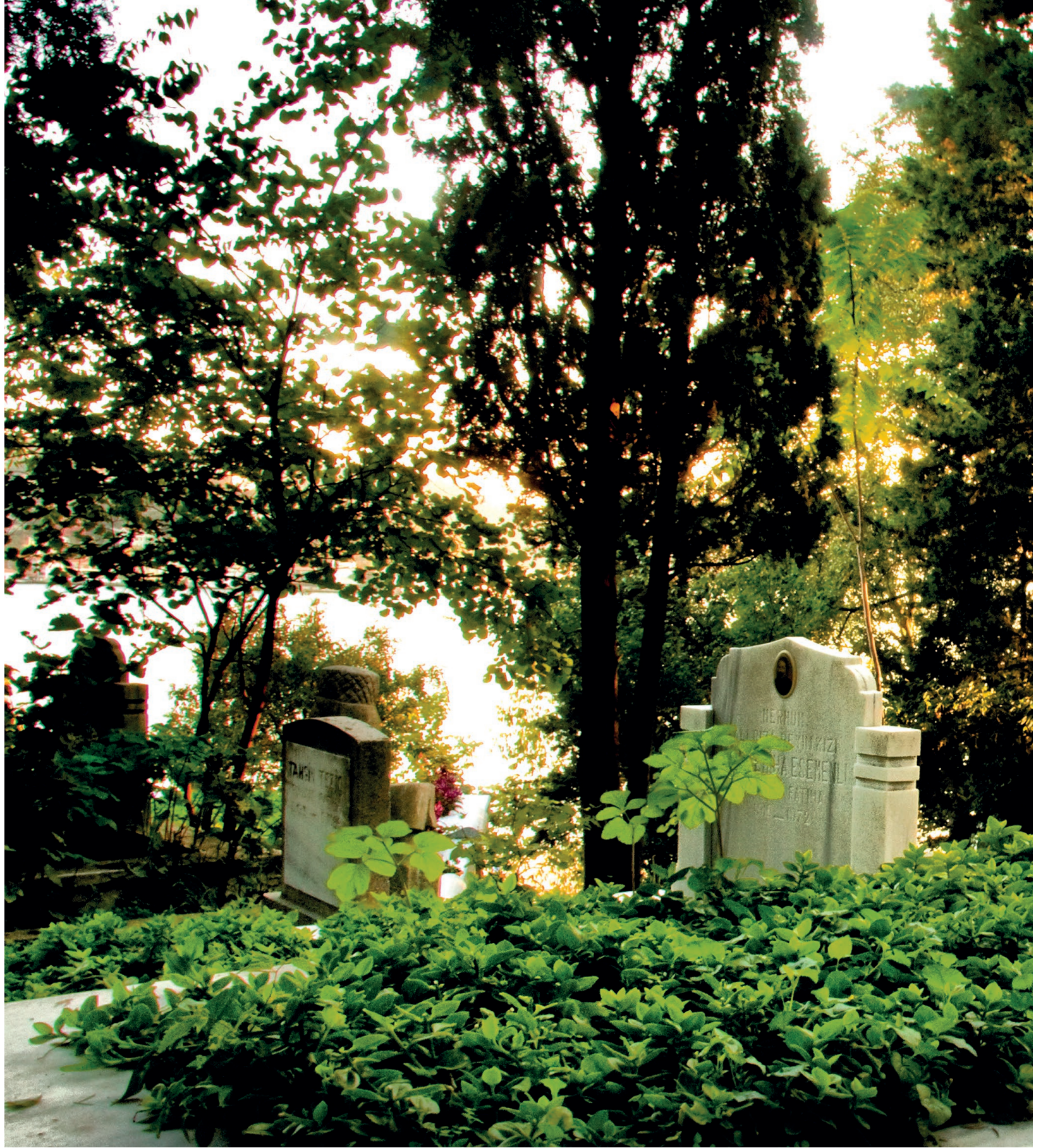
Yahya Kemal'in hayatı boyunca İstanbul'a âşık bir hayat yaşayıp, İstanbul'u böyle güzel görebileceği

*Kediler de
Aşıyan'ı terk
etmezler*

Aşyan'da
kimi
mezarlıkların
ilginç öyküleri
vardır

Mezarlıkları
dolaşırken
birçok öykü
imgelememizde
dolaşır durur

Mezarlıklar tarihi
de barındırırlar

bir yere gömülerek Ahmet Hamdi Tanpınar, Özdemir Asaf, Edip Cansever, Turgut Uyar, Yahya Kemal Beyatlı, Orhan Veli, Attila İlhan gibi daha nice isimlerle Aşiyan Mezarlığı'nda buluşuyor.

Aşiyan Mezarlığı'nın bir diğer ilginç özelliği ise, mezarlığın güvenlik görevlileri tarafından beslenen kedileri. Sizden sevgi gördüğü anda paçalarınızın hemen dibinde sürünerek sizinle birlikte mezarlığı dolaşan Şımarık, neredeyse her mezarla arkadaş olmuş, mezarlıkların başından ayrılmayan Sarışın ve Şanslı ile toplamda sekiz kedi bize mezarlıkta ön ayak olup, onları takip ettiğinizde değişik mezar taşları olan kabirlere götürüyor.

Aşiyan Mezarlığı'ndaki mezar taşları tasarım konusunda birbirleriyle yarışıyor gibi. Mezar taşlarına

bakınca mesleklerini, yaşantılarını anlayabiliyorsunuz. Göçen şairler, yazarların yanından geçerken kulaklarımızda şiirlerinden bir mısra çınlıyor. Ne garip değil mi? Bu dünyadaki zamanını doldurmuş, toprakla bir bütün olan bedenleri ardında ölümsüz unutulmaz eserler bırakıp gittiler. Emanetlerimize de sahip çıkın der gibi mermer yataklarına sonsuzluğa kazınmış mezar taşlarına isimleri ve önemli sözleri... İşte tam olarak burada insanlara yaşamanın değerini hatırlatıyor Aşiyandaki mezarlar.

Aşiyan dilimize Farsça'dan geçen bir sözcük. "Kuş Yuvası" anlamına geliyor. Kuş cıvıltıları eşliğinde giriliyor Aşiyan'ın kapısından ve daha ilk adımda Ahmet Hamdi Tanpınar karşılıyor sizi dizeleriyle... "Ne içindeyim zamanın ne de büsbütün dışında..."

Spor tarihi de Aşiyan'dadır

Yazı • **Sercan Şenyıldız** (İAHA)
Foto Muhabiri • **Sinan Daşpınar** (İAHA)

Kuşbazların tutkulu güvercin sevgileri

HAFTA SONU KURULAN EDİRNEKAPİ KUŞ PAZARI'NDAKİ KUŞ SATICILARI YA DA BU İŞİN MERAKLILARI TARAFINDAN KULLANILAN UNVAN "KUŞBAZLAR" GÜVERCİN SEVGİSİNİ EN YOĞUN ŞEKİLDE YAŞIYORLAR. ÖYLE Kİ GÜVERCİNLER HASTA OLDUKLARINDA ŞİRINGAYLA, BÜYÜK BİR SABIRLA BESLENİYORLARMIŞ. BU ONLARIN TEK TUTKUSU; KUŞBAZLAR GÜVERCİNLERDE ARADIKLARI ÖZGÜRLÜĞÜ, DOSTLUĞU, SEVGİYİ, UMUDU BULUYORLARMIŞ.

Kuşbazlar için güvercinler en büyük tutku

Edirnekapi Kuş Pazarı'nda her türden kuşa rastlamak mümkündür. Peçeli, ufak gagalı Hünkârı Saltanat, taklacı Mardin, fiyatı 90 bin liraya kadar çıkabilen Şebab, yakalanması ve satılması yasak olan sakalar da kuytu bir köşede alıcı bekliyor.

Edirnekapi'daki Kuş Pazarı her cumartesi ve pazar Tekfur Sarayı'nın kalıntıları'nın dibinde, Altınay Spor Kulübü Halı Saha Tesisleri'nin bulunduğu alanda kuruluyor. Pazar günleri ortalama 1000 - 1500 kişinin ziyaret ettiği kuş pazarı, cumartesi günleri pek kalabalık olmuyor. Ziyaretçilerine, renk renk, cins cins geniş bir yelpazede güvercin çeşitliliği sunan pazarda en çok taklacı, oynayan güvercinler ilgi gö-

rüyor. Kuşbazlar, taklacı güvercinlerin ayaklarına bağladıkları iki üç metrelik ipe, güvercinleri zıplatarak şov yapıyorlar.

"Kuşun endamına bakılır; güzeldir, boylu posludur ama oynamazsa on para etmez," diyen Kuşbazlar, müşterileri etkilemeye çalışıyorlar. Edirnekapi semalarında kanat çırpın hazine, taklacı Mardin, havada adeta manken edasında dans ediyor...

Bu pazarın adı çıkmış

Pazarın girişinde üç kişi bekliyor. İki kişi ayakta biri ise sandalyede oturmuş; adamlar iri yapılı, geniş omuzlu, göbekli ama ayva göbeği değil büyük mü büyük, yukarıdan aşağıya bakmaya çalıştıklarında eminim

*Kuşbazlar
müşterileri
etkilemeye
çalışıyorlar*

*Kuş
Pazarı'ndaki
satıcıların
çoğu Suriyeli*

*Bazı kuşlar
gelenlere
mankenlik
yapıyor*

ki göbeklerinden ayaklarını göremiyorlardır. Ben onların yanında daha 15'inde bir çocuk gibi kalıyorum. Bir Karagömrüklü olsam da korkmadım demek yalan olur.

Giriş ücreti üç lira olan pazarda, kapıda bekleyenlerin güvenlik olduğunu öğreniyorum. Kaçak giriş olmasın diye bilet kesiyorlar gelen ziyaretçilere. Pazar ile ilgili yazı yazacağımı söylediğimde, ne merak ettiğimi soruyorlar ve "Sakaları nerede satıyorsunuz?" diye sorduğumda tepkileri sert oluyor. Ayaktakilerden kömür rengi kaşları olan "Saka mı? Saka yok... Saka yok... Burası mimlenmiş bir yer, başımızı belaya sokma" diyerek beni savuşturmaya çalışıyor. Kaşlarını o kadar çatıyor ki alnında bulunan çizgiler, kömür rengi kaşlarının altına saklanıyor.

Girişteki güvercin satıcıları da sorularıma cevap vermeyerek, tersliyorlar beni, "Güvercin sevgisi tutkudur, aşktır. İnsanlardan zarar geliyor ama bunlar bizim dostumuz, bize zarar vermiyorlar. Yakında şuranın da (Tekfur Sarayı) restoresi bitecek, kovmaya başlayacaklar bizi. Bu pazarın adı çıkmış, seninle konuşamam," diyerek sözünü bitiriyor.

Gelenlerin çoğu erkek, kadınlar yok denecek kadar az. Yaşları 7'den 70'e değişen kuş meraklılarının,

aralarında ailesiyle gelenler de var, dede torun birlikte gezmeye gelenlerde. Meraklıların çoğu konularında uzman. Kuşları duruşundan, bakışlarından, kanadından veya tüylerinden anladıklarını söylüyorlar. Pazarda yem, kafes, suluk gibi malzemeler satan esnafın yanı sıra; su satıcıları, köfteci, simitçi, çiğ köfteci gibi esnaf da bulunuyor.

Güvercin sevgisi hobidir

Güvercinler cins cins ayrılarak kafeslere konulmuş ve bazıları da özel olarak bir kafeste tek bırakılmış ya da takım olarak gelenlere mankenlik yapsınlar diye sergileniyor. Kuşların sahipleri belli olsun diye bir taraftan da kimlik satılıyor. Bu kimlikler ufak yaştan kuşların ayaklarına takılıyor. Ayağına ip bağlanmış güvercinin fotoğrafını çekmek istediğimizde kuş satıcısı, "Kuşun, benimle fotoğrafını çekme, sonra insanlar ayağındaki ip yüzünden güvercine işkence yaptığımızı söylüyorlar. Yok öyle bir şey," diyor. Pazarda fiyatları 15- 20 TL arası değişen güvercinlerin yanı sıra bin liraya kadar çıkanlar da bulunmakta. Pazarın gözde güvercinleri Mardin, Kanırık, Posta Güvercini, Yan Dönek, Kelebek, Bursa Güvercini, Mantolu, Pirinç Gagalı, Taklanbaç, Muro, Sabuni, Sı-

Kuşbazlar, taklacı güvercinlerin ayaklarına ip bağlayıp zıplatıyorlar

vama, Buhara ve Malatya Paçalısı. “Hayvanları sevmeyen, insanları da sevemez,” diyen Rıdvan Keskin şöyle devam ediyor:

“Bu işe profesyonelce ilgi gerekiyor, ciddi anla mda bilgiye sahip olmak lazım, zaten insanlar kuşları sevmeye, beslemeye geliyor. Cins cins kuşlar çiftliklerde üretiliyor. Pazarlar, festivaller, dernekler, internet üzerinden satış yapılıyor. İnsanlar kuşlara sempati besliyor, teraslarda besliyorlar, çoğalınca da buraya gelip satıyorlar. Güvercin sevgisi hobidir; kimisi futboldan, kimisi resim yapmaktan hoşlanır, güvercin sevgisi bizde ağır basıyor. İnsanlardan zarar geliyor ama bu hayvanlar bize zarar vermiyor. Güvercin sevgisinin ne yaşı ne de mesleği vardır, bu bir tutkudur. Buraya hâkim, öğretmen, garson, vekil herkes geliyor.”

Şebab güvercinlerinin 90 bin liraya kadar çıkan fiyatlarının olduğunu ve kanatları bantlanan güvercinlerin “kanat felci” geçirme olasılığı bulunduğunu söyleyen Mehmet Arslan, “Kuşların kanatlarına bakılır. Ben Mardin besliyorum, ona göre konuşuyorum. Irkına göre gözler, dudakları ve tırnakları beyaz olursa kuş güzeldir. Şu an Türkiye’de en çok Şebab, Posta ve Mardin meşhurdur; ben 90 bin liraya Şebab sa-

tıldığı biliyorum. Burada pahalıya satılıyor aslında, o yüzden ben pek buradan kuş almam, şimdi sadece bakmaya geldim. Yeni bir güvercin alındığında yerine alışması için kanatları bantlanır ya da bu işlem çengelli iğne ile yapılır. Bir hafta sonra bant çıkarılmazsa, unutulursa kanat felç geçirebilir,” diyor ve meraklı gözlerle kuşları incelemeye devam ediyor.

Satıcıların çoğu Suriyelilerden oluşuyor

Pazardan bağımsız bölümde güvercinlerin dışında, değişik kanatlılar satılmakta. Kanaryalar, dövüş horozları, tavuklar ve yabani hayvan konumunda bulunan, yakalanması ve satılması yasak olan sakalar da ücra köşede alıcılarını bekliyorlar. Çoğunluğu Suriyelilerden oluşan satıcılar yakaladıkları yavru sakaları kafeslere koymuşlar. Bir satıcı yarım yamalak Türkçesiyle sakaların tanesini 50 liradan sattığını söylüyor. Fotoğrafını çekmek istediğimde ise sert bir dille karşı çıkıyor. Bir başka saka satıcısı ise, kuşları henüz 10 aylık olduğundan fiyatının 150 TL olduğunu söylüyor. İsmi vermek istemeyen saka satıcısı, “Saka kuşları yasak şimdi, önceden Eminönü’nde 10- 15 TL’ye satılırdı. Bu işi en iyi Rumlar yapardı, biz de onlardan öğrendik. Ben yakaladığım için 10 bin lira ceza yemiştım, 7- 8 sene

önce. Ağ ile yakalıyoruz, bunların göç zamanları var, nerede olduğunu biliyorsan gidip yakalarsın. Evde herkes besliyor ama yakalamaya çalışırsan ceza keserler. Bunlar kanarya familyasından en güzel sesli kuşlardandır. Kimlikli olanlar da var, onlar kafeste doğmuş olanlar,” diye anlatıyor da anlatıyor...

Havanın kararmasıyla, güvercin tezgahları toplanmaya, pazarın ziyaretçileri de yavaş yavaş gitmeye başlıyorlar. Bugün buradan kuş alanlar kümeslerine yeni güvercinler ekledikleri, ilk defa bir kuş sahibi olanlar da sevebilecekleri yeni canlılara sahip olduklarından heyecanlı gözüküyorlar. Hayvanlarla doğru ilişki kurulduğu takdirde, empati yeteneğinden ahlaki değerlerin gelişimine kadar pek çok olumlu sonuç alındığı bilinen bir şey. Gavin Douglas’ın dediği gibi “Kuşlar doğa adlı annenin güzel çalgıcılarıdır”.

Bu çılgın güvercin sevdalılarının yaptıkları belki de boşu boşuna değildir.

Ünlü değil tarihi Süleymaniye fasulyecisi

YOLU BAYEZİD VE SÜLEYMANİYE TARAFINA DÜŞENLERİN, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'NDE OKUYANLARIN VAZGEÇİLMEZ ADRESLERİNDEN BİRİ OLAN ALİ BABA KANAAT LOKANTASI, 80 YILDIR KURU FASULYİYİ DEĞİŞMEYEN LEZZETİYLE MÜŞTERİLERİNE SUNUYOR. 1930'DA BAŞLAYAN LEZZET SERÜVENİ 4 KUŞAKTIR SÜRÜYOR.

Süleymaniye Camisi'nin önünde yan yana dizilmiş kuru fasulyeciler içerisinde en eskisi Ali Baba Kanaat Lokantası'dır. Burası neredeyse Süleymaniye ile özdeşleşmiş bir kuru fasulyeci; 80 yıldır aralıksız olarak müşterilerine hizmet vermeye devam ediyor. Kuru fasulyeler Erzincan'dan özel olarak getiriliyor. Süleymaniye kuru fasulyecisine yoğun olduğu cuma namazı vakti geliyoruz, dükkân namazdan çıkıp yemek yemeye geleceklere hazırlanıyor.

Ben de bu sırada lokantadan çıkıyorum, dükkânın yanından iki sokak ilerledikten sonra kuru fasulyelerin pişirildiği mutfağa giriyorum. Koca koca kazanlar ve hummalı bir çalışma... Cuma namazı çıkışı için yemekler yetiştirilmeye çalışılıyor. Tüplerin üstüne yerleştirilmiş kazanlarda Özkan Usta kuru fasulye pişiriyor. Özkan Usta ustası olan Mustafa Aydın'dan el alarak başlamış bu işe. Özkan Usta başlıyor anlatmaya: "Garsonluktan mutfağa geçtim, burada öğrendim. Benden önceki usta Mustafa Aydın işi

*Kuru fasulyecide
yer bulmak kolay
değil*

bana öğrettikten sonra emekli oldu, onun peşinden ben devam ettiriyorum. Bir yılda işi öğrendim. Burada sadece kuru fasulye çıkmıyor, turistik yer olduğu için başka yemek çeşitleri de çıkarıyoruz, onları da ben yapıyorum.”

Özkan Usta burada tek çalışmıyor ona yardım eden birkaç genç ve Nuray Hanım var. Nuray Hanım mutfağın temizliğinden sorumlu, mutfağa girdiğimizde mutfakta her şey yerli yerinde ve Nuray Hanım’ın işini ne kadar güzel yaptığına tanıklık ediyoruz.

Kazanlarda pişirilmiş kuru fasulyelerin dumanları halen üstlerinde ve tüm koku mutfağa yayılıyor,

hatta mutfağın bulunduğu sokağa. Süleymaniye çevresini dolaşırken bilmediğiniz bir ara sokağa girdiğinizde yayılan bir kuru fasulye kokusu alırsanız bilin ki oralarda bir yerde tarihi Süleymaniye kuru fasulyecisi vardır.

Özkan Usta’ya gelecekte işi teslim edeceği biri olup olmadığını sorduğumda Nuray Hanım esprili bir şekilde kendinin devralacağını söylüyor.

Ustalar değiştikçe kuru fasulyenin tadının değişip değişmeyeceğini soruyorum Özkan Usta’ya.

“Buraya yabancı bir usta getirirsen benim yaptığım lezzeti tutturamaz, yapar ama herkesin bir el lezzeti

*“Buraya
yabancı bir usta
getirirsen bizim
yaptığımız lezzeti
tutturamaz”*

var, tutturamaz. Mustafa Usta beni yanına çağırdı, artık sen bu işi yapabilirsin dedi, sınava tabi tutmaya gerek bile duymadı, beraber çalıştık öğrendim. Ben de öylece yapmaya başladım.”

Fasulyeler Erzincan’dan geliyor

Lokantada pişirilen fasulye Erzincan yöresinden özel olarak getirilen dermason tipi fasulye. Özel elekten geçirilmiş ve 11 mm’lik fasulye kullanılıyor. Fasulyeler geceden duru suda dinlendiriliyor, sabah 1,5 saat kaynatıldıktan sonra yemek olarak pişirilmeye başlanıyor. Kuru fasulye pişirildikten sonra 1 saat dinlendiriliyor, böylece kıvama geliyor. Kuru fasulye üzerinde acı kırmızı bir biberle servis ediliyor. Yanında isterseniz pilav ve turşu... Kabak tatlıları da bu dükkânın meşhur yiyecekleri arasında. 80 yıldan bu yana aynı lezzet ve aynı kaliteyle yapılıyor kuru fasulye. Değişen tek şey ürün çeşitliliğın artması.

*Lokantada
pişirilen fasulye
Erzincan
yöresinden
getirilen dermason
tipi fasulye*

Kuru fasulyenin yanında çeşitli et yemekleri ve döner de satılmaya başlanmış.

Seyyar arabadan Süleymaniye'ye

1930'lu yıllarda Ali Korap, Şehzadebaşı'nda seyyar arabasıyla kuru fasulye, pilav, ızgara köfte satarak başlamış bu işe. 1939 yılında sabit bir yere karar vermiş, Süleymaniye Camisi'nin karşısında bulunan bu dükkânı kiralamış. Ali Korap öldükten sonra dükkânı damadı Tefvik Karap işletmeye başlamış. Tefvik Karap ise işi kendi damadı Arnavut kökenli Adnan Akyıldırım'a öğretmiş. Tefvik Bey 1982'de vefat edince Adnan Akyıldırım tek başına işletmeye devam etmiş. Adnan Akyıldırım dükkânın 3.kuşak işletmecisi olarak devam ederken onunla birlikte 4.kuşak olarak Öyküm Akyıldırım ve kardeşi bu işi devam ettirmekte. Öyküm Akyıldırım küçük yaşlardan beri lokantanın içinde bu işi öğrenmiş.

Başka şubesi yok

Öyküm Akyıldırım; "Burada bir aile gibiyiz, en yeni elemanımız 15 yıllık. Biz meşhur değiliz biz tarihiyiz. Meşhur olan şey nedir? Bence tarihi olan şey meşhurdur. Herkes kuru fasulyeci olamaz, benim lezzetim, kalitem ve müşteri memnuniyetim önemli. Gel

*Kuru fasulye
pilavsız ve
turşusuz olmaz*

git müşterim hiç olmadı, hep gelen bir daha geldi." Öyküm Akyıldırım GDO'lu ve dondurulmuş konservele hiçbir şekilde kullanmadıklarını ve buradaki kuru fasulyecilerin kendilerinden sonra açıldığını söylüyor. "Burası 80 yıllık bir yer, adam üniversiteden mezun olmuş halen geliyor, dedemden kalan müşteriler bile halen var. Dünyanın her yerinden bize geliyorlar ve yurtdışından bizi istiyorlar. Başka şubemiz bulunmuyor."

Lokantada yaklaşık 15 kişi çalışıyor. 45 yıldır burada çalışan Hacı Abi lakaplı garson 2006'da vefat etmiş. 4 nesli de gören bir hizmet erbabı.

Öyküm Akyıldırım kuru fasulye yapmayı öğrenmek için gelen gençler olduğunu fakat bu dükkânda işlerin biraz daha farklı yürüdüğünü, usta-çırak ilişkisi olmadığını söylüyor.

Garsonlardan Özkan Hızarcı ise hummalı bir çalışma içindeyken aynı zamanda bize bilgi veriyor. Özkan Usta, Ali Baba Kanaat Lokantasında ustalığa 8-10 yıl önce başladığını söylüyor fakat tüm geçmişinin 15-16 yıl kadar olduğunu ve bir süre de garsonluk yaptığını söylüyor.

Süleymaniye Camisi karşısındaki kuru fasulyeci koca şehrin kültür varlıkları arasına girmiş durumda. Afiyetler olsun.

Yazı ve Fotoğraflar ● Rumeysa Yılmaz (İAHA)

BİSİKLET ŞEHİRİ: OXFORD

İLK YURTDIŞI DENEYİMİM. SABAHIN
İLK IŞIKLARINDA GAZİANTEP
HAVALİMANI'NDAN BİRAZDAN
İNGİLTERE'YE UÇACAĞIM. HAVALİMANINDA
YAŞADIĞIM KARMAŞIK DUYGULARIMIN
TARİFİ YOK.

Müthiş bir korkunun tüm vücudu-
mu esir aldığını hissedebiliyorum.
Hani babamın kızacağını bilme-
sem aylardır İngiltere'ye gidebil-
mek için verdiğim onca çabayı bir kalemde
çizip koşarak eve döneceğim. Ama bir yandan
da renk vermeden annemin, babamın, teyze-
min ve kardeşlerimin beni İngiltere'ye yollar-
ken yaşadıkları heyecan ve seremoniye eşlik
edermiş gibi yapıyorum. Biliyorum bu yolculuk
benim dil öğrenmem için şart. Ama içimden
babama resmen yalvarıyorum.

"Ah be baba keşke beni göndermesen!"

*İngiltere’de
o kadar
keşfedilecek
mekân var ki!*

Ben içimde susturamadığım, korkular, endişeler, pişmanlıklarla boğuşurken uçak saati gelip çatıyor. “Londra yolcularının 210 numaralı kapıya gelmeleri rica olunur.”

Usul usul uçağa doğru ilerliyorum. Elimde koca bir bavul, tüm Antep’i taşıyorum yanımda neredeyse. Altı saatlik yolculuk sonrası ayaklarımın altında güneş batmayan imparatorluk beliriyor. Küçücük evler, çiftlikler, koca koca araziler... Gökyüzünden bakınca tüm ülkeler birbirlerine benziyor. “Türkiye gibiymiş” diye geçiriyorum içimden. Birazdan meşhur Thames Nehri beliriveriyor. Anlıyorum ki artık resmen Londra’daydım.

Heathrow Havalimanı’na indikten sonra bir sürü insan sizi karşılıyor. Sürekli çıktığım uçak yolcukla-

rında karşılaştığım bir manzara. Ama beni burada karşılayacak bir yakınım yok. Müthiş bir kimsesizlik kaplıyor içimi. Bir sürü yazılı isimler arasında adımlı buluyorum sonunda. Beni buradaki dil okuluna yerleştirecek Türk görevliyi görünce içime soğuk bir su serpiliyor. Hemen sonrasında Oxford’a doğru yola koyuluyoruz. İngiltere maceram başlıyor.

İngiltere maceram başlıyor

İlk başlarda Türkiye’ye göre tersten akan trafik beni biraz tutmuştu. Alışmak biraz zor olmuştu tabii ki. Trafik düzenli, yol alabildiğince yemyeşil. Yol yorunluğundan olsa gerek dalıp gidiyorum.

Oxford’da Headington bölgesinde yaşayan ailem ile tanıştım, İngiliz asıllı Cheli ve kızıyla kalacaktım.

*Bisikletli bir
dünyaya adım
atmıştım*

Birbirimizi ilk karşılaşmamızda pek anlamadık. Bana kalacağım odayı gösterdiler. Odama hızla yerleştim. Evi gezdirdikten sonra şehir turuna çıktım. Geleli birkaç saat olmasına rağmen etrafı tanımak istedim. Yol boyunca rengârenk tek katlı evler ve tarihi, eski binalar görüyorum. Şehir yemyeşil bir doğaya sahip. Tarihi öylesine güzel korunmuş ki gezerken nostaljik bir an yaşatabiliyor insana. Böyle bir manzarada yürürken kendinizi rüyalar âleminde, tarihin içinde hissediyorsunuz. Hava tertemiz, gökyüzü masmavi ve hiç egzoz gazı yok. Yağmur az çiselemeye başlıyor ama rahatsız etmeden. Tam yağmurluğumu giymeye kalktığımda, güneş gülen yüzünü gösteriyor. Sanırım bu havaya alışmam lazım diye düşünüp ışıldayan güneşin eşliğinde daha da etrafı tanımaya koyuluyorum. Oxford... Tam bir Avrupa şehri olan Oxford'un mimarisi hayranlık uyandırıyor. Genç kesimin yoğun olduğu, küçük, kültürel, üniversite şehrinde çok sayıda kolej Oxford Üniversitesi bünyesinde yer alıyor.

*Tam bir
Avrupa şehri
olan Oxford'un
mimarisi
hayranlık
uyandırıyor*

*Tarihin korunması,
sanki bir film
stüdyosundaymışsın
hissiyatı vermesi
insanı etkiliyor*

Tarihin korunması, etrafının kolejlerle çevrili olması, sanki bir film stüdyosundaymışsın hissiyatı vermesi insanı etkiliyor. Öğrenci şehri olarak da nitelendireceğimiz bu şehir günün her saatinde gençler gibi dinamik ama bir o kadar huzurlu...

High Street Ana Caddesi Oxford'un kalbi gibi. Sağlı sollu dizili kafeler, pasajlar, hediyelik eşya dükkânları, kitapçılar, müzeler, birbirine açılan sokaklardaki kiliseler, tiyatrolar, kolejler... Kaybolmak isterseniz de dönüp dolaşıp kendinizi merkezde buluyorsunuz. Cornmarket Caddesinde, sokak çalgıcıları ve sihirbazlar hünerlerini sergilerken şehir farklı bir havaya bürünüyor. Gösteri alanının duvar dipleri sarhoşluktan bayılmış, 'homeless' denen evsizlerin sığınağıdır. Evsizlerin bir kısmı dilencilikle geçinirken bir kısmı da el becerilerini sergileyerek resim yapar, eşya boyarlar. Ayda bir düzenlenen festivalde kurulan lunapark, oyun düzenekleri, oyunlardan kazanılan koca koca peluşlar, pamuk şekerler, maskotlar ve koşuşan çocuklar, işte tam bir festival havası...

Koleksiyonerlerin uğrak yerlerinden olan Covered Market'in tarihi 300 yıl öncesine dayanıyor. İçerisinde küçük mağazaların da bulunduğu pasaj tadındaki bu mekâna İngiltere'nin Kapalıçarşısı da denebilir. Bu çarşıya sıcacık kurabiye kokusu hakimdir, o kurabiyelerden almadan çıkmaksa imkansızdır. Covered Market'ten Carfax Tower'a geçip yemyeşil ağaçların çevirdiği bu küçücük şehir kuşbakışı izlenmeli. Bunu yaptığımda temiz havanın karnımı acıktırdığını hissettim ve yemek yemek için Covley semtinin yolunu tuttum.

Central Oxford Mosque (Oxford Merkez Camii)'nin ikamet ettiği Covley, Müslümanların ağırlıklı yaşadığı bir bölge olduğundan "helal" restoranlar ve marketler burayı mesken tutmuşlar.

Her evde en az 2 bisiklet var

Adı 'bisiklet şehri' olan Oxford'da her evde en az 2 bisiklet var. Eğer bisiklet sahibi değilseniz ücretli kiralanan günlük, saatlik bisikletler kullanmakta mümkün. Oxford'da yaşadığım evden çıkıp merkeze

*Köprüsüz
bir İngiltere
düşünülebilir
mi?*

inmem 15 dakikayı buluyordu. Evden okula otobüsle gidip geliyor bazı zamanlarda da bisiklet kullanıyordum. Oxford'da bisikletlilere saygı gösterip dikkat ediyorlar, korna sesi duymak yok denilecek kadar az. Otobüslere her sabah selam vererek biniliyor teşekkür ederek iniliyordu ve artık ben bile bu durumu yadırgamıyordum.

İngiltere'nin ikinci çayları meşhurdur. Bu gelenek ilk olarak Oxford'da hayat bulmuştur. İkinci çayı için gittiğim mekân küçüktü fakat müşterisi çoktu. Vakit ikindiye gösterdiğinde kafe önünde sıraya girmiş insanları görmek beni şaşırtmadı diyemem. Tabii İngiltere'den ikinci çayı içmeden dönemedim, ben de o sıraya girdim ve beklemeye başladım.

İngiltere'nin meşhur tereyağları, çilek reçeli ve tuzlu sandviçleriyle yapılan beyaz porselen bardaklardaki çay sunumları insanın hem iştahını kabartıyor hem gözüne hitap ediyor hem de fincanın kulpundan tutup yudumlamaya başladığında kendini 1800'lerdeki İngiliz ladyleri gibi hissettiriyor.

River Cherwell'de sandal ile gezmeye 'punting' deniyor. Bir çubuk yardımıyla bir ileri bir geri yorucu bir aktivite olsa da ördeklerle doğanın içinde kaybolduğumuz eşsiz bir gezinti oluyor.

South Park, şehrin en büyük parklarından. Bütün festivaller genellikle bu alanda yapılıyor. Piknik, sabah yürüyüşü, spor yapmak, köpek gezdirmek ve daha fazlası için bu park tercih ediliyor. Burada yaşayanların genelinin doğaya bakış açısı şu "Doğaya sahip çıkmalıyız ki o da bize sahip çıksın" bu yüzden olsa gerek sürekli yapılan aktivitelere rağmen parklar tertemiz.

Worcester College

Worcester College'nin kapısı aralandığında "İnsanın okudukça okuyası gelir bu okulda" diyorum kendi kendime. Sanki bir film karesinin içerisindeymişim gibi her bir köşesini ilgiyle inceliyorum. Doğayla bütünleşmiş olan kampüs 4 farklı mimarın tek bir eserinde çıkarttığı güzellikten ibaret.

Kolejin arka bahçesi cennetten bir köşe gibi. Koca

koca yaprakları olan bitkiler, mis kokulu çiçekler insana dünyada olduğunu unutturacak güzellikler. Okulun içerisinde bulunan gölün kenarında, banklara oturmuş temiz havanın keyfini çıkaranları, hemen karşısında başka bir banka uzanmış sarışın bir gencin kitabı yutarcasına okuduğunu, ders çalışmak için bir araya gelmiş çocukları ve gölde süzülerek gezen ördek ve kuğuları izliyorum. Kendimi bu göl manzarasını izlemekten uzunca bir süre alıkoyamıyorum. Worcester College'de gövdesi ve dalları yere kadar eğilen, yemyeşil ve gür bir ağaçla ilk geldiğim hafta tanışmıştık. Döneceğim hafta koleje tekrar gittiğimde zamanın ne kadar hızlı geçtiğini sararmış, yaprak dökmüş mahzunca kışı bekleyen o güzelim ağacı görünce anladım ve kendime bir kez daha hatırlattım, artık dönme vaktim gelmişti.

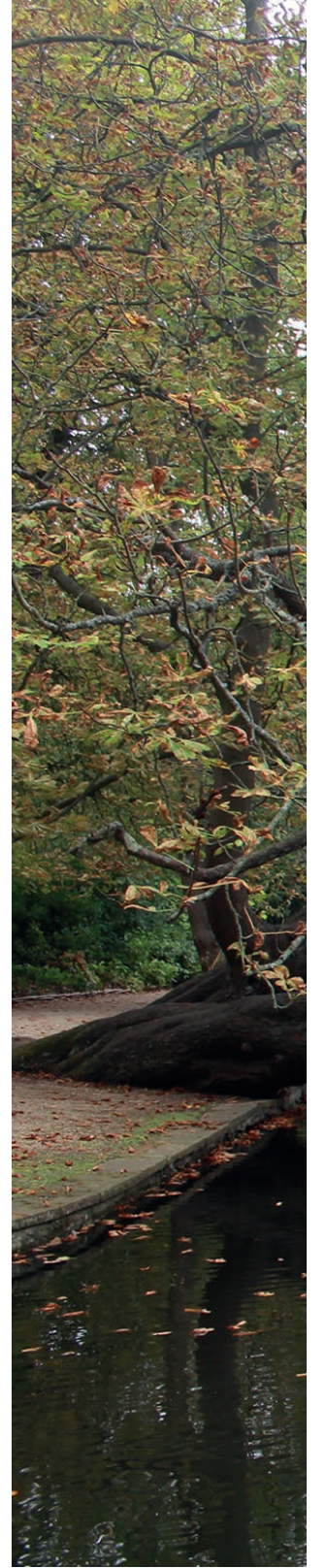
Oxford'daki İngilizce eğitimim hakkında konuşmak gerekirse öğretmenimin bana konuşmayı yeni öğrenen bir bebeğe davranır gibi davrandığını söyleyebilirim. İlk zamanlarım alışmak ve adaptasyonla geçtiği için zorlandım fakat sonradan çok alıştım ve nasıl ayrılacağımı düşünmeye başladım.

Evrensel değerleri benimsemiş olan bu dünyada saygı ve sevgi sonsuz. Dini tercihlerimden dolayı yadırganmadığımda bunu daha iyi anladım. Müslümanlarla karşılaştığımda mutlaka tebessüm ediyorlardı ve ben de buna karşılık veriyordum. Dil bilmiyorsun, yol bilmiyorsun, karşıdakinin ırkını bilmiyorsun ama ne olursa olsun ilaç gibi gelen o tebessüme karşılık veriyorsun.

Ashmolean Müzesi

Oxford'un kalbinde 1683 yılında kurulan Ashmolean Müzesi tarihteki ilk müzeler arasındadır ve Oxford Üniversitesi'ne aittir. Girişi ücretsizdir. Sanat ve arkeoloji ağırlıklı eserlerin olduğu müzede diğer ülkelerdeki müzelerden gelen eserler de belirli dönemlerde sergilenmektedir.

Müzenin beş katında da çeşitli sanat eserlerini, arkeolojik kalıntıları, antik dönemlere ait birbirinden farklı eşyaları görme şansınız var. İçeride bir bö-

lümde yazdığına göre İngiltere'nin Çin resimlerine adanmış tek müze galerisi ve Batı'daki en büyük Çin koleksiyonu Ashmolean Müzesinde bulunmadır. Bu müzede dünyadaki birçok ülkeden olmak üzere her ülkeye ait bölümler bulunmakta. Ulusal paralar-dan, yöresel kıyafetlere, heykelden, porselenlere ve kılıçlara olmak üzere birçok eseri burada gör-mek mümkün. Müzede bahsedeceğim bölümse Orta Doğu İslam'a ait eserler. Çoğu eser Arabistan'dan olsa da bu bölümde Türkiye'den Kütahya'ya ait por-selen çiniler sergilenmektedir ve birçok turist bu bö-lüme yoğun ilgi göstermektedir.

Ashmolean Müzesi, şehrin merkezinde Cornmarket Street'in biraz ilerisinde tarihi bir bina içerisinde. İlk katından itibaren tarihin ilk dönemlerinden günümü-ze kadar tüm uygarlıklara ait eserleri takip ederek kısa sürede uygarlık tarihi dersi almak mümkün. Bu eserler içinde özellikle Antik Mısır'dan gelen mum-yalar, Çin ve Japonya'dan gelen tarihi eserler dikkat çekmekte.

Ashmolean Müzesi aile dostu bir müzedir, aslında bu özelliğe Oxford'daki neredeyse tüm müzeler sahip-tir. Küçük çocuklarla ve bebeklerle gezmeye müsait olan yapıdadır. Haftanın belirli gün ve saatlerinde

Şehri gezerken
müzeler,
tarihi eserler
hep yanı
başımdaydı

çocuklara özel etkinlikler de yapılmaktadır. Yalnızca Oxford'un değil, İngiltere'nin ve dünyanın önde gelen müzelerinden biri olan Ashmolean Müzesi'ni görmeden Oxford'dan ayrılamazdım.

Christ Church

Oxford, kolejleri ve okullarıyla anılır. Christ Church bu okullardan biri ve önemli olanıdır. İngiltere Kralı 7. Henry tarafından 1546 yılında İsa Kilisesi'ne koro üyeleri yetiştirmek üzere erkek öğrencilerin eğitim görmesi için kurulmuştur. İngiltere'ye 13 başbakan yetiştiren bu kolej, Harry Potter filminin birçok sah-

nesinin çekildiği yer ve Alice Harikalar Diyarında'nın yazarı Lewis Carroll'un da mezun olduğu okul olarak akıllarda kalmıştır.

Oxford Üniversitesi'nin, tarihi bir binada yer alan Oxford Doğal Tarih Müzesi'ne girdiğinizde sizi dev dinozor iskeletleri karşılar. Bir zamanlar yaşamış olan bu hayvanların iskeletleri, ayak izleri ve içi doldurulmuş hallerini görmek beni hayrete düşürüyor. Kapının girişinde doldurulmuş siyah ayı ve boz ayıyı müzenin içindeki hemen her türden doldurulmuş hayvanlar izlemektedir. Çakal, kaplan, maymun gibi vahşi doğanın tüm hayvanlarını görebilirsiniz. Ayrıca

*İngiltere'nin
ikinci çayları
meşhurdur*

geniş bir böcek koleksiyonu da var. Müzede sergilenen hayvanların bir kısmına çocukların dokunmasına da izin veriliyor.

Müzenin en değerli parçalarından biri ise Dodo... Soyu tükenmiş olan bu büyük hayvan 17. yy. a kadar Mauritius'ta yaşamış. Arkadaş canlısı olması ve kendini korumaması nedeniyle adaya gelen insanlar tarafından öldürölüp yenmesi bu sonucu doğurmuş. Dodo şimdilerde Oxford'da ziyaretçilerini beklemekte.

Oxford Doğa Tarihi Müzesi şehrin merkezinde, Radcliffe Meydanı'ndan kuzeye doğru gittiğinizde 5 dakikalık yürüme mesafesinde. Ayrıca müzenin içinden Pitt Rivers Müzesine geçip antropolojiye dair sergilenen ürünleri görebilirsiniz.

Bulunduğum zaman içerisinde birçok şehir, köy, çiftlikler ve saraylara yabancı arkadaşlarımla sık sık gezi ayarlayıp beraber güzel anılar biriktirmiştik. Londra

ra başta olmak üzere Bournemouth, Cotswolds, Windsor Kalesi, Blenheim Sarayı, Port Meadow, Stonehenge&Bath ve Cambridge gibi yerleri görme imkânım oldu. Oxford'da gezilecek yerleri sıralacak olursam şöyle bir liste çıkarabilirim: Pitt Rivers Museum, Radcliffe Camera, Carfax, Museum Of The History Of Science, Sheldonian Tiyatrosu, Bodleian Kütüphanesi ve Meryem Ana Üniversite Kilisesi (Christ Church).

Londra

Bana sorarsanız hem seyirlik hem ömürlük bir şehir. İlk haftalarda tek başıma yaptığım Londra gezisinde tahminimden daha da kolay bir şekilde bütün görmek istediklerimi görmüştüm. Şehir içinde ulaşım kolaydı, ilk başta karmaşık gelse de kısa sürede kavramayı başarabilmiştim.

İlk olarak Thames Nehri'nde bot ile küçük bir gezinti-

ye çıkıyorum. Londra'yı ikiye bölen bu nehir üzerinde ilerleyerek buradaki hayata tanıklık ediyorum. Arkamda Tower Bridge tüm ihtişamıyla duruyor. Yanlarında sıra sıra dizilmiş önemli siyasi binalar, hastaneler, gökdelenler ve film stüdyoları... London Eye az ilerde ziyarete gelen turistlere mükemmel Londra manzarasını tattırmak için sürekli dönüp duruyor ve her bir dönüş yarım saati buluyor. Big Ben tadilatından dolayı iskelelerle kapalı ama saat başında çan sesiyle bizlere zamanı hatırlatmaya da devam ediyor.

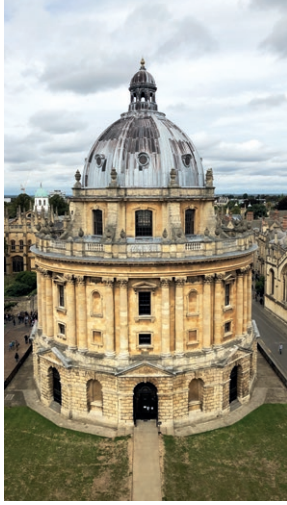
Hyde Park, Green Park, Regent's Park ve daha fazlası... Londra'nın parkları şehrin oksijen kaynakları, rahatlama ve eğlence yerleridir. St. James Parkı da bunlardan biridir. Buckingham Sarayı'na son derece yakın olan ve kraliçenin ikametgâhının nefes kesen manzaralarına sahip olduğu bilinen bu parka pek çok turist, manzaranın ve doğal yaşamın tadını çı-

karmak için geliyor.

Parkta kuşlarla dolu yapay bir göl var. Her an bir yerlerden çıkabilecek sincaplar sizi heyecanlandırıyor. Çevresi çiçeklerle, çalılıklarla, selvi ve diğer bitkilerle kaplanmış bu park, ziyaretçilerini rahatlatıcı bir yeşil sahaya taşıyarak Londra'nın merkezinde olduklarını unutmamalarını sağlıyor.

Londra'da bulunan Oxford Caddesi Avrupa'nın en büyük ve en yoğun alışveriş caddesidir. Londra'nın ilçesi Westminster'dadır. Caddedeki Simit Sarayını gördüğümdeki gurbette yaşamının ne olursa olsun zor olduğunu hissettim. Aceleyle simit ayran ikilisini alıp özlemle yedim bitirdim, yetmedi bir de eve götürmek için paket yaptırıp oradan ayrıldım.

Londra'daki en hareketli meydanlardan biri denince akla ilk Piccadilly Meydanı gelir. Binaların üzerinde yer alan dijital panoların meydana yansıması tüm turistleri büyüler ve kısa bir süreliğine New York Ti-

mes meydanına götürür. Piccadilly Meydanı, Regent Street, Shaftesbury Avenue ve Piccadilly Street isimli üç caddenin birleştiği noktada yer alır. Londra halkı için bir toplanma merkezi sayılan Piccadilly’de 17. ve 18. yüzyıla ait yapılar bulunur. Rengârenk mağazalar ve alışveriş merkezleri buraya ayrı bir hava katar. Piccadilly’nin sembolü, meydanın ortasına 1893 yılında dikilmiş olan Eros heykelidir.

Londra’da her ülkeye ait sokaklar bulunuyor. Bu sokaklar kendinizi o ülkelerde hissettirecek düzeydeler. Ben burada bir Çin sokağına denk geldim; dükkân mimarileri, kullandıkları baharat kokuları sizi içine çekiyor. Türklere ise her köşe başında rastlamak mümkün. “Helal” yemek bulmak bir o kadar ko-

lay. Yaşayan Müslüman nüfusun fazlalığından bu konuda hassas davranıyorlar. İngiltere, dünyanın en iyi restoranlarına ev sahipliği yapıyor. Klasik bir İngiliz yemeği arıyorsanız “Fish&Cips” yani çıtır kızarmış balık ve patates yemenizi, Tower Köprüsü’nde ve sahilinde yürümenizi, manzaranın tadına varıp bol miktarda temiz havayı içinize çekmenizi öneririm.

Rengârenk evleri olan Bournemouth

Bournemouth İngiltere’nin Güney’inde tatlı sıcak bir kasaba şehri. Okyanusuyla insanı içine çeken, bualtmayan bir nemlilik oranına sahip. Ben gittiğimde Air Festival vardı. Birçok savaş uçaklarının ve farklı tipteki uçakların okyanus üstünde yaptıkları şovlarıyla büyüledik. Bournemouth’un iklimi genelde gü-

neşli ve ılıman olduğundan tatil için tercih edilebilir. Uzun ve güzel plajlarıyla ünlü olan Bournemouth'un iskeleleri de en az plajları kadar ünlüdür. Sahil boyu uzanan renk renk gökkuşağı gibi evler sahili süslerler. Hobbitler burada doğmuştur. Hobbit'in ve Yüzüklerin Efendisi'nin yazarı J.R.R Tolkien, zamanında Bournemouth'u çok ziyaret etmiş ve sonunda oraya taşınmış. Her zaman Hotel Miramar'da konaklar ve şimdiki numarası olan 205 numaralı odada kalırmış.

Gizemli Kayalar Stonehenge

30 adet büyük kayanın üst üste ve yan yana konması ile oluşturulan bu yapı İngiltere'nin hâlâ sırrı çözülemeyen en gizemli yapılarından biridir. Ortalama 5000 yıl öncesinde çember şeklinde dizilmiş olan

bu kayaların insan gücü ile yapılmadığını savunan kişi sayısıysa oldukça fazladır. Düzensiz ve karışık gibi görülen bu yapıda aslında önemli bir plan ve tasarımın planlandığı gözden kaçacak gibi değildir. Anıttaki tüm kayaların yerinin ayrı bir önemi olduğu söylenirken, astrolojik bir özelliği de bulunan bu anıtın yapım amacının da bu olduğu düşünülmektedir. Bu yaz nasıl geçecek diye düşünürken zaman su akıp gitmiş koca 3 ayı geride bırakmıştım bile. Türkiye'ye dönmek üzere bindiğim uçak havalandığında 3 ay süren Oxford günlerimi düşündüm. Buraya dil öğrenmeye ve bir başka kültürü tanımaya gelmiştim. Peki buna değmiş miydi? Değmişti veya değmemişti, şu an düşündüğüm tek şey buraya geldiğimden çok daha farklı bir insan olarak Türkiye'ye döndüğümdü.

*1893 yılında
Piccadilly'e
dikilen Eros
Heykeli*

Sincap Karamel poteze kavuştu

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ'NİN MINİK ZİYARETÇİSİ SİNCAP KARAMEL, BATMAN'DAKİ BİR ORMANDA SATILMAK ÜZERE KAPANA YAKALANMIŞ, BU YÜZDEN İKİ KOLUNU BİRDEN KAYBETMİŞ, ZORLU AMELİYATLAR ATLATMIŞ AMA YİNE DE HAYATA SIMSIKI TUTUNMAKTAN VAZGEÇMEMİŞ, HER GEÇEN GÜN DAHA DA GÜÇLENEN DÜNYA TATLISI BİR KEMİRGEN.

İstanbul Aydın Üniversitesi, Aziz Sancar Teknoloji Merkezi'ndeyim... Elimde fotoğraf makinemle minik Karamel'i bekliyorum. Tabii tek ben değilim adını dünyaya duyurmuş bu minik sincabı bekleyen. Basın mensupları, fotoğrafçılar, akademisyenler, herkes İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğretim görevlileri tarafından tasarlanan tekerlekli protez kolun Karamel'e takılma anına tanıklık etmek için burada. Az sonra dünyada bir ilk gerçekleşecek ve Karamel tekerlekli protez koluna kavuşacak.

Karamel, Ortopedik Protez ve Ortez Laboratuvarı'na kendisini sahiplenen ve protez takılması için de elinden geleni yapan Tayfun Demir tarafından getirildi. Tayfun Bey içinde Karamel'in olduğu kutuyu laboratuvarda bir tezgâha yerleştirince hop! diye çıkıverdi bizimki. Kıpır kıpır bir o tarafa bir bu tarafa dolanıyor ama ne olursa olsun Tayfun Bey'den de uzaklaşmıyor.

"İki aydır ben ilgileniyorum. Kokuya, sese alışık, görsel hafızası da çok iyidir" diyor Tayfun Bey. Biz merakla Karamel'in yaşını soruyoruz:

“1,5 yaşında vücudunun yapısı ve tüyleri bize kaç yaşında olduğunu gösteriyor”
Karamel kalabalığı görünce Tayfun Bey’e daha da sokuluyor. Tayfun Bey onu o kadar çok seviyor ki...
“Güzel kızım, bak herkes senin için geldi, maşallah benim kızıma” diyerek ona olan sevgisi hepimizi hayran bırakıyor.

*Sincap
Karamel iki
kolunu birden
kaybetmiş*

En merak ettiğimiz konu Karamel’in Tayfun Demir’in karşısına nasıl çıktığıydı ve sorduk.

Karamel ile yollarımız acı bir şekilde kesişti

“Karamel birden karşımıza çıktı. İşte tam anlamıyla böyle oldu. Alf adını verdiğim ve üç yıl önce bulduğum sincabımı bir kedinin ağzından aldım ve yaralıydı. Dolayısıyla sahiplenmek zorunda kaldım. Maalesef ülkemizde sincap bulduğunuzda götürüp teslim edebileceğiniz, ondan anlayan uzman ya da hekim yok. Ben de yurt dışı kaynaklarından araştıra araştıra Alf’i tedavi etmeye çalıştım. Gözlerini benim yanımda açtı. İnsan evinde gözlerini açmış bir sincabın doğaya dönme şansı yok, böylelikle birlikte yaşamaya başladık. Ülkemizde sincap konusundaki uzman açığını gördüğüm için internette paylaşımlar yapmaya başladım.

“Bakın ülkemizde sincap çok ama uzman yok. Ül-

Fotoğraf • İAÜ

Fotoğraf • İAÜ

Fotoğraf • Çelik Şengönlü

kemizde yasak olmasına rağmen sincaplar satıldığı için makaleler videolar paylaşmaya başladım. Karamel de Batman'da yine bahsettiğim şekilde satılmak için kurulan kapana yakalanmış ve her iki kolunu da kapana kaptırmış bir sincap. Orada genç bir arkadaşımız onu kapandan kurtarmış ve en yakın veterinerine götürmüştü. Veterinerin de sincap konusunda bilgisi olmadığından internet üzerinden bana ulaştılar. Bana Karamel'in videosu geldiğinde kolları kırılmış sarkıyordu ve ben bu şekilde ölen çok sincap gördüm. Her defasında da aynı şekilde canım yandığı için çok kötü oldum.

"İstanbul Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'ne götürdüğümüzde her iki kolunun da omuzlardan kırık olduğu görüldü. Hocalarımızın sincap hakkında bilgileri olmamasına rağmen acilen operasyona aldılar. Değerli bir yakınımızmış gibi gözyaşları içinde ame-

liyattan çıkmasını bekledik. 6 saat süren bir operasyondu ve bu kadar uzun süre narkozda kalmak bir sincap için ilk ve tekti. 6 saatin sonunda Karamel başarıyla uyandı ama bir hafta sonra kapandaki ilk zedelenmeye bağlı olarak ikinci bir operasyon yapıldı ve kolları alındı. 15 güne yakın açık yara ve antibiyotik tedavisi gördü. Bu kız bunları da atlattı, tam hayatımıza devam edelim derken İstanbul Aydın Üniversitesi'nden Op. Dr. Tolgay Şatana hocamızla görüşmeye başladık ve bize protez konusunda yardımcı olabileceklerini söylediler."

Karamel yaptığı gösteriyle ne kadar güçlü olduğunu bir kez daha kanıtladı

Minik sincabımız Karamel ortama biraz daha alıştıktan sonra tekerlekli protezinin takılma zamanı gelmişti. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Mü-

*Karamel'e
hayat veren
tekerlekli
protez
dünyada
bir ilk*

dürü Dr. Anıl Özgüç, Usta Öğretici Mustafa Gültekin ve Karamel'i sahiplenen Tayfun Demir onu protezine oturtup yere bırakıverdiler. Miniğimiz önce şaşırdı, etrafında kocaman bir insan çemberi vardı ve herkesin gözleri onun üzerindeydi. Fotoğraf makineleri hiç durmadan çalışıyordu. Hepimiz yere çömelmiş onun sadece tek bir hamle yapmasını bekliyorduk. Bir süre etrafına baktı. Baktı, baktı... Sonra arkasını dönüp hızlıca koştu. Laboratuvardaki sessizlik bozulmuş, konuşmalar, gülüşmeler yükselmeye başlamış, beklenen olmuştu. Bazı hocalarımız "İlk defa bu kadar uzun süreli gidebildi" gibi şeyler söylüyorlardı. Evet miniğimiz ilk defa bu kadar uzun süreli koşmuştu ve çok da başarılıydı. Bize en güzel gösterisini yapmış, gücünü ve yapabileceklerini bir kez daha ortaya koymuştu.

Dünyada bir örneği daha yok

İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu hocası Mustafa Gültekin hayat verdikleri tekerlekli protezin dünyada bir örneğinin daha olmadığından söz etti.

"Biz de ilk defa böyle bir işlem yapıyoruz. Sincap yabani bir hayvan olduğu için biraz daha dikkatli yaklaşmak gerekiyor. Taktığınız şeyi kabul etmeme riski var. Evcil hayvanlar insana daha alışık oldukları için bu durumu daha kolay kabulleniyorlar fakat sincap yabani olduğundan yabancı cismi vücudunda istemiyor. Çok hızlı hareketleri var. Bu yüzden de onun çıkartamayacağı bir sistemi kurmaya çalışıyoruz.

"Geçtiğimiz hafta Karamel bize geldi. O gelmeden önce tekerlekli bir yürüteç hazırlamıştık fakat bu

yürüteçin onun için büyük olduğunu anladık. Daha sonra onun için daha küçük amortisörlü onun kullanabileceği bir yürüteç tasarladık. Perşembe günü denemelerini yaptık ve oldukça da iyi gitti. Bu sefer de üzerindeki sert cisimden rahatsız oldu. Bu defa onun için yumuşak bir malzemeye aynı yaylı yürüteçi tasarladık. Bu protez sabah takılacak ev içindeki günlük yaşamında üzerinde kalacak. Yatarken çıkartılabilir. Başlangıçta biz bunu iki saat takacağız, sonrasında süre gittikçe artacak.”

“Peki protezin ömrüne gelecek olursak?”

“Protezin ömrü kullanmaya bağlı olarak değişir. Hoplaması, zıplaması, bir yerlere çarpması sonucunda mutlaka zarar görecektir. Bu ne kadar zamanda parçalanacak bilmiyoruz. Parçalandığında yenisini yaparız. Dünyada daha önce bir örneği olmadığı için bunu anlamak zor.”

“Karamel bir sincabın yaptığı bütün hareketleri yapabiliyor mu?”

“Karamel, bir sincabın yaptığı bütün hareketleri yapabiliyor sadece eli olmadığı için yemek yiyemiyor. Normalde sincaplar iki ayakları üzerinde dik durup, yemek yiyorlar ve daha sonra dört ayak üzerine geçip yürüyorlar. Biz Karamel’in hoplama zıplamasına zarar vermesin diye tekerin altına bir amortisör yay sistemi koyduk. Amacımız ona zarar vermeyecek bir düzenek kurmak”

“Bir hayvanın yaşama bu kadar sıkı tutunabilmesi bana ders oldu”

Konuşmalar devam ederken İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürü Dr. Anıl Özgüç, Karamel ile nasıl karşılaştıklarını anlatıyor:

“Ortopedi uzmanı bir hocamız sosyal medyadan bir duyum aldı. Ben de hemen, “Buraya gelsinler biz bunu deneyebiliriz,” dedim. Sonrasında Karamel’i buraya getirttik. Öncelikle hayvana zarar verme korkusu oldu, çünkü farklı bir ortama geliyor ve çok fazla travma geçirmiş. Bu bir deneme olduğundan biz de “Zarar vermeyelim,” dedik. Başarılı başara-

mayacağımızı bilmiyorduk ama uyum gösterdi. Onu korkutmadan iyi bir şey yaparsak ne mutlu bize diye düşündüm ve ilk günlerde biraz tedirgin oldum.

Karamel, protez yapılmak üzere geldiğinde sincap zaten alışıldık bir hayvan olmadığından burası öğretilerle doldu. Neredeyse 50 kişinin arasına girdi ve korktu. Bu üçüncü gelişi, her geldiğinde de biraz daha alıştı. Şimdi bu yapılan iskeletle biraz yürüyebildi.

“Artık kolları yok ve doğaya dönemeyecek. Bizim ondan beklediğimiz yemeğe ulaşabilmesi ve rahat etmesi. 300-350 gramlık bir hayvan olduğundan hareketsizlik onun için sıkıntı olurdu çünkü dolaşım problemleri vardı. Şimdi hareket edebiliyor olması bizim için aslında bir başarı. Tayfun Bey’in kedinin, köpeğin, kuşun giremediği doğal bir bahçesi var. Bahçede ağaç kokusu alarak gezebilirse bu bize yeter, kolları geri gelmeyecek ama protezine alışabileceğini ümit ediyoruz.

“Dünyada genel anesteziden çıkan sincap olmamış ve buna rağmen Karamel 6 saatlik bir ameliyattan çıkmış. Bazen umutsuz hissettiğimiz zamanlar olur ya onu düşünüyorum. 300 gramlık bir hayvanın yaşama bu kadar sıkı tutunabilmesi bana ders oldu. Tayfun Bey’in her şeye rağmen mücadelesi bizi çok etkiledi. Bunu yapma motivasyonumuz da zaten buradan geliyor.”

Karamel ile Alf’in arkadaşlığı

Tayfun Demir’in Alf adında bir sincabı olduğunu biliyoruz. Karamel’in de aileye dahil olmasıyla Alf’in nasıl bir tepki verdiği hepimizin merak konusu oldu tabii.

“Alf Karamel’i kıskanıyor. Karamel evde Alf’i kovalıyor. Aslına bakarsanız Alf durumu çok iyi biliyor ve Karamel’in üstüne gitmiyor ama sürekli Karamel ile ilgilendiğimiz için kıskanıyor tabii.”

“Alf kaç yaşında?”

“2 yaşına girecek, erkek bir sincap. İstisnasız dünyadaki en becerikli sincap. Komutları anlayabiliyor. Ona her şeyi yaptırabilirsiniz. Dışarıya serbest çıkı-

bileceğiniz tek sincap, onunla her yere gidebilirsiniz. Gel dediğinizde anında gelir, git dediğinizde de gider. Şunu getir dediğinizde köpek gibi anında gider ve getirir. Normal de bir sincaba bunları yaptırmanız mümkün değil. Çok zeki canlılardır, ses tonunuzdan ne yapmak istediğinizi hemen anlarlar. Önüne ceviz, fındık fıstık koyunca da gelmezler, kedi köpek gibi yemeğe rağbet etmezler. Gelmesi için sakinleşmesini beklemek gerekir.”

Tayfun Demir’in sincaplara olan ilgisinin başladığı gün

Tayfun Demir sincaplara olan sevgisinden söz ederken Alf ile ilk karşılaştığı güne dönüyor sanki: “Ben normalde bilgisayar mühendisiyim. Sokaktaki hayvanları beslemek dışında hayvanlarla bir ilgim yoktu. Aynı zamanda botaniği de çok severim, evimde bol miktarda ağaç ve çiçek var. Bundan üç yıl kadar önce bir arkadaşımın restoran açılışına gitmiştik. Orada yemek yerken bir kedi önümüzden geçti. Ağzında çırpınan bir şey vardı. Biz ağzındakini bıraksın diye kendi yemeğimizden verdik falan derken ağzındakini yere bırakıverdi, koştum aldım. Ne olduğu da belli olmayan küçücük bir şey. Aldık hemen veterinerine götürdük, daha gözleri bile açılmamıştı. Veteriner o küçücük canlının bir sincap yavrusu olduğunu söyledi. Kuyruğunun yarısını kedi götürmüştü ve yaralıydı. Pansuman yaptı, yaralarını temizledi ve bize verdi. Bizim sincaplarla ilgili bir bilgimiz yok ve bu bilgiye sahip hekimlerimiz de yok. Kendimiz araştırıp bir şekilde bakmaya çalışacaktık. Gözleri açılmamış, küçücük, yaralı, sürekli pansuman yapılması gereken bir yavru.

“Yemek bulmayı, yuva yapmayı bilmiyordu, onu o şekilde doğaya bırakmak onun ölümüne sebep olacağından birlikte yaşamaya başladık ama inanın dışarıdan görüldüğü gibi değil, inanılmaz bir külfeti var. Bir kere kemirgen canlılar, ben bugüne kadar belki kırk tane şarj aleti, dört beş tane telefon ve televizyon kumandaları değiştirmişimdir. Yani her şeyi ona göre ayarlamak zorundasınız.

“Alf’e özel bir oda yaptık. Bu odada kendisine zarar verebilecek her şeyi kaldırdım ve tırmanıp koşabilmesi için özel bir alan oluşturdum ama Alf büyüdükçe bunun yetmediğini gördüm. Onun bahçeye çıkabileceği, oynayabileceği bir alana ihtiyacı vardı. Ben bu yüzden bahçeli bir yer kiraladım. Oranın en büyük odasını Alf’e özel yaptım. Tırmanması, atlaması, zıplaması için ağaçlar, çiçekler her şeyi koydum ve oradan da bahçeye rahatça geçebilmesi için bir yer yaptım. Alf artık sanki kendi doğasındaymiş gibi çok rahat bir şekilde hareket etmeye başladı.”

Ülkemizde sincap çok ama sincap uzmanı yok

Karamel’i sahiplenen ve onun için hiçbir kapıyı çalmaktan çekinmeyen Tayfun Demir insanları bu konuda elinden geldiğince bilinçlendirmeye çalışıyor. “Araştırmaya başladıkça sincapların ormanlardan toplanıp evcil hayvan olarak internet sitelerinde satılmaya başlandığını da gördüm. İnsanlara sincapları evcil hayvan gibi gösteriyorlar ve sonuç olarak insanlar da kedi köpek yerine sincap alıyorlar. Sincabın evde yaşaması mümkün değil, çünkü herkes onlar için özel bir alan hazırlayamaz, hayvanları kafeslere kapatıyorlar onlar da bir süre sonra strese girip ölüyorlar. Bunları da gördükçe yazılar yazmaya, videolar paylaşmaya başladım. Bununla ilgili yetkili olan kurum Av ve Yaban Hayatı Koruma Daire Başkanlığı’yken, ben uğraşmak zorunda kaldım. İnsanlar sincap buldukları zaman internete girip sincap nedir, ne yapacağım ben bunu dediklerinde ben çıkıyordum karşılarına. Sincaplarla ilgili her geçen gün artarak mailler ve mesajlar alıyorum.”

Daha ne kadar görmezden gelebiliriz hayvanların gerçekten hissedebildiklerini, sevebildiklerini, mücadele edebildiklerini. Kollarını kaybetmiş olan Karamel’in kurtarıcısı Tayfun Bey ile olan ilişkisini, ona nasıl güvendiğini, başından geçenlerle nasıl mücadele ettiğini gördüğümünden beri bambaşka bir insanım ben de.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

Bilginin ışığıyla geleceği aydınlatıyoruz!

www.aydin.edu.tr | [f](#) [@](#) [i](#) [a](#) [u](#) [k](#) [a](#) [m](#) [p](#) [u](#) [s](#)

İşimizi ciddiye alıyoruz

IAHA

GÖZ'ünüzü açıyoruz...

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ HABER AJANSI YAYINIDIR.

SAYI: 9 / 2019